

SUITSETAMINE NING SELLEALASED HOIAKUD

Sotsiaalministeerium

2014

Pärnu mnt 102 korpus A,
11312 Tallinn
+372 585 29 700
post@туру-uuringute.ee
www.туру-uuringute.eu

Turu-uuringute AS

SISUKORD

UURINGU TAUST.....	3
1 Küsitlustöö ja valim.....	3
2 Andmetöötlus	4
3 Teostajad.....	4
UURINGU TULEMUSED	6
1 Suhe suitsetamisse	6
1.1 Praegune tarbimine.....	6
1.2 Kavatsused	8
2 Passiivne suitsetamine	17
2.1 Mitte-suitsetajate kokkupuude tubakasuitsuga	17
2.2 Suitsetamisega kokkupuute häirivus.....	22
2.3 Suitsetamine siseruumides mitte-suitsetaja juuresolekul	23
3 Teadlikkus suitsetamise kahjulikkusest	27
3.1 Suitsetamise kahjulikkus suitsetaja tervisele	27
3.2 Erinevate tubakatodete kahjulikkus	28
4 Hinnangud riiklikule ennetustööle.....	32
4.1 Riikliku ennetustöö olulisus	32
4.2 Riikliku ennetustöö tulemuslikkus.....	34
4.3 Prioriteetsed tegevused.....	35
4.4 Erinevate riiklike tegevuste olulisus.....	38
KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED	41

Lisa 1 – Ankeet

Lisa 2 – Avatud vastused originaalkujul

UURINGU TAUST

Käesolev kokkuvõte on koostatud Sotsiaalministeeriumi ning Tervise Arengu Instituudi tellimusel Turu-uuringute AS-i poolt 19. novembril – 5. detsembril 2014 läbi viidud telefoniküsitluse tulemuste põhjal. Käesolev aruanne esitatakse Sotsiaalministeeriumile.

Küsitluse eesmärgiks oli kaardistada Eesti elanike suitsetamist ning sellealaseid hoiakuid. Küsitluse käigus koguti infot järgnevate teemade kohta:

1. Suhe suitsetamisse: kas inimene suitsetab või on varem suitsetanud;
2. Kas on mõeldud (taas) suitsetamisega alustada (küstiti ainult mitte-suitsetajatelt);
3. Kas on mõeldud suitsetamisest loobuda või selleks midagi ette võetud (küstiti ainult suitsetajatelt);
4. Millised põhjused ajendasid/ajendaksid suitsetamisest loobuma, milliseid toetavaid teenuseid/tooteid teatakse või ollakse kasutanud (küstiti praegustelt ja endistelt suitsetajatelt);
5. Kas viimase kuu jooksul ollakse kokku puutunud suitsetajatega siseruumides või vabas õhus, hinnang olukorra häirivusele (küstiti ainult mitte-suitsetajatelt);
6. Kas suitsetatakse mitte-suitsetaja läheduses siseruumides (küstiti praegustelt suitsetajatelt);
7. Kas võõrad inimesed on suitsetamise kohta teinud taunivaid märkusi (küstiti praegustelt ja endistelt suitsetajatelt);
8. Kuivõrd ohtlikuks peetakse suitsetamist enda tervisele (küstiti ainult suitsetajatelt);
9. Kuivõrd kahjulikuks tervisele erinevaid tubakatooteid peetakse;
10. Kuidas suhtutakse mittersuitsetajate juuresolekul siseruumides suitsetamisse ning kas suitsetamist peetakse ebameeldivaks tegevuseks;
11. Kuivõrd oluliseks peetakse riiklikku ennetustööd tubakatoodete tarbimise vähendamisel, millised on hinnangud seni tehtud tööle selles vallas; millistele teemadele tuleks riigi tasandil suuremat tähelepanu pöörata.

Uuringu aruanne koosneb uuringu taustast, põhitulemustest ja kokkuvõttest nii teksti kui joonistena. Lisana on toodud eestikeelne uuringuankeet ja avatud vastused originaalkujul.

1 Küsitlustöö ja valim

Küsitluse sihtrühmaks oli 15-74-aastane Eesti elanikkond (Eesti Statistikaameti andmetel 1. jaanuari 2014 seisuga 991 349 inimest.). Küsitlus viidi läbi telefoniküsitlusena (CATI). Kokku küsitleti 1000 vastavas vanuses inimest (veapiir antud valimi suuruse puhul on tulemuste üldistamisel 95%-lise tõenäosusega maksimaalselt 3,10%, väiksemate rühmade vaatlemisel võib viga olla suurem). Valimi moodustamisel kasutati soo ja vanuserühma ristkvoote, maakonna ja rahvuse (eesti/muu) ristkvoote ning maakonna ja asulatüübi ristkvoote.

Küsitlusinstrumendiks oli standardiseeritud ankeet, mis sisaldas 1 avatud ning 16 suletud küsimust ning taustatunnuseid. Küsitlusankeedi koostas Sotsiaalministeerium koostöös Tervise Arengu Instituudiga, Turu-uuringute AS esitas ettepanekud küsimuste sõnastuse osas ning ülesehituse osas ning tõlkis ankeedi. Intervjuud viidi läbi eesti ja vene keeles.

Küsitlustöö läbiviimises osales 10 Turu-uuringute AS-i telefoniküsitajat. Vastamisaktiivsus oli 58%, intervjuu mediaanpikkus 10 minutit (Tabel 1).

Tabel 1 Kokkuvõtte küsitlustööst

Kirjeldus	Arv
Number ei vasta, pidevalt kinnine toon, faks või automaatvastaja	1148
Keelduti vastamast	571
On juba vastanud	2
Number ei ole kasutusel	444
Ei kuulu sihtrühma	590
Kokku kasutatud numbreid	3755
Läbi viidud intervjuusid	1000

2 Andmetöötlus

Uuringutulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspaketti SPSS for Windows 17.0. Pärast küsitluse lõppemist võrreldi valimi proportsioone (sugu, vanuserühm, rahvus, elukoht) üldkogumi omadega ja teostati andmete kaalumise teoreetilise mudeliga vastavaks. Kaalutud valimi profiil on esitatud joonisel 1. Järgnevas tabelis 1 on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Tabel 1 Valimivea piirid

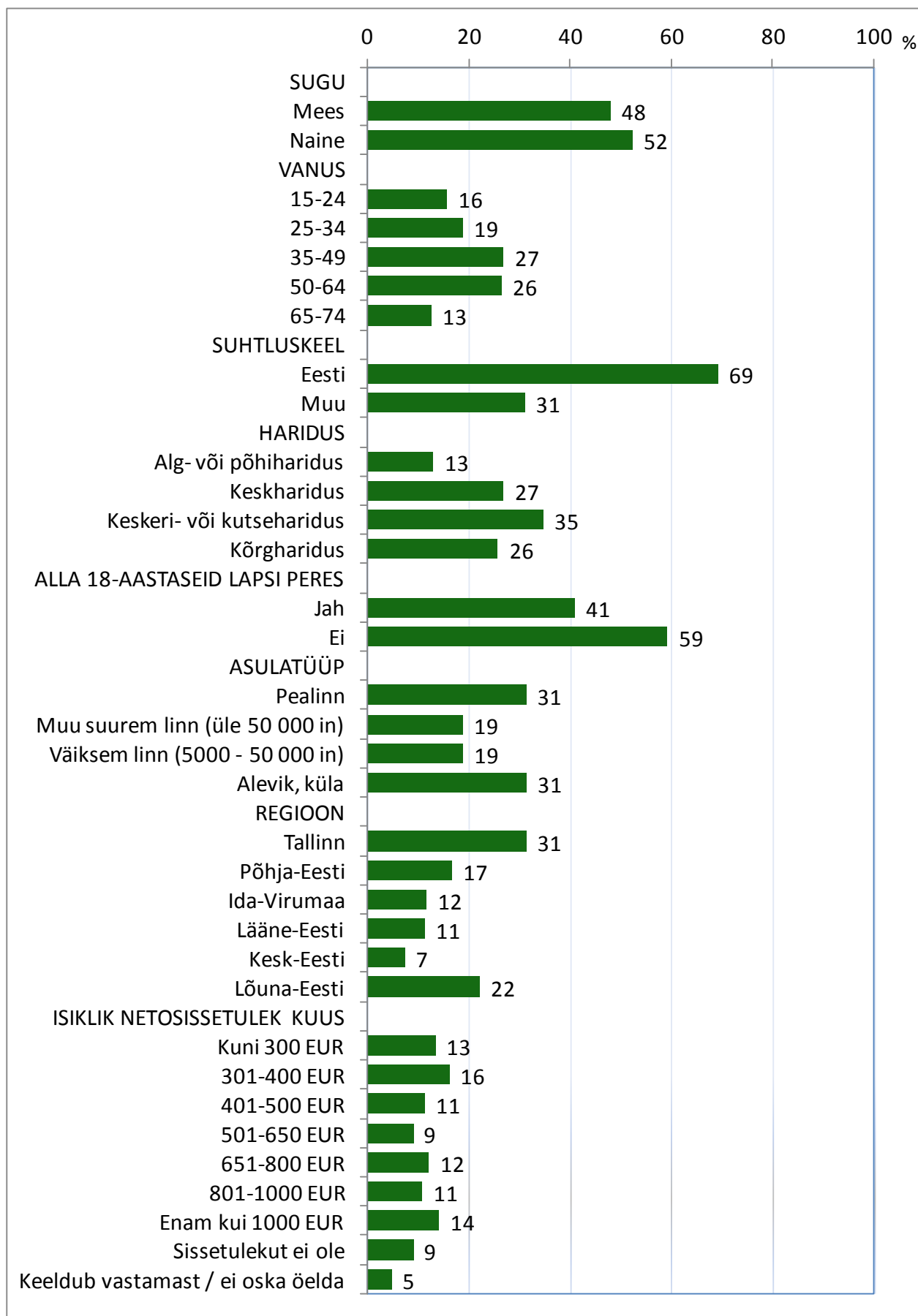
Valimi suurus	50%	48%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99%	30,97%	30,36%	29,56%	28,40%	26,84%	24,79%	22,13%	18,59%	13,51%	10,57%	8,68%
20	21,91%	21,90%	21,47%	20,90%	20,08%	18,98%	17,53%	15,65%	13,15%	9,55%	7,48%	6,14%
30	17,89%	17,88%	17,53%	17,07%	16,40%	15,49%	14,31%	12,78%	10,73%	7,80%	6,10%	5,01%
40	15,49%	15,49%	15,18%	14,78%	14,20%	13,42%	12,40%	11,07%	9,30%	6,75%	5,29%	4,34%
50	13,86%	13,85%	13,58%	13,22%	12,70%	12,00%	11,09%	9,90%	8,31%	6,04%	4,73%	3,88%
60	12,65%	12,64%	12,39%	12,07%	11,59%	10,96%	10,12%	9,03%	7,59%	5,51%	4,32%	3,54%
70	11,71%	11,71%	11,48%	11,17%	10,73%	10,14%	9,37%	8,36%	7,03%	5,11%	4,00%	3,28%
80	10,96%	10,95%	10,73%	10,45%	10,04%	9,49%	8,76%	7,82%	6,57%	4,78%	3,74%	3,07%
90	10,33%	10,32%	10,12%	9,85%	9,47%	8,94%	8,26%	7,38%	6,20%	4,50%	3,52%	2,89%
100	9,80%	9,79%	9,60%	9,35%	8,98%	8,49%	7,84%	7,00%	5,88%	4,27%	3,34%	2,74%
110	9,34%	9,34%	9,15%	8,91%	8,56%	8,09%	7,47%	6,67%	5,61%	4,07%	3,19%	2,62%
120	8,94%	8,94%	8,76%	8,53%	8,20%	7,75%	7,16%	6,39%	5,37%	3,90%	3,05%	2,50%
130	8,59%	8,59%	8,42%	8,20%	7,88%	7,44%	6,87%	6,14%	5,16%	3,75%	2,93%	2,41%
150	8,00%	8,00%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,92%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
300	5,66%	5,65%	5,54%	5,39%	5,18%	4,90%	4,52%	4,04%	3,39%	2,47%	1,93%	1,58%
500	4,38%	4,38%	4,29%	4,18%	4,01%	3,79%	3,50%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%
800	3,46%	3,46%	3,39%	3,30%	3,17%	3,00%	2,77%	2,47%	2,08%	1,51%	1,18%	0,97%
1 000	3,09%	3,09%	3,03%	2,95%	2,84%	2,68%	2,48%	2,21%	1,86%	1,35%	1,06%	0,87%

3 Teostajad

Uuringu erinevates etappides olid vastutavad:

- Projekti juhtimine, ankeedi kooskõlastamine, kokkuvõtted: Vaike Vainu
- Valimi koostamine, andmete kaalumine: Tõnis Ormisson
- Programmeerimine, andmetöötlus, tabelitöötlus: Reijo Pohl
- Küsitlustöö koordineerija: Kristel Merusk
- Projekti koordinaator Sotsiaalministeeriumist: Kristel Abel

Joonis 1. Vastajate profiil (% , n=1000, kaalutud andmed)

UURINGU TULEMUSED

1 Suhe suitsetamisse

Esimeses teemaplokis esitatakse tulemused selle kohta, milline on Eesti 15-74-aastase elanikkonna suhe suitsetamisse: kas käesoleval ajal suitsetatakse või ollakse seda varem teinud, kas on mõeldud suitsetamisega alustamisele, või vastupidi, sellest loobumisele ning millised on/võiksid olla suitsetamisest loobumise ajendid.

1.1 Praegune tarbimine

Eesti elanikest vanuses 15-74 pole **48%** kunagi elus suitsetanud (süü hulka loeti ka need inimesed, kes on tubakatooteid proovinud, kuid pole regulaarselt suitsetama hakanud) (Joonis 2). **Neljandiku** sihtrühmast moodustavad inimesed, kes varem suitsetasid, kuid on sellest tänaseks loobunud. Elanikest vanuses 15-74 suitsetab **28%**, sealjuures **24%** teeb seda igapäevaselt ning **4%** juhuslikult. **Seega moodustavad igapäevased suitsetajad kõigist suitsetajatest 84% ning juhuslikud suitsetajad 16%**. Arvuliselt on Eesti 15-74-aastaste elanike seas igapäevaseid suitsetajaid 95%-lise tõenäosusega **201 988 – 263 715 inimest**, juhuslikke suitsetajaid aga **31 720 – 57 273 inimest**.

15-74-aastastest meestest suitsetab igapäevaselt kolmandik, naistest ligi poole vähem ehk 15%. Juhuslike suitsetajate osakaal on nii naiste kui meeste seas sarnane (meestest 5% ja naistest 4%). Suitsetamisest loobunud on meeste hulgas 30% ja naiste hulgas 18%. **Kunagi pole suitsetanud 33% meestest ja 62% naistest**.

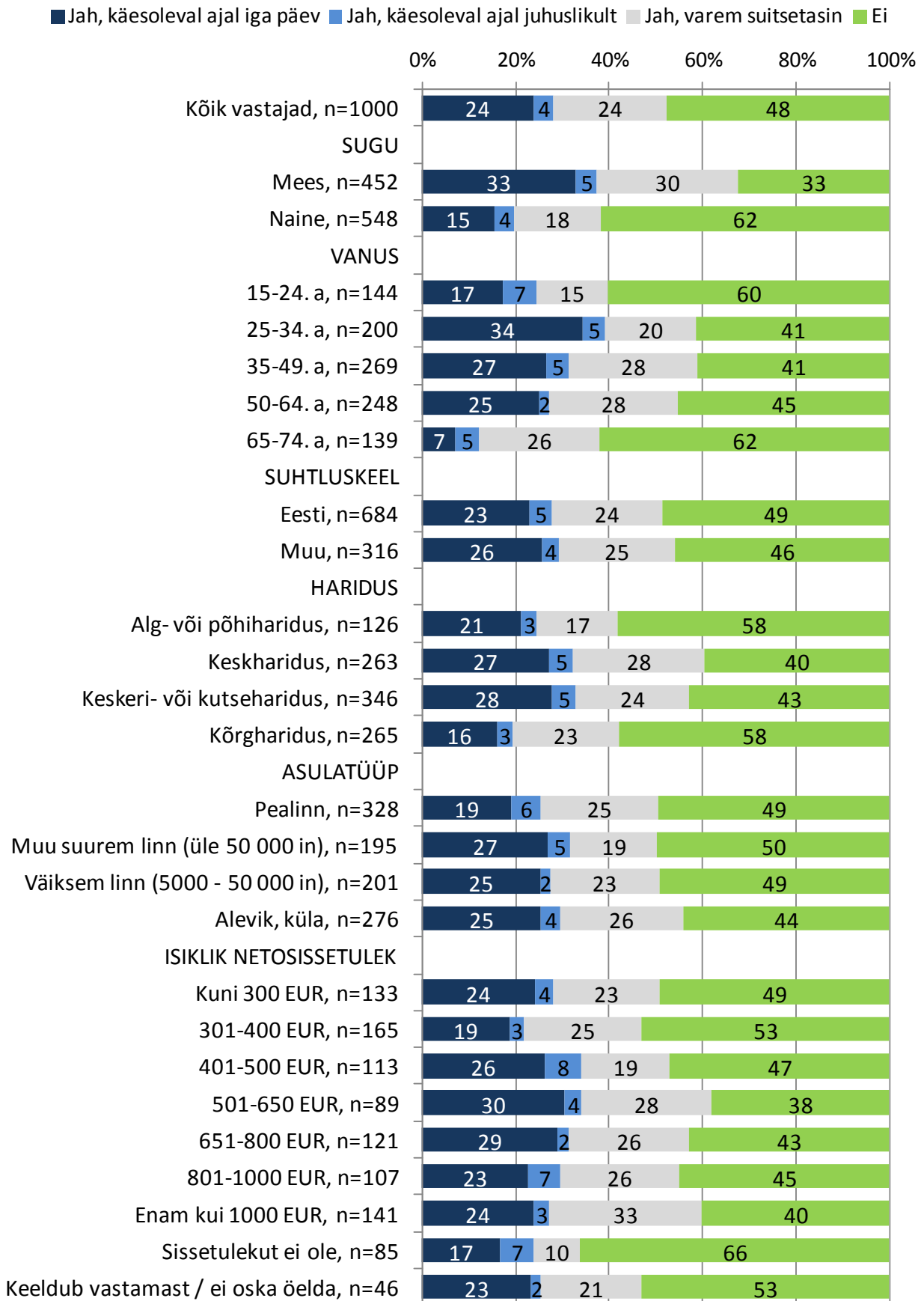
Vanuserühmade võrdluses on **igapäevaseid suitsetajaid kõige enam 25-34-aastaste seas (34%)**, mõnevõrra vähem 35-49-aastaste (27%) ja 50-64-aastaste (25%) seas, veelgi vähem 15-24-aastaste seas (17%) ning kõige vähem 65-74-aastaste seas (7%). Juhuslikke suitsetajaid on erinevates vanuserühmades enam-vähem võrdselt (5-7%), v.a vanuserühm 50-64, kus juhuslikke suitsetajaid oli keskmisest vähem: 2%.

Ootuspäraselt on inimesi, kes varem suitsetasid, kuid on sellest tänaseks loobunud, enam vanemates vanuserühmades. **Endiseid suitsetajaid on kõige enam 35-74-aastaste seas (27%)**, mõnevõrra vähem 25-34-aastaste seas (20%) ning kõige vähem 15-24-aastaste seas (15%).

Inimesi, kes pole kunagi elus suitsetanud, on keskmisest enam noorimas ja vanimas vanuserühmas, ehk 15-24-aastaste (60%) ning 65-74-aastaste (62%) seas. 25-64-aastastest pole kunagi elus suitsetanud 43%.

Suhtluskeele (eesti/vene) lõikes tulemuste osas märkimisväärseid erinevusi ei ilmnenud.

Joonis 2. Kas Te olete kunagi elus suitsetanud? (% , n = kõik vastajad)

Haridusrühmade võrdluses on igapäevaseid suitsetajaid on kõige enam kesk-, kesk-eri- või kutseharidusega inimeste seas (28%), veidi vähem alg- või põhiharidusega rühmas (21%) ning kõige vähem kõrgharidusega inimeste seas (16%). Juhuslike suitsetajate osakaal on kõigis haridusrühmades sarnane, jäädes 3-5% piiresse. Suitsetamisest loobunud on keskmisest vähem alg- või põhiharidusega inimeste seas (17%), ülejäänud haridusrühmades 23-28%. Inimesi, kes pole kunagi suitsetanud, on kõige enam alg-, põhi- või kõrgharidusega inimeste seas (58%), kesk-, kesk-eri- või kutseharidusega inimeste seas seevastu vähem (42%).

Asulatüüpide lõikes on igapäevaste suitsetajate osakaal väikseim pealinnas (19%), samas kui muudes asulatüüpides jääb vastav näitaja 25-27% vahele. Juhuslikke suitsetajaid on erinevate asulatüüpide lõikes 4-6%, v.a väikelinnad, kus juhuslikke suitsetajaid on 2%.

Enam kui 1000-eurose isikliku netosissetulekuga inimeste seas oli suitsetamisest loobunud keskmisest enam (33%). Tulemused viitavad sellele, et igapäevaseid suitsetajaid on veidi enam keskmistes sissetulekurühmades (501-800 eurot neto) (29-30%), kuid võrreldavate rühmade väiksuse tõttu on veapiir tulemuste üldistamisel suur, ning seega tuleks siinko hal järelduste tegemisel olla ettevaatlik.

1.2 Kavatsused

Suhtumine suitsetamise (taas) alustamisse

Inimestest, kes ei suitseta (k.a suitsetamisest loobunud), pole **90%** suitsetamisega (taas) alustamisele mõelnud (Joonis 3). **Mitte-suitsetajatest 9% on end aeg-ajalt tabanud mõttelt, et võiks (taas) suitsetama hakata ning 1% võitleb selle sooviga üsna tihti.**

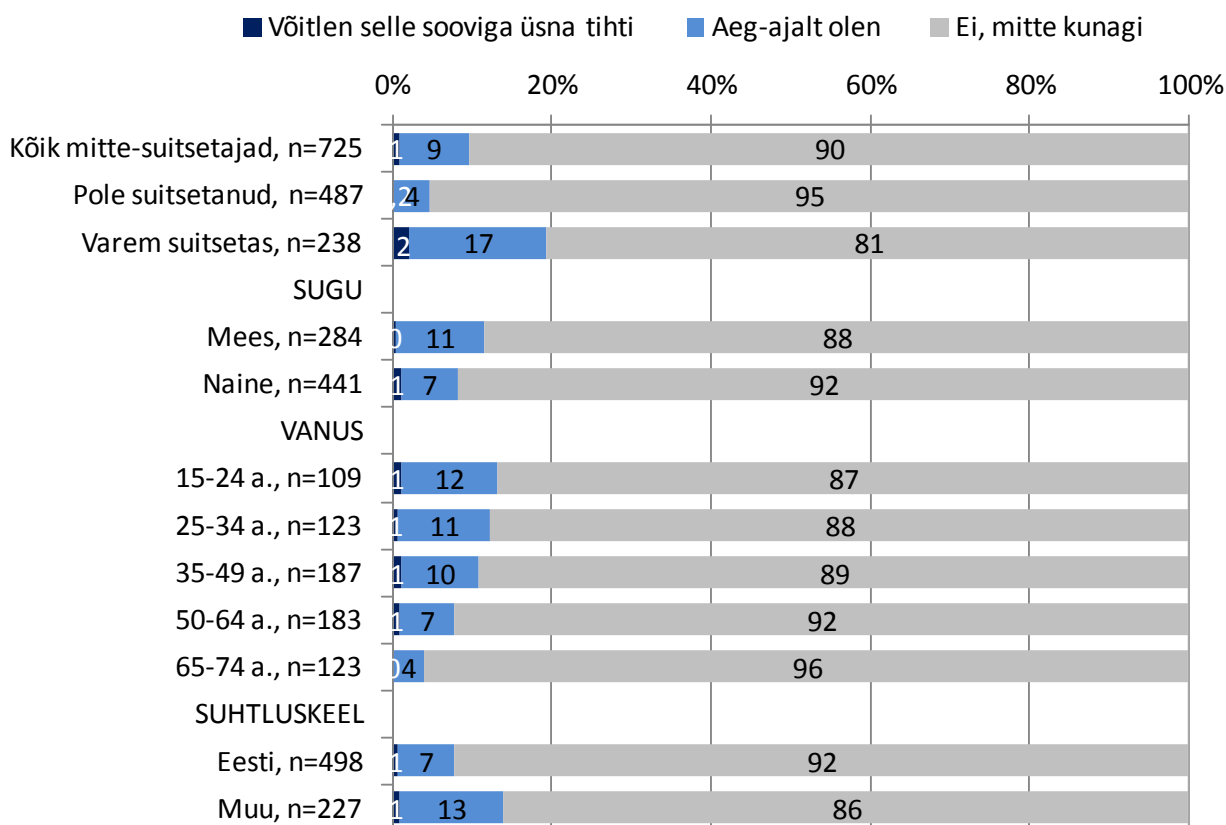
Sagedamini on suitsetamisega (taas) alustamisele mõelnud endised suitsetajad.

Inimestest, kes on varem suitsetanud, kuid sellest tänaseks loobunud, on **19%** mõelnud taas suitsetamisega alustamisele, sealjuures 17% on seda mõelnud aeg-ajalt ning 2% võitleb selle sooviga üsna tihti. Inimesed, kes pole varem suitsetanud, tunnevad selle tegevuse suhtes väiksemat kiusatust: suitsetamisega alustamisele on mõelnud **5%**, sealjuures aeg-ajalt on end sellelt mõttelt tabanud 4% ning tihti võitleb selle sooviga 0,2%.

Vanuserühmade võrdluses on inimesi, kes on suitsetamise (taas) alustamisele mõelnud, veidi enam **nooremates vanuserühmades** (15-34-aastastest on sellele mõelnud 12%), vähem aga vanemates vanuserühmades (50-64-aastastest on sellele mõelnud 8%, 65-74-aastastest 4%). Inimesi, kes suitsetamisega alustamisele sageli mõtleavad, on pea kõigis vanuserühmades võrdselt 1%, v.a 65-74-aastased, kellest ei mõelnud sellele teemale sageli keegi.

Muukeelsete inimeste seas oli suitsetamisega alustamisele mõelnuid veidi enam kui eestikeelsete inimeste seas (vastavalt 14% ja 8%).

Joonis 3. Kas Te olete end tabanud mõttelt, et võiksite (taas) suitsetama hakata? (% , n=vastajad, kes käesoleval ajal ei suitseta)

Suhtumine suitsetamisest loobumisse

Inimestest, kes käesoleval ajal suitsetavad, on suitsetamisest loobumisele mõelnud 87%, sealjuures igapäevastest suitsetajatest on seda teinud **86%** ning juhuslikest suitsetajatest **92%** (viimase rühma puhul oli vastajaid vaid 44, mistõttu veapiir tulemuste üldistamisel on ca. 8% ning seega ei saa siinkohal täie kindlusega väita, et juhuslike suitsetajate seas on loobumist kaalunud inimeste osakaal suurem kui igapäevaste suitsetajate seas) (Joonis 4).

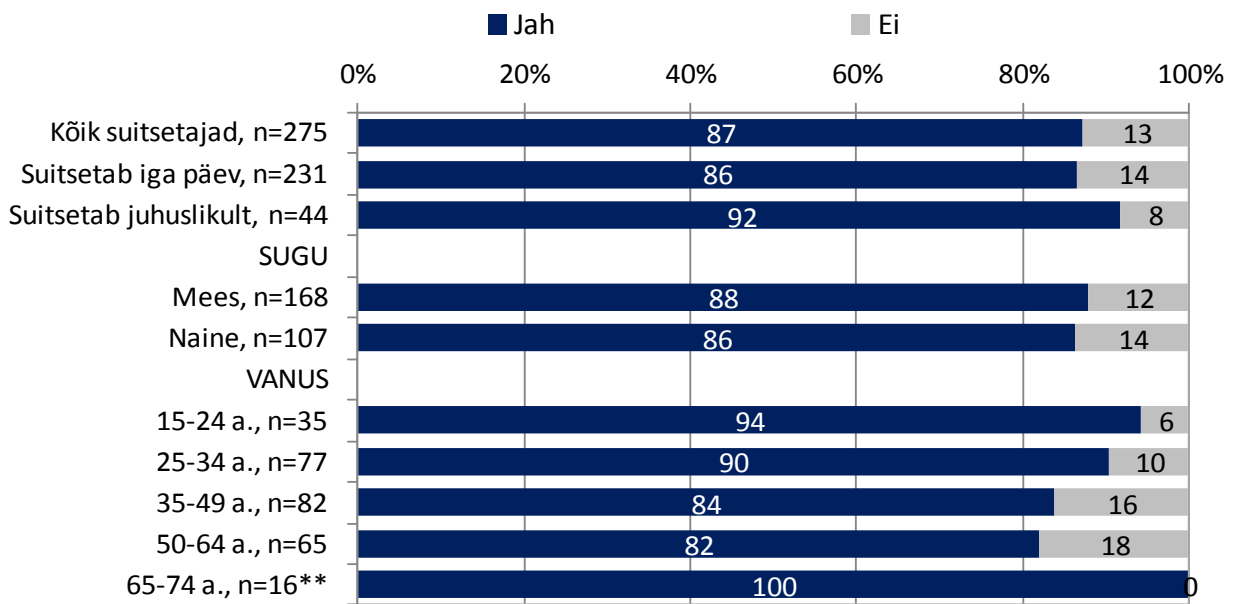
Taustrühmade lõikes võrdluste tegemisel tuleb siinkohal arvestada, et suitsetajate arv valimis oli üsna väike (kokku 275 vastajat) ning veapiir tulemuste üldistamisel seega suhteliselt suur. Tulemused viitavad sellele, et suitsetamisest loobumisele mõelnud inimesi on veidi enam alla 35-aastaste seas (15-24-aastastest 94% ja 25-34-aastastest 90%), vähem aga 35-64-aastaste seas (83%)¹, kuid valimi väiksus ei võimalda seda täie kindlusega kinnitada.

Keskmisest veidi vähem oli suitsetamisest loobumisele mõelnud inimesi Lääne-Eestis (68%)². Ülejäänud taustatunnuste lõikes antud küsimuses olulisi erinevusi ei ilmnenud.

¹ 65-aastaseid ning vanemaid suitsetajaid oli valimis kokku vaid 16 inimest, mis ei võimalda selle rühma kohta järeldusi teha.

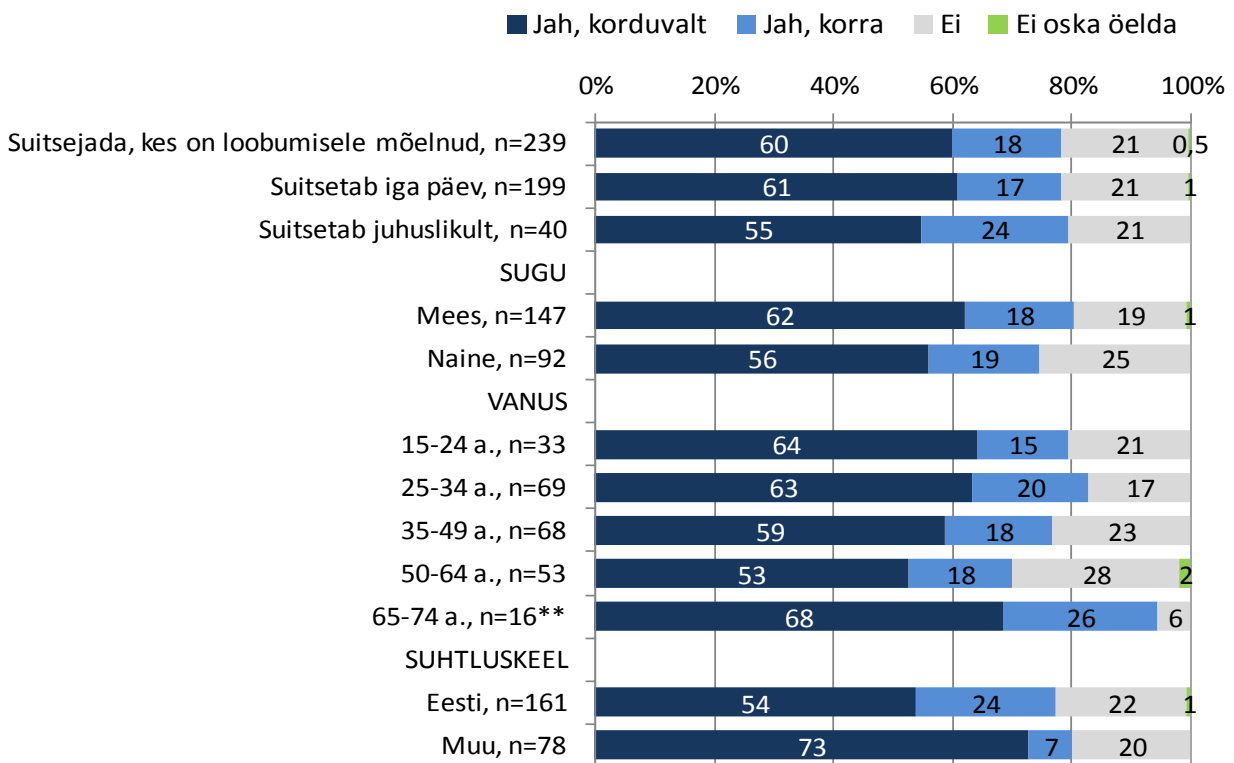
² Vastajaid sellest piirkonnast, kes igapäevaselt suitsetavad, oli 32.

Joonis 4. Kas Te olete kunagi mõelnud suitsetamisest loobuda? (% , n=vastajad, kes käesoleval ajal kas igapäevaselt või juhuslikult suitsetavad)³

Suitsetajatest, kes on mõelnud loobumisele, on 78% selleks ka midagi juba ette võtnud või proovinud seda saavutada, sealjuures 60% on seda üritanud korduvalt ning 18% ühel korral (Joonis 5). Igapäevaste ning juhuslike suitsetajate osas siinkohal olulisi erinevusi ei ilmnenud. Võrreldes eestikeelsete vastajatega on muukeelsete seas enam neid, kes on korduvalt proovinud suitsetamisest loobuda (54% ja 73%).

Joonis 5. Kas Te olete juba midagi loobumiseks ette võtnud, proovinud seda saavutada? (% , n=vastajad, kes suitsetavad ning on mõelnud loobumisele)

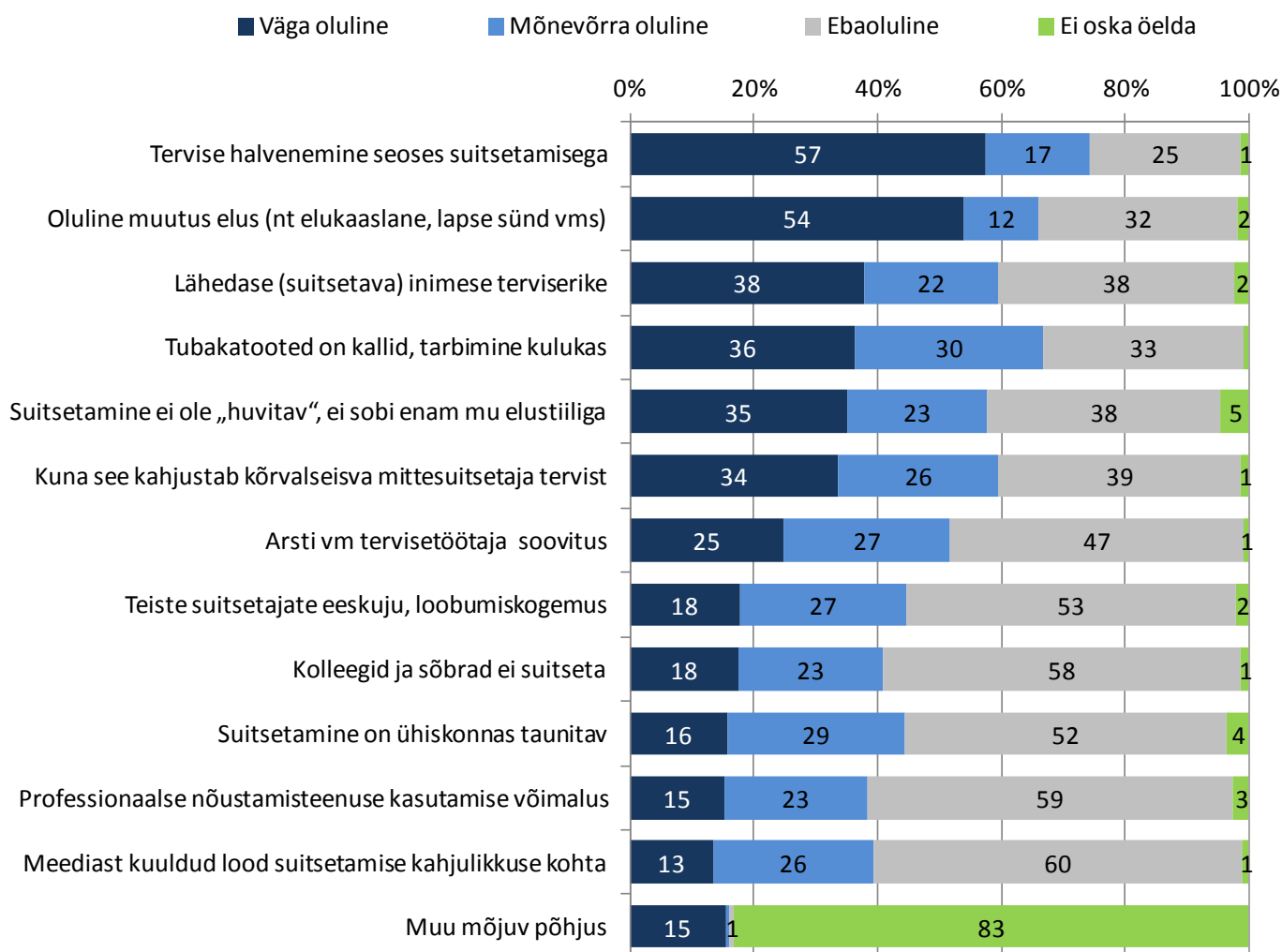
³ Joonistel tähistab märke ** seda, et vastajate arv antud rühmas on kehtivate järelduste tegemiseks liiga väike.

Ajendid suitsetamisest loobumiseks

Selleks, et kaardistada, milliseid põhjusi peetakse suitsetamisest loobumisel olulisteks, esitati inimestele, kes kas käesoleval ajal suitsetavad või on seda varem teinud (kuid tänaseks loobunud) loetelu võimalikest loobumise põhjustest ning paluti hinnata, kuivõrd olulised need põhjused vastaja jaoks oleksid/olid suitsetamisest loobumisel. Vastajail oli võimalik etteantud loetelu ka omalt poolt täiendada.

Väga olulisteks põhjusteks peeti kõige sagedamini tervise halvenemist seoses suitsetamisega (57%) ning olulist muutust elus (nt elukaaslase leidmist, lapse sündi) (54%) (Joonis 6). Ligikaudu kolmandik vastajaist pidas väga oluliseks põhjuseks suitsetamisest loobumisel ka lähedase (suitsetava) inimese terviseriket (38%), tubakatoodete kallidust (36%), asjaolu, et suitsetamine pole enam „huvitav“/ei sobi minu elustiiliga (35%) ning teadmist, et suitsetamine kahjustab kõrval seisvate mittesuitsetajate tervist (34%).

Joonis 6. Kuivõrd olulised olid/oleksid need põhjused Teie jaoks suitsetamisest loobumisel? (% , n=513 vastajad, kes käesoleval ajal suitsetavad või on varem suitsetanud)

Rääkides põhjustest, mida peeti mõnevõrra oluliseks, ei eristu kuigi selgelt ühtegi põhjust, mida oleks mainitud teistest märkimisväärselt sagedamini. Ebaolulisteks teguriteks peeti kõige sagedamini meediast kuulnud lugusid suitsetamise kahjulikkuse kohta (60%), professionaalse nõustamisteenuse kasutamise võimalust (59%) ning asjaolu, et kolleegid/sõbrad ei suitseta.

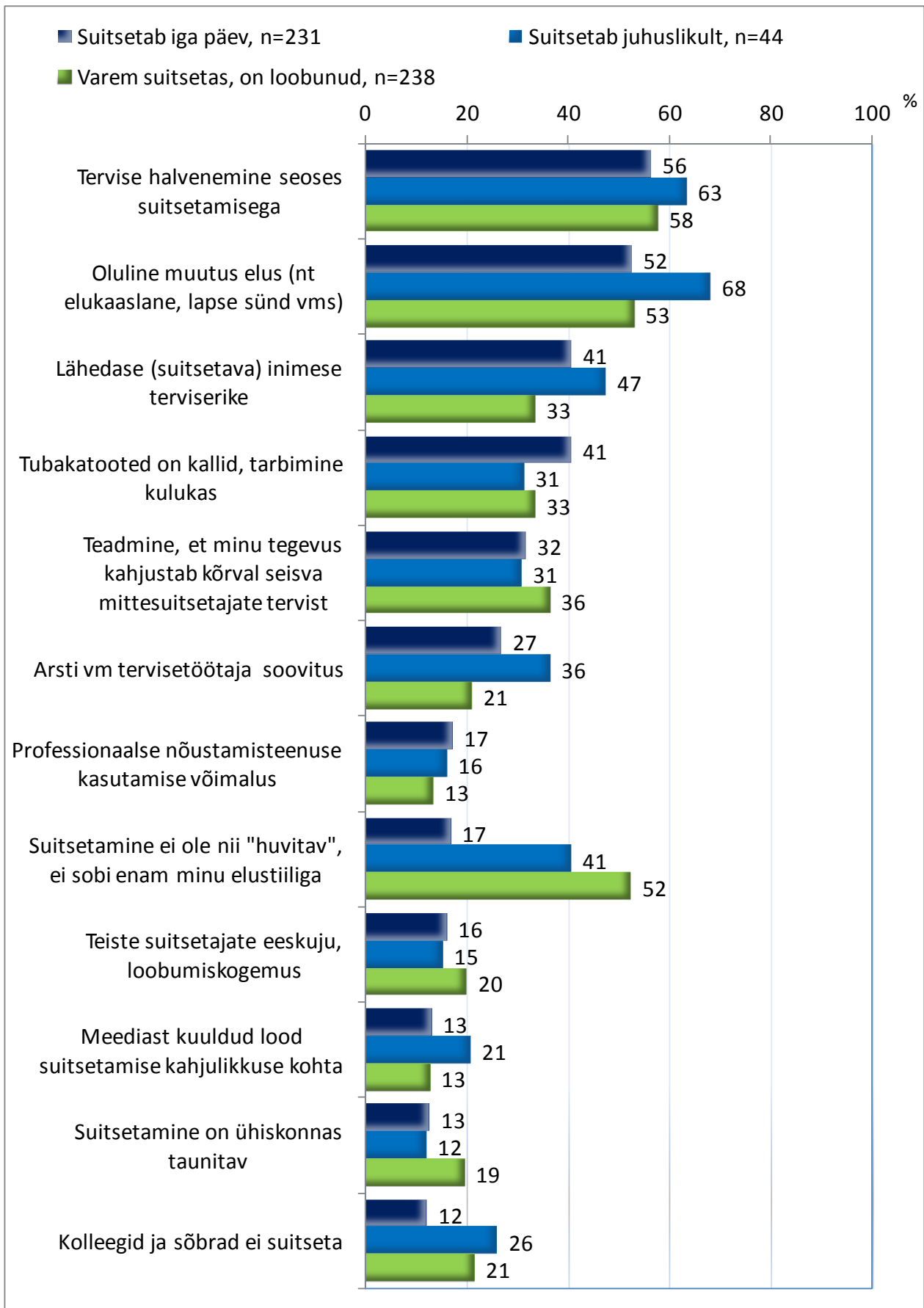
Joonisel 7 on esitatud põhjust väga oluliseks hinnanud vastajate osakaalud igapäevaste suitsetajate, juhuslike suitsetajate ning endiste suitsetajate lõikes.

Juhuslikke suitsetajaid oli valimis vaid 44, seega on maksimaalne veapiir 95%-lisel usaldusnivool selle rühma kohta üldistuste tegemisel suhteliselt suur, küündides 15%-ni, ning erinevused selle rühma ning ülejäänud vastajate vahel pole reeglina piisavalt suured, et olla statistiliselt olulised.

Igapäevaste suitsetajate ning endiste suitsetajate hinnangute vahel ilmnemid mõned lahknevused. Võrreldes inimestega, kes praegusel ajal igapäevaselt suitsetavad, hindasid endised suitsetajad märgatavalt sagedamini väga oluliseks suitsetamisest loobumise põhjuseks asjaolu, et **suitsetamine pole enam nii „huvitav“ ning ei sobi enam kokku minu elustiiliga (loobujatest 52%, igapäevastest suitsetajatest 17%)**. Samuti pidasid endised suitsetajad igapäevaste suitsetajatega võrreldes sagedamini väga oluliseks loobumise põhjuseks seda, et **kolleegid ja sõbrad ei suitseta** (vastavalt 21% ja 12%) ning kuna **suitsetamine on ühiskonnas taunitav** (vastavalt 19% ja 13%). Igapäevased suitsetajad pidasid endiste suitsetajatega võrreldes veidi sagedamini väga oluliseks loobumise põhjuseks **lähedase (suitsetava) inimese terviseriket** (vastavalt 41% ja 33%), et **tubakatooted on kallid ja tarbimine kulukas** (vastavalt 41% ja 33%) ning **arsti vm tervisetöötaja soovitus** (vastavalt 27% ja 21%). Ülejäänud põhjuste puhul on igapäevaste suitsetajate ning endiste suitsetajate arvamused suhteliselt sarnased.

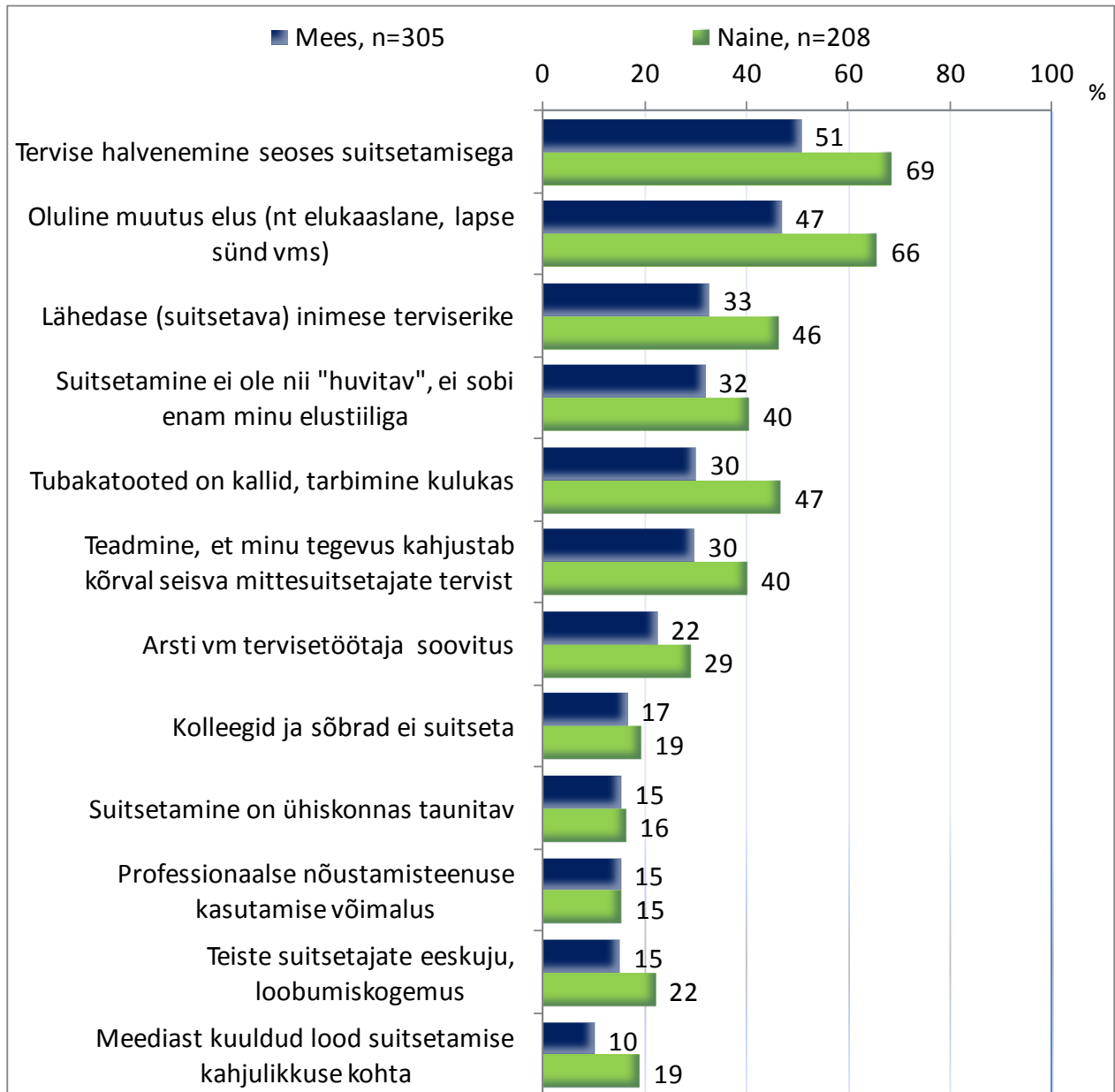
Võrreldes väga oluliseks hinnatud põhjusi lähtuvalt sellest, kas suitsetamisest on proovitud loobuda või mitte (võrdlust pole joonisel esitatud), ilmnemid erinevused vaid ühe põhjuse osas: suitsetajad, kes olid proovinud suitsetamisest loobuda, pidasid loobumise põhjusena sagedamini väga oluliseks asjaolu, et suitsetamine on ühiskonnas taunitav (16%), samas kui inimesed, kes suitsetamisest loobuda polnud proovinud, pidasid seda enda jaoks harvemini väga oluliseks (6%).

Joonis 7. Kuivõrd olulised olid/oleksid need põhjused Teie jaoks suitsetamisest loobumisel? Tulemuste võrdlus lähtuvalt suhtest suitsetamisse (% , n=vastajad, kes käesoleval ajal suitsetavad või on varem suitsetanud)

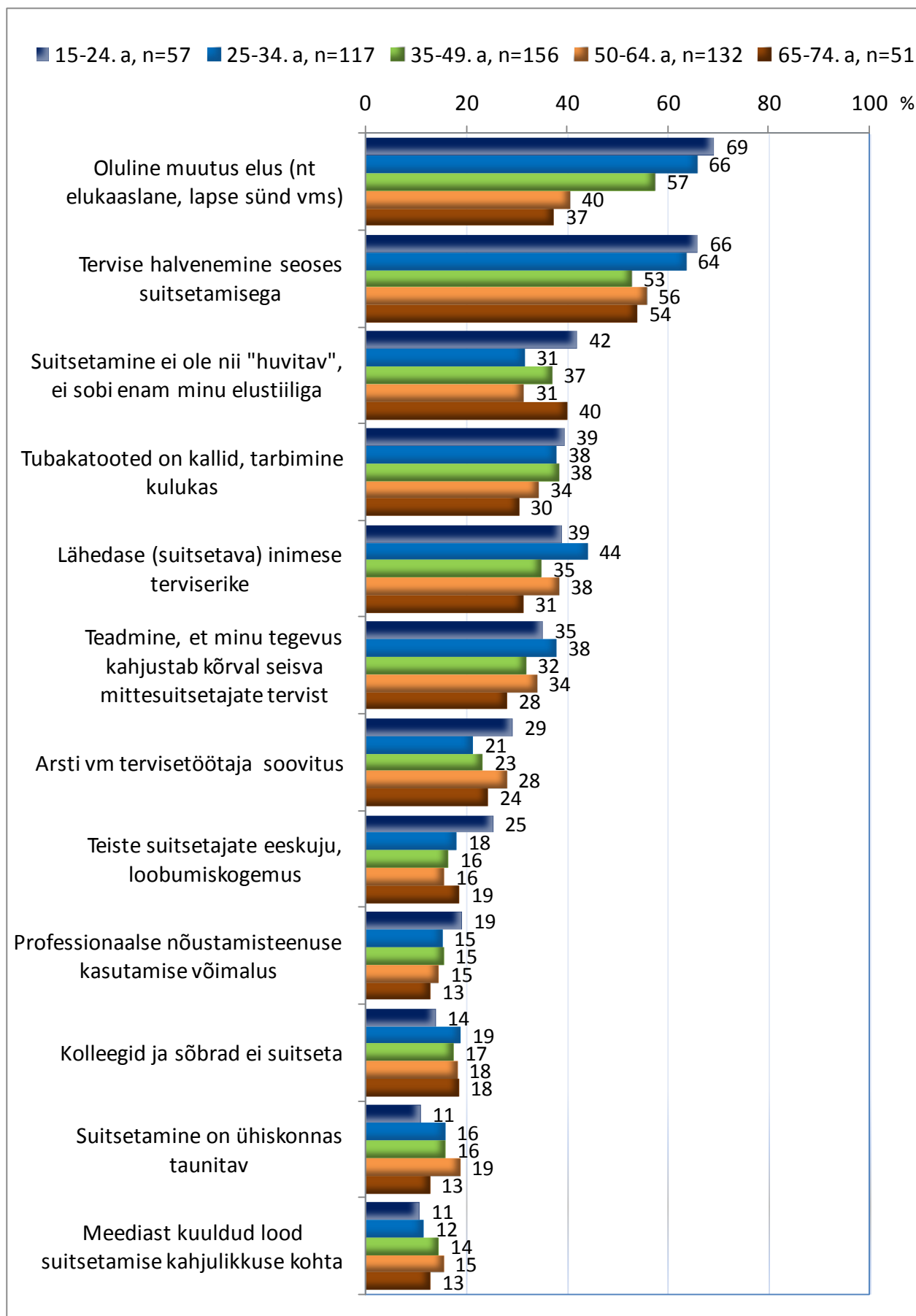
Võrreldes meestega hindasid naised sagedamini enamikku nimekirjas loetletud põhjustest enda jaoks väga olulisteks (Joonis 8). Kõige enam erinesid meeste ning naiste arvamused selles osas, kuivõrd tähtsat rolli võiks suitsetamisest loobumisel nende jaoks mängida/mängis mõni oluline elumuutus, tervise halvenemine seoses suitsetamisega või tubakatoodete hind. Kõiki eelpool nimetatud aspekte pidasid naised meestest sagedamini suitsetamisest loobumisel väga olulisteks.

Joonis 8. Kuivõrd olulised olid/oleksid need põhjused Teie jaoks suitsetamisest loobumisel? Sooline võrdlus (% , n=vastajad, kes käesoleval ajal suitsetavad või on varem suitsetanud)

Vanuserühmade võrdlus näitas, et alla 35-aastased inimesed peavad mõnd olulist elumuutust (nt elukaaslane, lapse sünd) keskmisest sagedamini väga oluliseks suitsetamisest loobumise põhjuseks, kuid 50-aastaste ning eakamate inimeste jaoks on seda põhjust väga oluliseks pidajaid keskmisest vähem (Joonis 9). Samuti on alla 35-aastaste jaoks väga oluliseks põhjuseks eakamatega võrreldes sagedamini tervise halvenemine seoses suitsetamisega. Ülejäänud põhjuste osas vanuserühmade vahel suuri erinevusi ei ilmnunud.

Joonis 9. Kuivõrd olulised olid/oleksid need põhjused Teie jaoks suitsetamisest loobumisel? Vanuserühmade võrdlus (% , n=vastajad, kes käesoleval ajal suitsetavad või on varem suitsetanud)

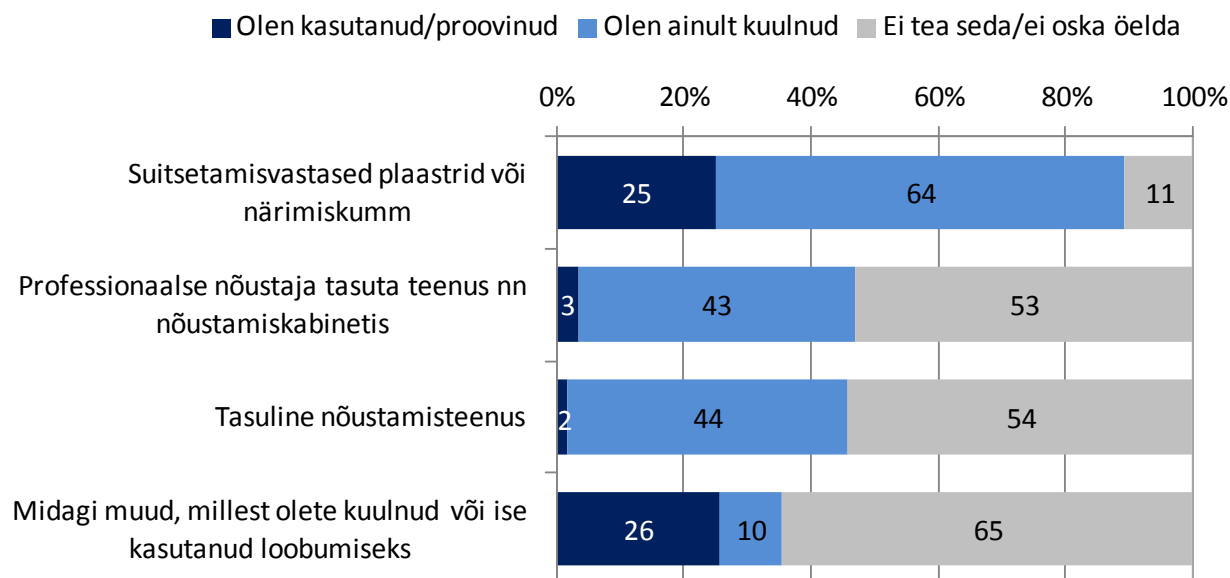

Võimalused suitsetamisest loobumiseks

Vastajaile, kes kas käesoleval ajal suitsetasid või olid varem suitsetanud, esitati küsimus selle kohta, milliseid võimalusi nad teavad või on kasutanud suitsetamisest loobumiseks. Vastajal oli võimalus etteantud vastusevariante ka omalt poolt täiendada.

Endistest ja praegustest suitsetajatest 89% teab, et suitsetamisest loobumiseks saab kasutada suitsetamisvastaseid plaastreid/närimiskummi, 47% on teadlik professionaalse nõustaja tasuta teenusest nn nõustamiskabinetis ning 46% tasulisest nõustamisest (Joonis 10). Neid tooteid/teenuseid kasutanud inimesi on siiski märgatavalt vähem - **suitsetamisvastaseid plaastreid või närimiskummi on kasutanud neljandik praegustest ja endistest suitsetajatest, 3% käinud professionaalse nõustaja tasuta vastuvõtul ning 2% kasutanud tasulist nõustamisteenust.**

Joonis 10. Suitsetamisest loobutakse erinevalt. Palun öelge, milliseid võimalusi Te teate või olete ise loobumiseks kasutanud (% , n=513 vastajad, kes praegusel ajal suitsetavad või varem suitsetasid)

Teadlikkus taustrühmades

Suitsetamisvastastest plaastritest/närimiskummist teadlikke inimesi on enam naiste seas (94% sihtrühma kuuluvatest naistest ja 86% meestest), nooremates vanuserühmades (97% 15-35-aastastest) ning nende inimeste seas, kes praegusel ajal suitsetavad (93%).

Ka nõustamisteenustest teadlikke inimesi on meestega võrreldes enam naiste seas (naistest 50-53%, meestest 43%). Vanuserühmiti on teadlikkus tasuta nõustamisteenusest suhteliselt ühtlane (43-51%). Tasulisest nõustamisteenusest teadlikke inimesi on veidi enam noorimas vanuserühmas ehk 15-24-aastaste seas (57%) ning veidi vähem 25-74-aastaste seas (42-47%).

Võrreldes eestikeelsete vastajatega on muukeelsete seas tasuta nõustamisteenusest teadlikke inimesi vähem (eestikeelsetest 51%, muukeelsetest 38%), samas kui tasulisest nõustamisest teadlike inimeste osakaal on mõlemas rühmas sarnane (vastavalt 47% ja 43%).

Regiooniti on tasuta nõustamisteenusest teadlikke vastajaid keskmisest enam Lääne- ja Lõuna-Eestis (vastavalt 61% ja 59%), ülejäänud piirkondades jääb nimetatud teenusest teadlike vastajate osakaal 38-42% piiresse. Lõuna-Eesti vastajate seas on keskmisest enam ka tasulisest nõustamisteenusest teadlikke inimesi (57%), Lääne-Eestis on neid 49% ja ülejäänud piirkondades 38-43%.

Teadlikkus nõustamisteenustest ning suitsetamisvastastest plaastritest/närimiskummist on kõrgem praeguste suitsetajate seas ning madalam endiste suitsetajate seas. **Praegustest suitsetajatest on suitsetamisvastastest plaastritest/närimiskummist teadlik 93%, tasuta nõustamisest 50% ja tasulisest nõustamisest 54%.** Endiste suitsetajate seas on vastavad näitajad 85%, 43% ja 36%.

Kasutamine taustrühmades

Praegustest suitsetajatest on suitsetamisvastaseid plaastreid/närimiskumme kasutanud 32%, sealjuures 34% igapäevastest ning 23% juhuslikest suitsetajatest. **Suitsetajatest, kes on proovinud suitsetamisest loobuda, on plaastreid/närimiskummi kasutanud 40%. Endistest suitsetajatest on nimetatud abivahendeid kasutanud 16%.** Suitsetamisvastaseid plaastreid/närimiskumme proovinud vastajaid on erinevates vanuserühmades enam-vähem ühtlaselt (20-33%), v.a vanuserühm 65-74, kus nimetatud toodete proovijaid on keskmisest vähem: 10%.

Igapäevastest suitsetajatest on tasuta nõustamist kasutanud 4% ja tasulist nõustamist 3%, endistest suitsetajatest vastavalt 3% ja 1%. Juhuslike suitsetajate valimisse ei sattunud ühtegi vastajat, kes oleks nõustamisteenuseid (nii tasuta kui tasuline nõustamine) kasutanud. Suitsetajatest, kes on proovinud oma harjumusest loobuda, on tasuta nõustamisteenust kasutanud 4% ning tasulist 3%. Võrreldes eestikeelsete vastajatega on muukeelsete seas veidi enam tasulisel nõustamisel käinuid (1% ja 4%).

Muude, ankeedis esitamata võimalustena suitsetamisest loobumiseks nimetati kõige sagedamini e-sigaretti, kuid ka nõelravi ning tabette/pastille (nt Tabex, Nicorette). Mainiti ka eneseabiraamatuid (Allen Carr), antidepressante/ravimeid ja hüпноosi. Paljud ütlesid siinkohal, et abi on vaid iseenda tahte jõust ning loobuda tuleb päevapealt, leida endale asendustegevusi (sport). Mõned olid saanud tuge tuttavatelt (tutvusringkonna eeskuju), loobunud kihlveo tõttu, leidnud abi usust (Jumalalt), saanud abi ingveri/Mynthoni pastillide/sihvkade/lutsukommide söömisest, puuviljade või mahlade tarbimisest. Kõik avatud vastused originaalkujul on toodud aruande [lisas 2](#).

2 Passiivne suitsetamine

2.1 Mitte-suitsetajate kokkupuude tubakasuitsuga

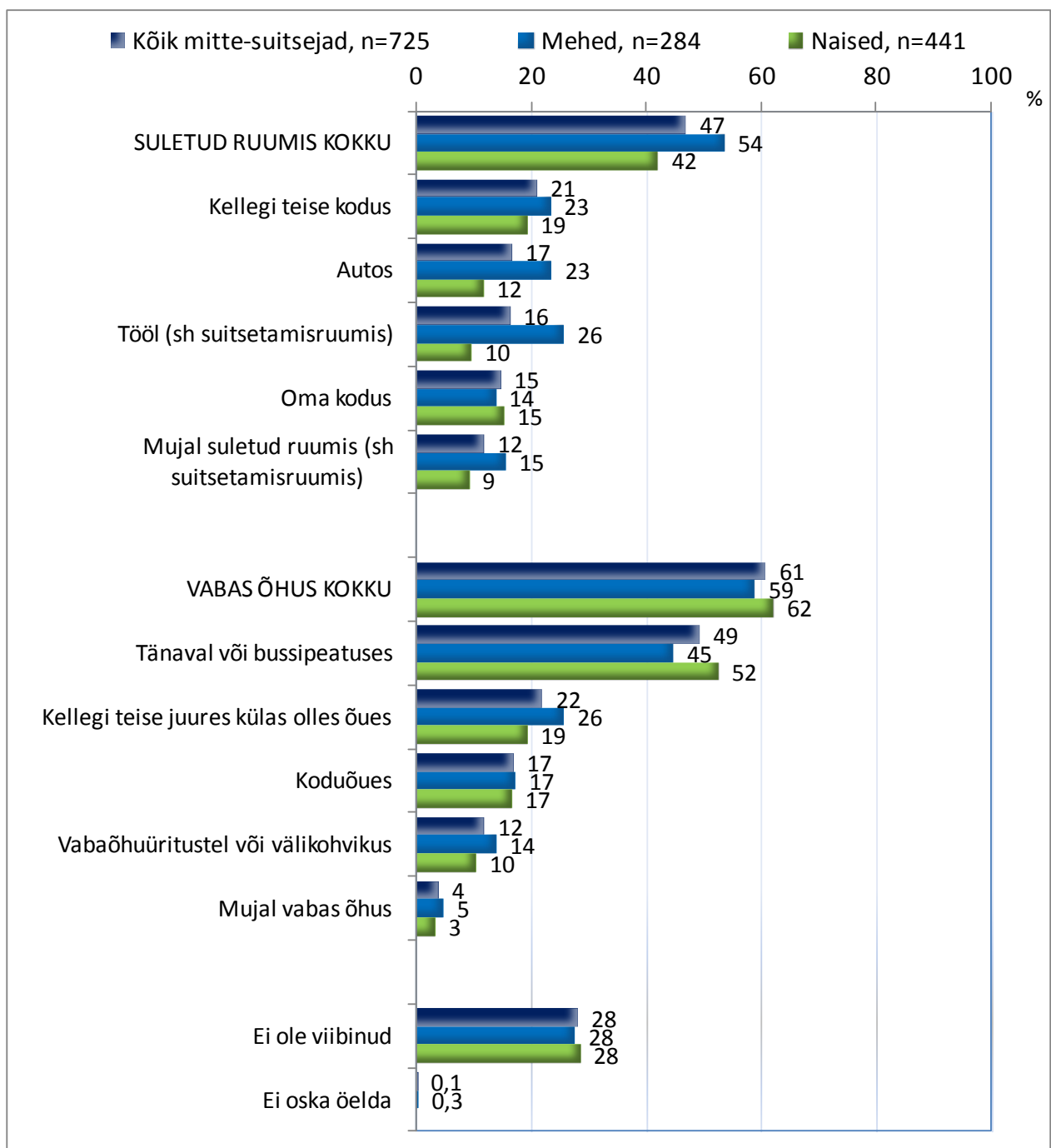
Inimestest, kes ise praegusel ajal ei suitseta, oli **72%** viimase kuu jooksul viibinud vähemalt 5 minutit suitsetava inimese läheduses⁴. Enamasti puututi tubakasuitsuga kokku vabas õhus: vabas õhus oli viimase kuu jooksul suitsetaja läheduses viibinud **61%** mitte-suitsetajatest, sealjuures 49% mitte-suitsetajatest oli suitsetajaga koos viibinud tänaval või bussipeatuses, 22% kellelgi külas olles õues, 17% koduõues, 12% vabaõhuüritustel/välikohvikus ning 4% mujal ([Joonis 11](#)). Suletud ruumides oli viimase kuu jooksul suitsetajaga koos viibinud **47%**

⁴ Siinkohal peeti silmas viibimist suitsetava inimese läheduses 5 minutit järjest, mitte eraldi kordi kumulatiivselt.

mitte-suitsetajatest, sealjuures 21% sattus sellisesse olukorda kellelgi teisel külas olles, 17% autos, 16% tööl (sh suitsetamisruumis), 15% oma kodus ning 12% mujal suletud ruumis (sh suitsetamisruumis).

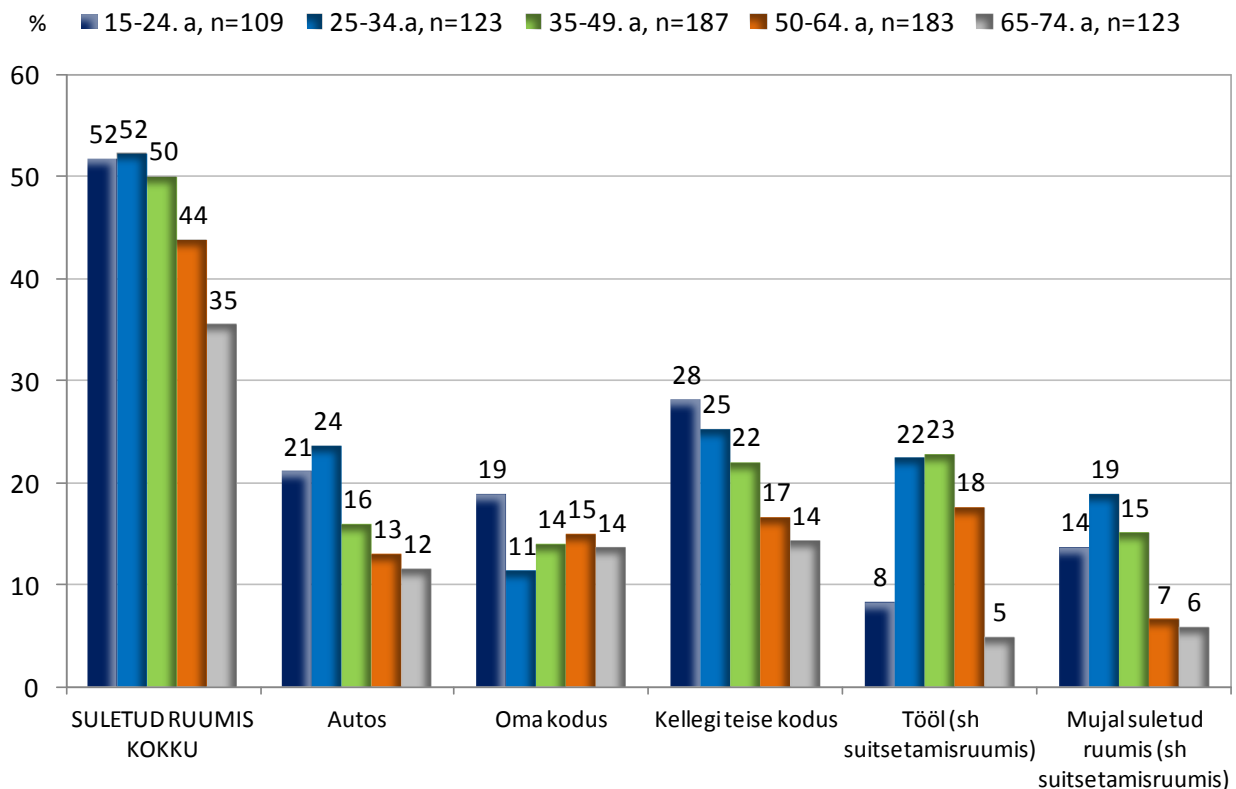
Naiste ning meeste seas on viimase kuu jooksul tubakasuitsuga kokku puutunud inimeste osatähtsus võrdne, erinevused ilmnevad kohtade osas, kus suitsetajatega kokku puututi. **Naistega võrreldes on meeste seas enam neid, kes olid tubakasuitsuga kokku puutunud suletud ruumides** (naistest 42%, meestest 54%). Mehed omasid naistega võrreldes sagedamini kokkupuudet suitsetajaga kas autos, tööl või kellegil külas olles vabas õhus. Naiste seas oli meestega võrreldes enam neid, kes olid tubakasuitsuga kokku puutunud tänaval või bussipeatuses.

Joonis 11. Kas Te olete viimase kuu jooksul viibinud vähemalt 5 minutit suitsetava inimese läheduses järgmistes kohtades? Sooline võrdlus (% , n=mitte-suitsetajad)

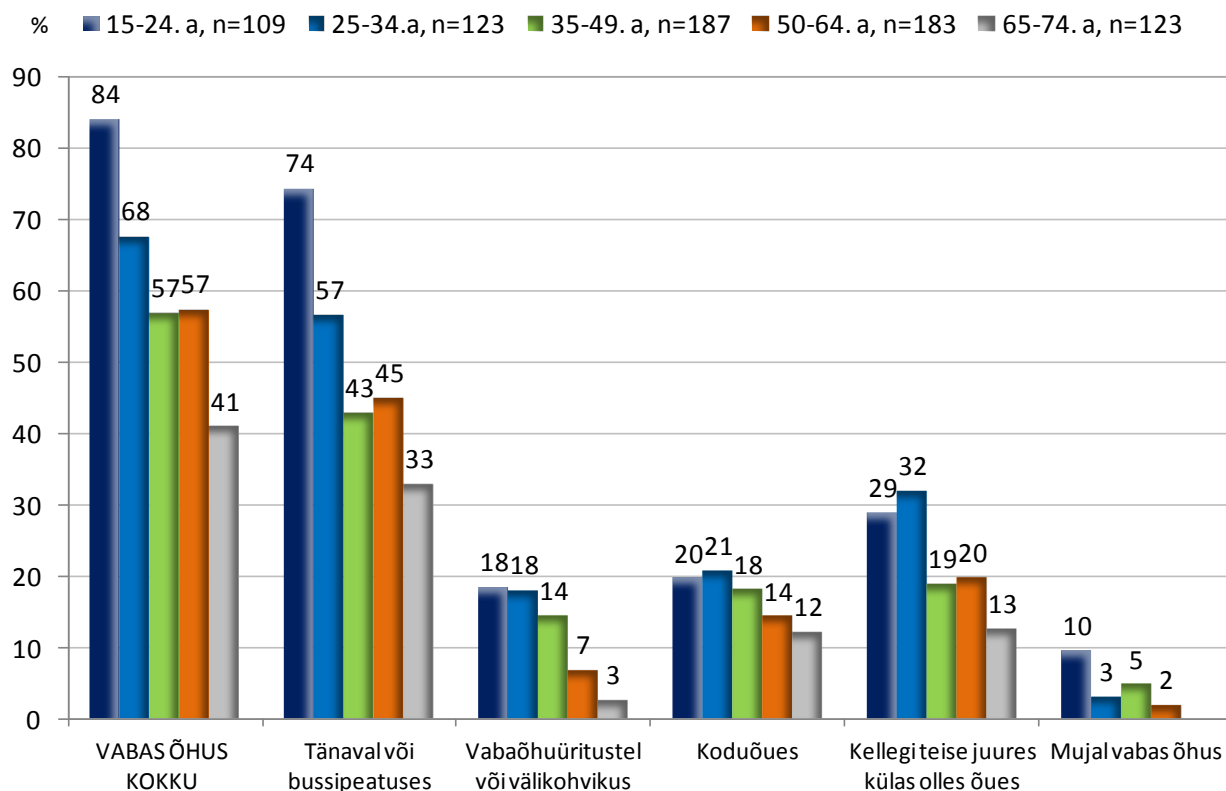
Vanuserühmade võrdluses on suletud ruumides tubakasuitsuga kokku puutunud mitte-suitsetajaid rohkem alla 50-aastaste seas (vanuserühmade võrdluses 50-52%), mõnevõrra vähem 50-64-aastaste seas (44%) ning kõige vähem 65-74-aastaste seas (35%) (Joonis 12). Noorimas vanuserühmas on kõige levinumaks kohaks, kus tubakasuitsuga kokku puututi, kellegi teise kodu (28%), järgnes auto (21%) ning vastaja enda kodu (19%); 25-34-aastaste jaoks võrdset sageli nii kellegi teise kodu (25%) kui ka auto (24%) ja töökoht (22%); 35-49-aastaste jaoks töökoht (23%) ning kellegi teise kodu (22%).

Joonis 12. Kas Te olete viimase kuu jooksul viibinud vähemalt 5 minutit suitsetava inimese läheduses suletud ruumides? Vanuserühmade võrdlus (% , n=mitte-suitsetajad)

Viimase kuu jooksul vabas õhus tubakasuitsuga kokkupuutunud on vanuserühmade võrdluses kõige enam 15-24-aastaste mitte-suitsetajate seas (84%) (Joonis 13). Kõigi vanuserühmade jaoks oli kõige levinumaks kohaks, kus suitsetajatega kokku puututi, tänav või bussipeatus, järgmiseks levinumaks kohaks aga kellegi teise kodu (külas olles).

Joonis 13. Kas Te olete viimase kuu jooksul viibinud vähemalt 5 minutit suitsetava inimese läheduses vabas õhus? Vanuserühmade võrdlus (% , n=mitte-suitsetajad)

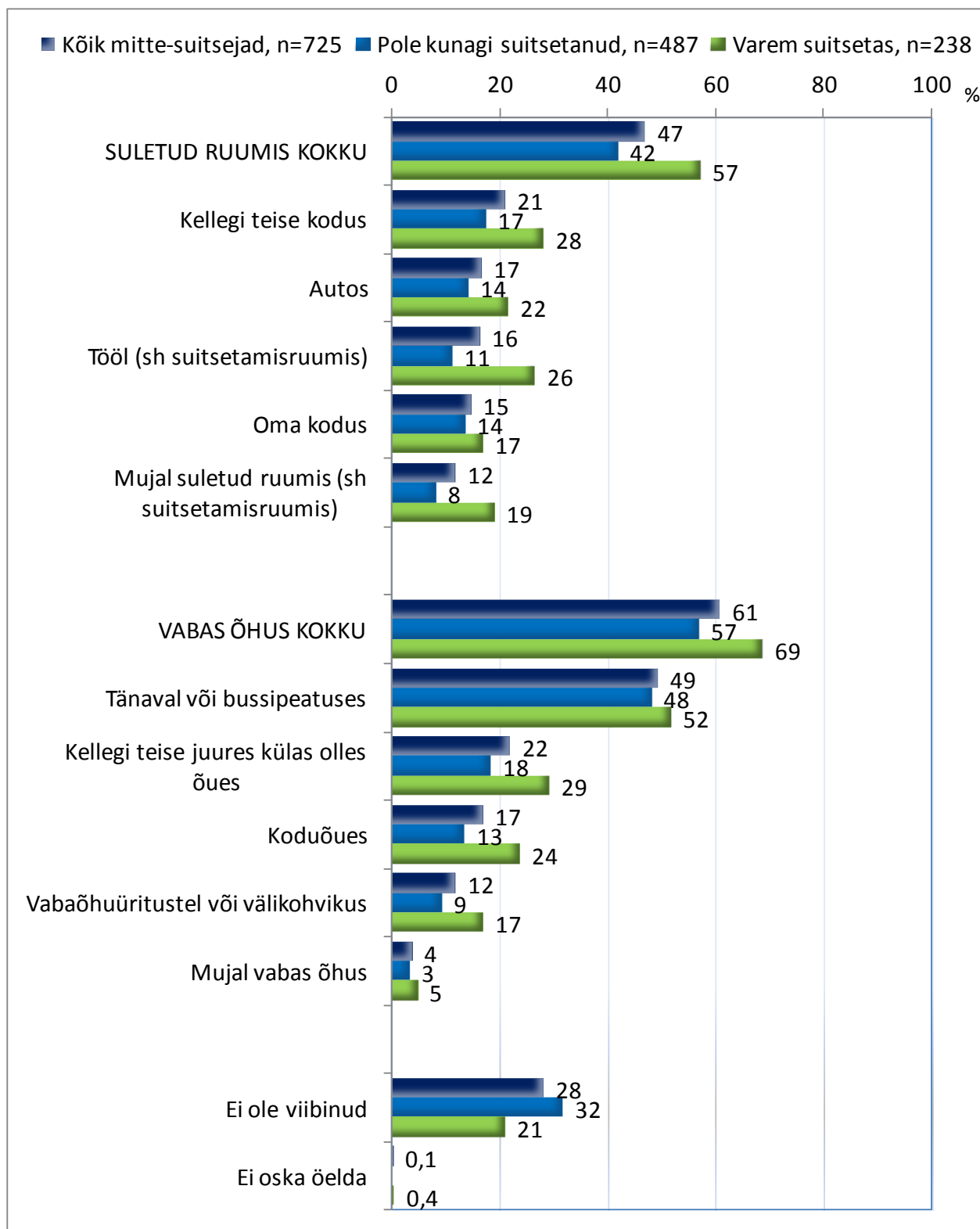

Eestikeelsetest mitte-suitsetajatest on viimase kuu jooksul suitsetajate läheduses viibinud 68%, **muukeelsestest mitte-suitsetajatest 81%**. Suletud ruumis oli viimase kuu jooksul suitsetaja läheduses viibinud 31% eestikeelsetest ning 69% muukeelsetest vastajatest, vabas õhus 39% eestikeelsetest ning 61% muukeelsetest vastajatest. Võrreldes eestikeelsete vastajatega nimetasid muukeelsed vastajad sagedamini kohtadena, kus tubakasuitsuga kokku puututi, autot (14% ja 22%), oma kodu (13% ja 19%), töökohta (14% ja 22%), tänavat või bussipeatust (44% ja 61%) ning koduõue (15% ja 22%).

Võrreldes maa-asulate elanikega nimetasid linnaliste asulate elanikud antud küsimuses sagedamini kohana, kus suitsetaja läheduses viibiti, tänavat või bussipeatust (38% ja 54%), sealjuures kõige sagedamini nimetasid seda pealinlased (58%).

Endiste suitsetajate seas on erinevates olukordades (v.a tänaval, bussipeatuses või oma kodus) viimase kuu jooksul suitsetajatega kokku puutunud vastajaid rohkem kui nende inimeste seas, kes pole kunagi suitsetanud (Joonis 14). Endistest suitsetajatest on viimase kuu jooksul tubakasuitsuga kokku puutunud 79%; inimestest, kes kunagi pole suitsetanud, vastavalt 68%.

Joonis 14. Kas Te olete viimase kuu jooksul viibinud vähemalt 5 minutit suitsetava inimese läheduses järgmistes kohtades? Endiste suitsetajate ning mitte-suitsetajate võrdlus (% , n=mitte-suitsetajad)

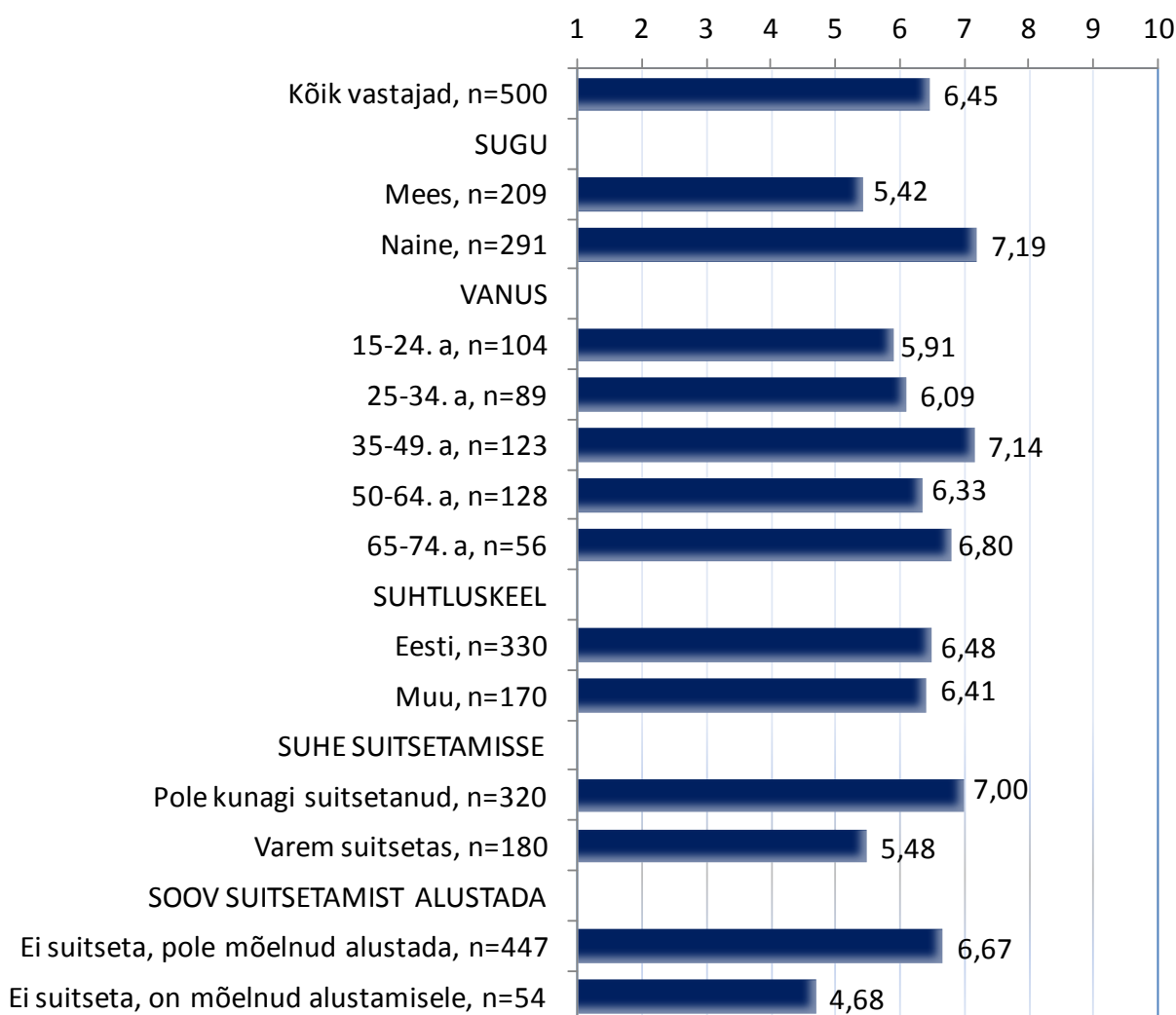
Inimeste seas, kes on mõelnud suitsetamisega alustamisele, on viimase kuu jooksul erinevates olukordades suitsetaja läheduses viibinud enam kui nende seas, kes suitsetamisega alustamisele mõelnud pole.

2.2 Suitsetamisega kokkupuute häirivus

Järgnevalt paluti mitte-suitsetajatel, kes olid viimase kuu jooksul vähemalt 5 minutit suitsetava inimese läheduses viibinud (ükskõik, millises situatsioonis), hinnata 10-palli skaalal, kuivõrd see olukord – et tema lähedal suitsetati – teda häiris. Vastuse sai anda 10-palli skaalal, kus 1=ei häirinud üldse ja 10=see oli äärmiselt häiriv.

Suitsetava inimese läheduses viibinud inimesed hindasid selle olukorra häirivust enda jaoks keskmiselt **6,45 palliga**; seega arvestades et 10-palli skaalal tähistab „5“ keskpunkti, siis hinnati selliseid olukordi sagedamini häirivaks kui mitte-häirivaks (Joonis 15).

Joonis 15 Palun hinnake, kuivõrd see olukord – et Teie lähedal suitsetati – Teid häiris. (aritmeetilised keskmised 10-palli skaalal, kus 1= ei häirinud üldse ja 10= see oli äärmiselt häiriv)

Võrreldes meestega hindavad naised olukordi, kus nad tubakasuitsuga kokku puutusid, enda jaoks keskmiselt häirivamaks – naised andsid 10-palli skaalal sellise olukorra häirivust hinnates keskmiselt 7,19 punkti, mehed 5,42 punkti. Vanuserühmade võrdluses tajuvad selliseid olukordi keskmiselt kõige häirivana 35-49-aastased (keskmise hinnang 7,14 palli), kõige vähem häirivana aga 15-24-aastased (5,91 palli) ning 25-34-aastased (6,09 palli). Suhtluskeele ning elukoha lõikes antud küsimuses olulisi erinevusi ei ilmnenud.

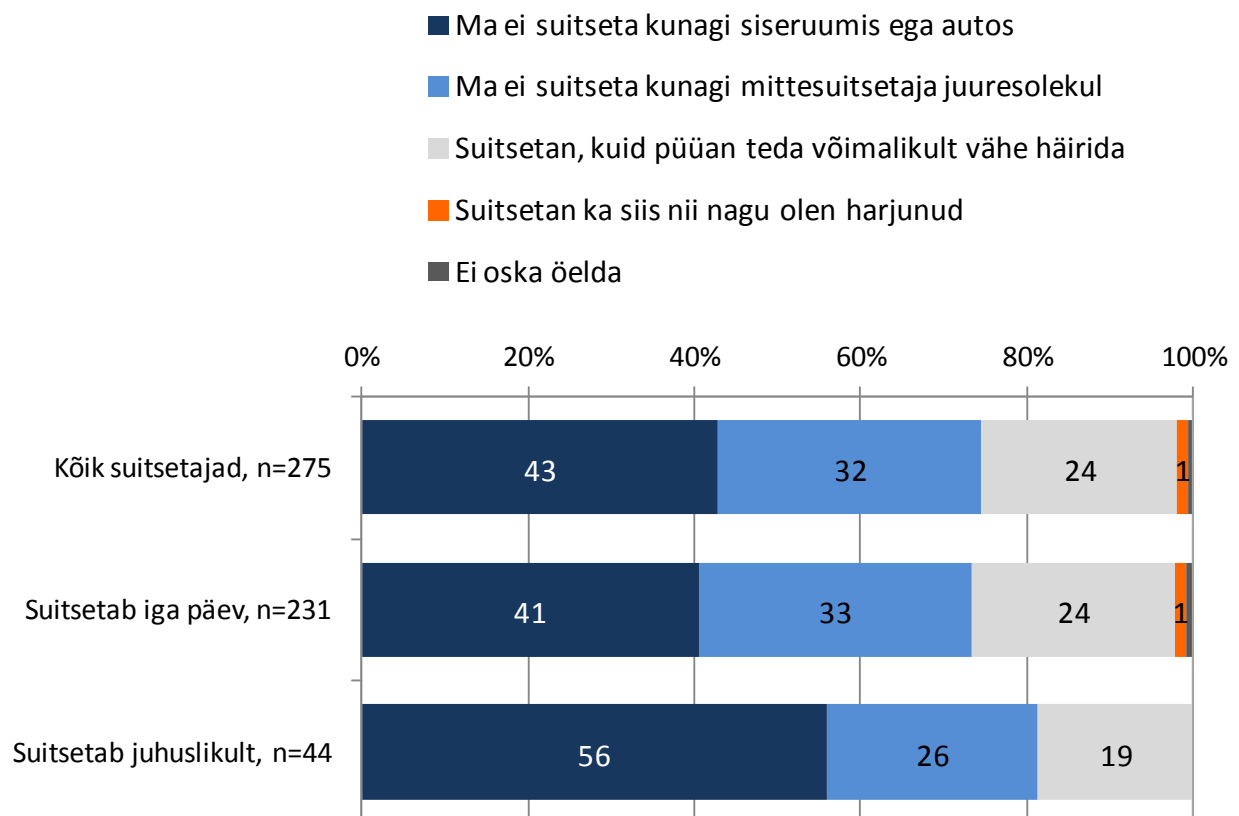
Inimesed, kes polnud kunagi elus suitsetanud, hindasid olukordi, kus nad tubakasuitsuga kokku puutusid, enda jaoks keskmiselt häirivamaks kui endised suitsetajad (vastavalt 7,00 palli ja 5,48 palli). Samuti on selliste olukordade poolt enam häiritud inimesed, kes suitsetamisega alustamisele mõelnud pole (keskmine hinne 6,67 palli), samas kui suitsetamisega alustamisele mõelnud inimesed on selliste olukordade suhtes tolerantsamad (keskmine hinne 4,68 palli).

2.3 Suitsetamine siseruumides mitte-suitsetaja juuresolekul

Suitsetajate käitumine

Inimestele, kes käesoleval ajal suitsetavad (kas igapäevaselt või juhuslikult), esitati küsimus selle kohta, kuidas nad käituvad, kui soovivad siseruumis või autos suitsetada ja seal viibib keegi mittesuitsetaja. **Neljandik suitsetajatest suitsetaks siseruumis ka mittesuitsetaja juuresolekul**, sealjuures 1% ütles, et suitsetab ka siis nii nagu on harjunud ning 24% suitsetab, kuid püüab mittesuitsetajat võimalikult vähe häirida (Joonis 16). Valdav osa suitsetajatest siseruumides mittesuitsetaja juuresolekul ei suitseta: 43% ütles, et ei suitseta kunagi siseruumis ega autos ning 32% ei suitseta enda sõnul kunagi mittesuitsetaja juuresolekul.

Joonis 16. Kuidas Te olete toiminud, kui soovite siseruumis või autos suitsetada ja seal viibib keegi mittesuitsetaja? (% , n=vastajad, kes suitsetavad kas igapäevaselt või juhuslikult)

Igapäevaste ning juhuslike suitsetajate antud vastuste puhul on täheldatavad küll teatud erinevused (igapäevased suitsetajate seas on enam neid, kes suitsetavad ka mitte-suitsetajate

juuresolekul), kuid juhuslike suitsetajate vähese arvu tõttu valimis on veapiir selle rühma kohta üldistuste tegemisel suur, ning erinevused jäävad seetõttu statistilise vea piiridesse.

Inimesi, kes jätkavad suitsetamist ka mitte-suitsetaja juuresolekul, on keskmisest enam vanuserühmas 15-24 (47%).

Taunivad märkused

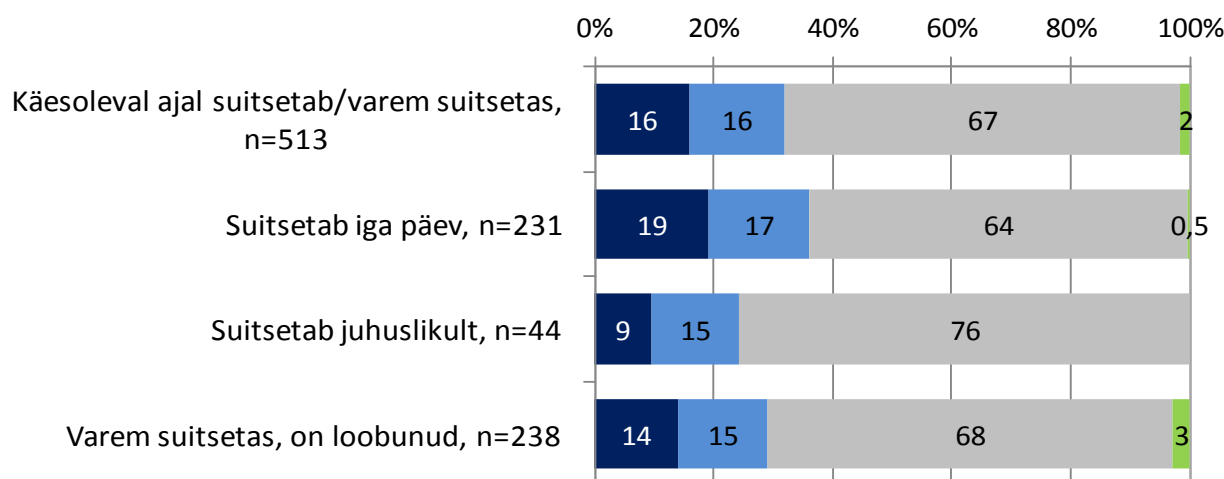
Inimestest, kes käesoleval ajal suitsetavad või on seda varem teinud, on **32% olnud olukorras, kus võõras inimene teeb tema suitsetamise kohta tauniva märkuse, palub lõpetada või kaugemale minna**, sealjuures 16% mäletas 1-2 sellist juhtumit ning 16% 3 või enam sellist juhtumit ([Joonis 17](#)).

Igapäevastest suitsetajatest on 36% saanud võõralt inimeselt märkuse oma suitsetamise kohta, samas kui juhuslikest suitsetajatest on võõralt inimeselt märkuse saanud 24%. Inimestest, kes on suitsetamisest loobunud, on sellise olukorraga kokku puutunud 29%.

Vanuserühmade võrdluses on võõralt inimeselt tauniva märkuse saanud vastajaid kõige enam noorimas vanuserühmas ehk 15-24-aastaste seas (53%), kõige vähem aga vanimas vanuserühmas ehk 65-74-aastaste seas (19%).

Joonis 17. Kas Teie praeguse või endise suitsetajana olete kogenud, et Teile võõras inimene teeb Teie suitsetamise kohta tauniva märkuse, palub lõpetada või temast kaugemale minna (% , n=vastajad, kes käesoleval ajal suitsetavad või varem suitsetasid)

■ Jah, seda on juhtunud 3 või enam korda ■ Jah, on olnud 1-2 juhtumit ■ Ei ■ Ei oska öelda

Üldine suhtumine suitsetamisse

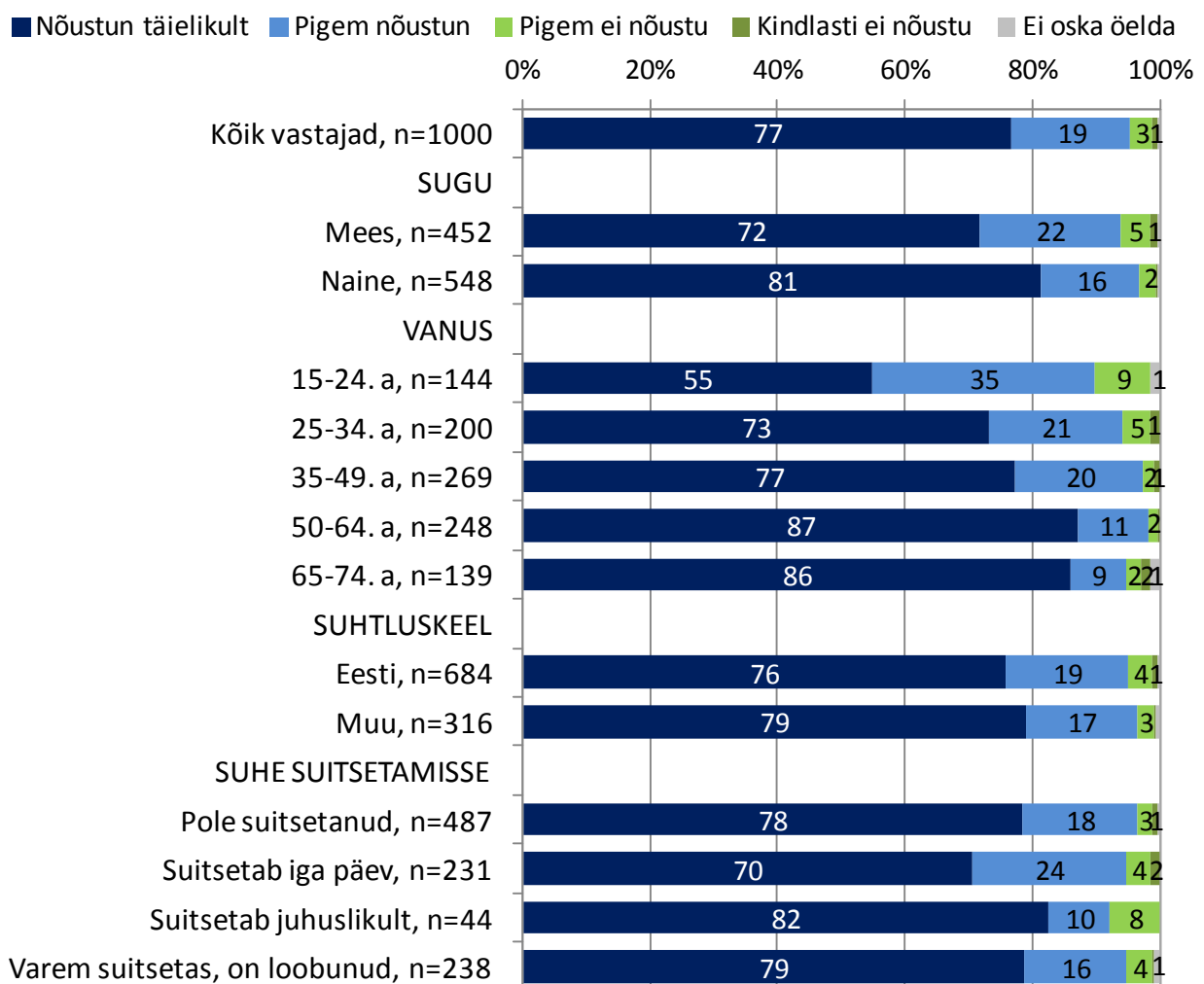
Järgnevalt esitati kõigile vastajaile, sh nii suitsetajatele kui ka mitte-suitsetajatele, kaks suitsetamist puudutavat väidet ning paluti 4-palli skaalal hinnata, kuivõrd selle väitega nõustutakse.

Väitega „**Mittesuitsetajate juuresolekul siseruumides, olgu siis kodus, tööl või autos, suitsetamine on igal juhul lubamatu**“ nõustub **95% elanikkonnast**, sealjuures **77%** on väitega täiesti nõus ning **19%** pigem nõus (Joonis 18). Väitega ei nõustu **4%** elanikest, sealjuures **3%** pigem ei nõustu ning **1%** ei nõustu üldse.

Võrreldes meestega väljendavad antud küsimuses sagedamini eitavat suhtumist naised, kellest 97% on täiesti/pigem nõus, et mittesuitsetajate juuresolekul siseruumides suitsetamine on igal juhul lubamatu. Meestest jagab sama seisukohta 94%. Suhtumine mittesuitsetajate juuresolekul siseruumides suitsetamisse on liberaalsem nooremates vanuserühmades ning konservatiivsem vanemates vanuserühmades (35-aastaste ning eakamate seas). Eesti- ning muukeelsete inimeste arvamused antud küsimuses praktiliselt ei erine. Regioniti on väitega täiesti/pigem nõustujaid enim Ida-Virumaal (98%).

Väitega täiesti/pigem nõustujate osakaal on nii mitte-suitsetajate, endiste suitsetajate kui ka praeguste suitsetajate puhul sarnane (92-96%). Erinevused ilmnevad väitega täiesti nõustujate osakaalus, mis igapäevaste suitsetajate seas on keskmisest veidi madalam (70%).

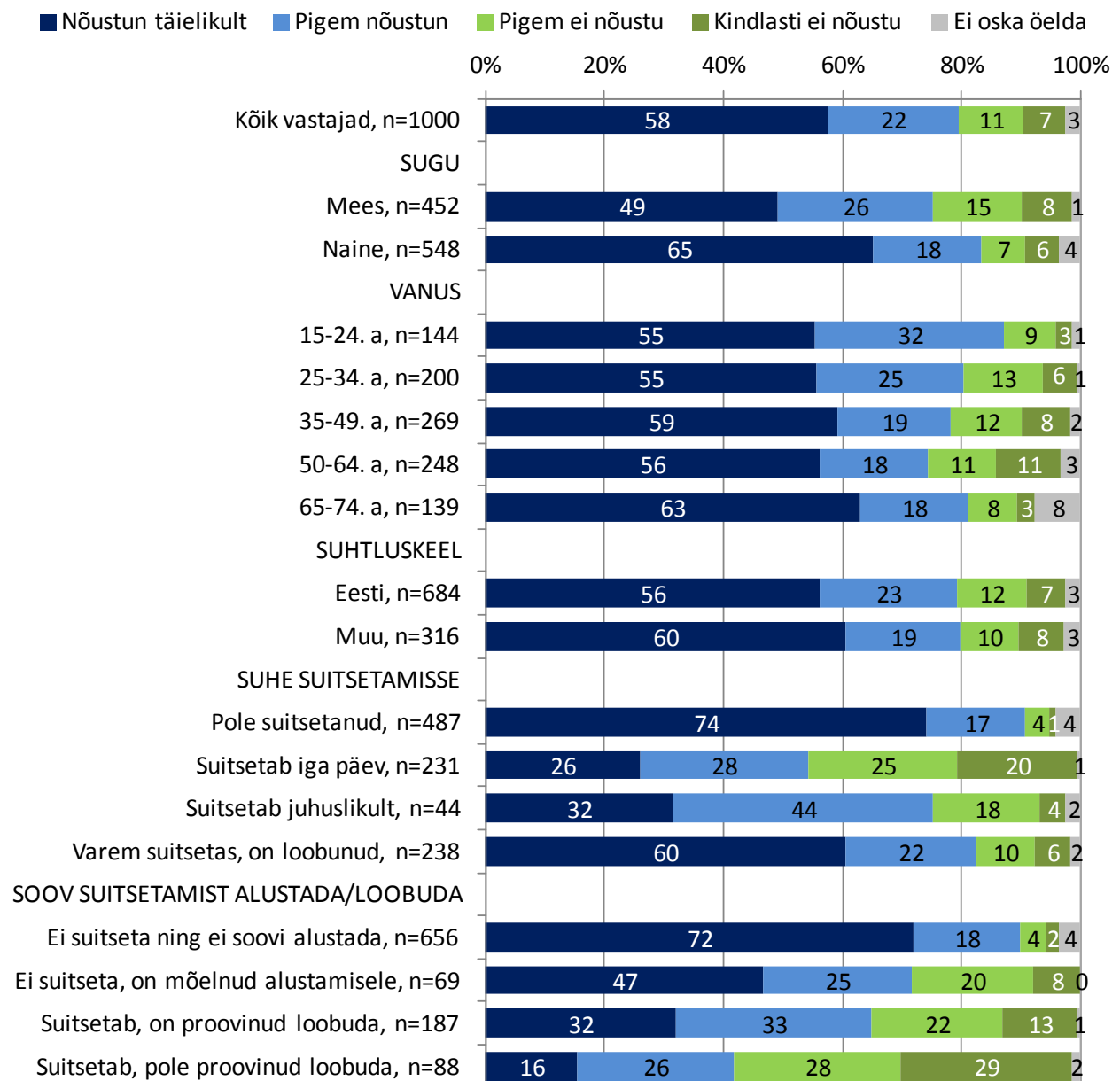
Joonis 18. Nõustumine väitega „Mittesuitsetajate juuresolekul siseruumides, olgu siis kodus, tööl või autos, suitsetamine on igal juhul lubamatu“ (% , n=kõik vastajad)

Teise väitega „**Suitsetamine on ebameeldiv tegevus**“ nõustub kokku **79% elanikkonnast**, sealjuures **58%** nõustub väitega täielikult ning **22%** pigem nõustub (Joonis 19). Väitega ei nõustu **18%** elanikest, sealjuures **11%** pigem ei nõustu ning **7%** ei nõustu kindlasti. Hinnangut ei osanud anda 3% vastajaist.

Väitega nõustusid (täiesti nõustub+pigem nõustub kokku), st suitsetamist pidasid ebameeldivaks tegevuseks sagedamini naisterahvad (naistest 83%, meestest 75%) ning 15-24-aastased (87%, ülejäänud vanuserühmades 74-81%). Võrreldes ülejäänud rühmadega nõustusid väitega sagedamini inimesed, kes polnud kunagi suitsetanud (91%). Endistest suitsetajatest nõustus väitega 82%, juhuslikest suitsetajatest 75% ning igapäevastest suitsetajatest 54%. Suitsetajatest, kes on proovinud suitsetamisest loobuda, peab suitsetamist ebameeldivaks tegevuseks 65%; suitsetajatest, kes pole proovinud oma harjumusest loobuda, vastavalt 42%.

Joonis 19. Nõustumine väitega „Suitsetamine on ebameeldiv tegevus“ (% , n=kõik vastajad)

3 Teadlikkus suitsetamise kahjulikkusest

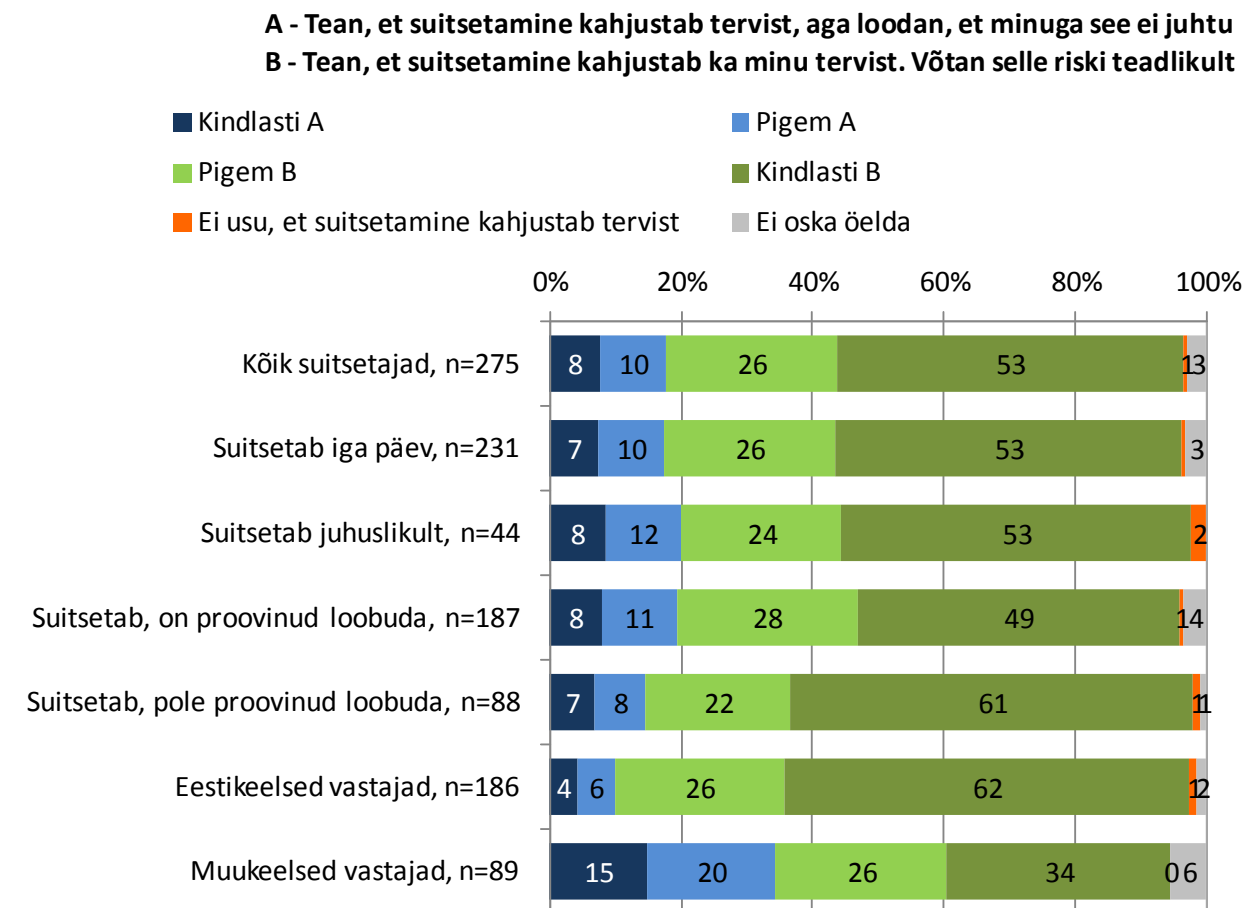
Järgnevalt uuriti, kuivõrd suure terviseriskina suitsetajad oma harjumust tajuvad ning kuivõrd kahjulikeks peetakse erinevaid tubakatooteid üldiselt.

3.1 Suitsetamise kahjulikkus suitsetaja tervisele

Selleks, et hinnata, kuidas hindavad suitsetajad oma tegevusega kaasnevat riski oma tervisele, esitati vastajaile, kes olid eelnevalt öelnud, et praegusel ajal suitsetavad, kaks väidet, ning paluti hinnata, kumb nendest väidetest on lähemal vastaja enda seisukohale. Väited olid järgnevad:

- A. Tean, et suitsetamine kahjustab tervist, aga loodan, et minuga see ei juhtu.
- B. Tean, et suitsetamine kahjustab ka minu tervist. Võtan selle riski teadlikult.

Joonis 20. Kumb alljärgnevatest väidetest on lähemalt Teie seisukohale? (% , n=vastajad, kes praegusel ajal suitsetavad)

Ligikaudu pooled (**53%**) suitsetajatest ütlesid, et nende seisukohti väljendab kindlasti paremini väide B, st et nad on teadlikud, et suitsetamine nende tervist kahjustab ning nad on selle riski võtnud teadlikult (Joonis 20). Ligi ¼ (**26%**) suitsetajatest arvab, et nende seisukohti väljendab väide B pigem paremini kui väide A. Seega kas kindlasti või pigem nõustub väitega B (tean, et suitsetamine mu tervist kahjustab ning võtan selle riski teadlikult) kokku **79%** suitsetajatest.

Väite A kohta (tean, et suitsetamine kahjustab tervist, kuid loodan, et minuga see ei juhtu) arvab **8%** suitsetajatest, et see on nende seisukohtadele kindlasti lähemal ning **kümne**ndik arvab, et see on nende seisukohtadele pigem lähemal kui väide B. Seega kas kindlasti või pigem nõustub väitega A (tean, et suitsetamine kahjustab tervist, aga loodan, et minuga see ei juhtu) **18%** suitsetajatest.

Igapäevaste ning juhuslike suitsetajate hoiakud antud küsimuses on sarnased. Teatavad erinevused ilmnevad tulemuste osas lähtuvalt sellest, kuivõrd motiveeritud on vastaja suitsetamisest loobuma. Inimesed, kes pole kordagi proovinud suitsetamisest loobuda, toetavad sagedamini kindlalt väidet B (61%), st. on teadlikud, et suitsetamine nende tervist kahjustab, kuid on selle riski teadlikult võtnud.

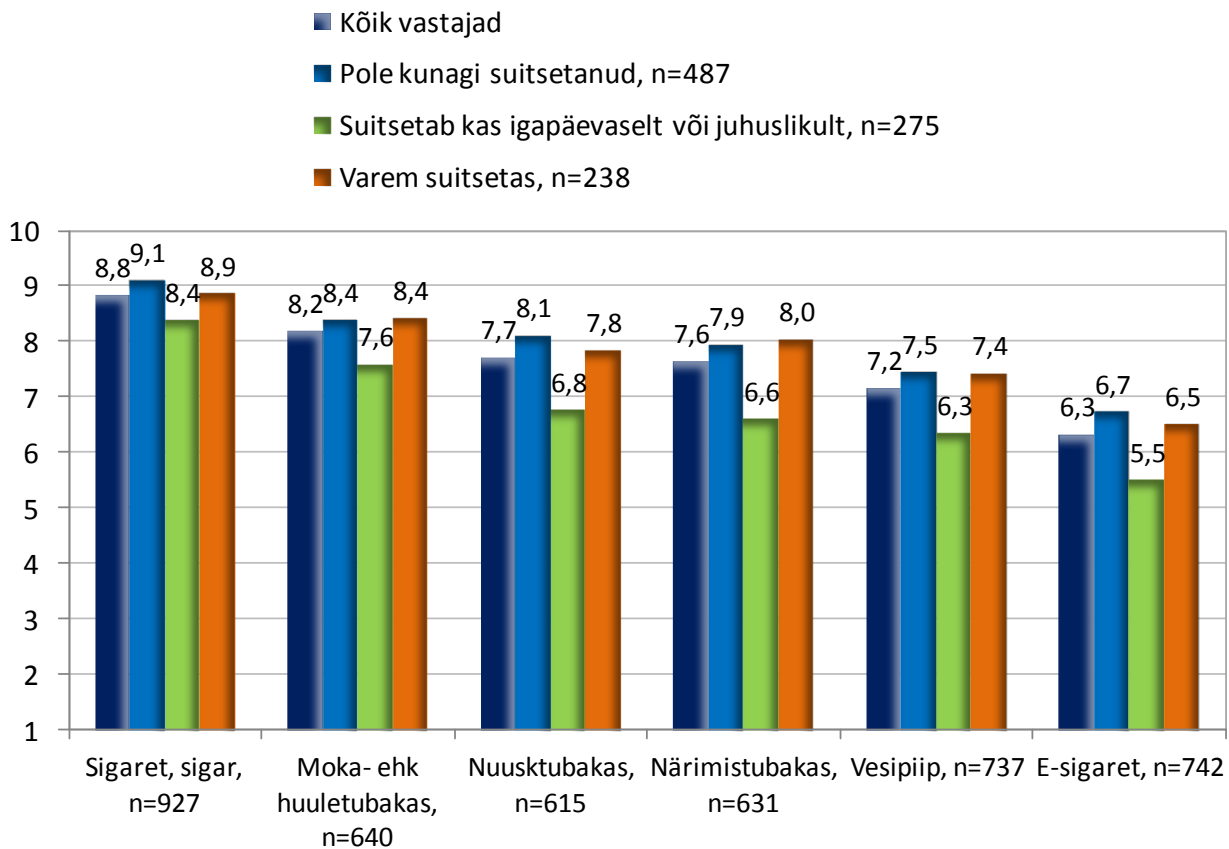
Muude taustatunnuste võrdluses ilmsid kõige suuremad erinevused vastaja suhtluskeeles: eestikeelsed vastajad kalduvad muukeelsetega võrreldes sagedamini toetama väidet B: kindlasti/pigem pooldab väidet B 87% eestikeelsetest ning 60% muukeelsetest vastajatest; samas kui väidet A pooldavad eestikeelsete vastajatega võrreldes selgelt sagedamini muukeelsed: kindlasti/pigem pooldab väidet A 34% muukeelsetest ning 10% eestikeelsetest vastajatest. Seega on muukeelsed vastajad eestikeelsete vastajatega võrreldes sagedamini seisukohal, et kuigi suitsetamine on tervisele kahjulik, loodavad nad siiski, et see ei juhtu nendega isiklikult.

3.2 Erinevate tubakatoodete kahjulikkus

Selleks, et uurida, kuivõrd tervist kahjustavaks erinevaid tubakatooteid peetakse, esitati vastajaile (nii suitsetajatele kui ka mitte-suitsetajatele) loetelu erinevatest tubakatoodetest ning paluti hinnata nende võimalikku kahjulikku mõju kasutaja tervisele 10-palli skaalal, kus 1=mõju tervisele puudub ning 10=väga tugev tervist kahjustav mõju.

Keskmiselt kõige kõrgema hinde andsid, st kõige kahjulikumaks pidasid eestimaalased **sigaretti/sigarit**, mille kahjulikkust hinnati 10-palli skaalal keskmiselt **8,83 palliga** ([Joonis 21](#)). Järgnesid **moka- ehk huuletubakas** (keskmine hinne **8,18 palli**), võrdse tulemusega **nuusktubakas** (**7,72 palli**) ning **närimistubakas** (**7,64 palli**). Veidi madalamalt hinnati vesipiibu kahjulikkust (7,16 palli) ning kõige madalamalt e-sigareti kahjulikkust (6,33 palli).

Joonis 21. Palun hinnake järgnevalt loetletud toodete võimalikku kahjulikku mõju tema kasutaja tervisele (aritmeetilised keskmised 10-palli skaalal, kus 1=mõju tervisele puudub ja 10=väga tugev tervist kahjustav mõju)

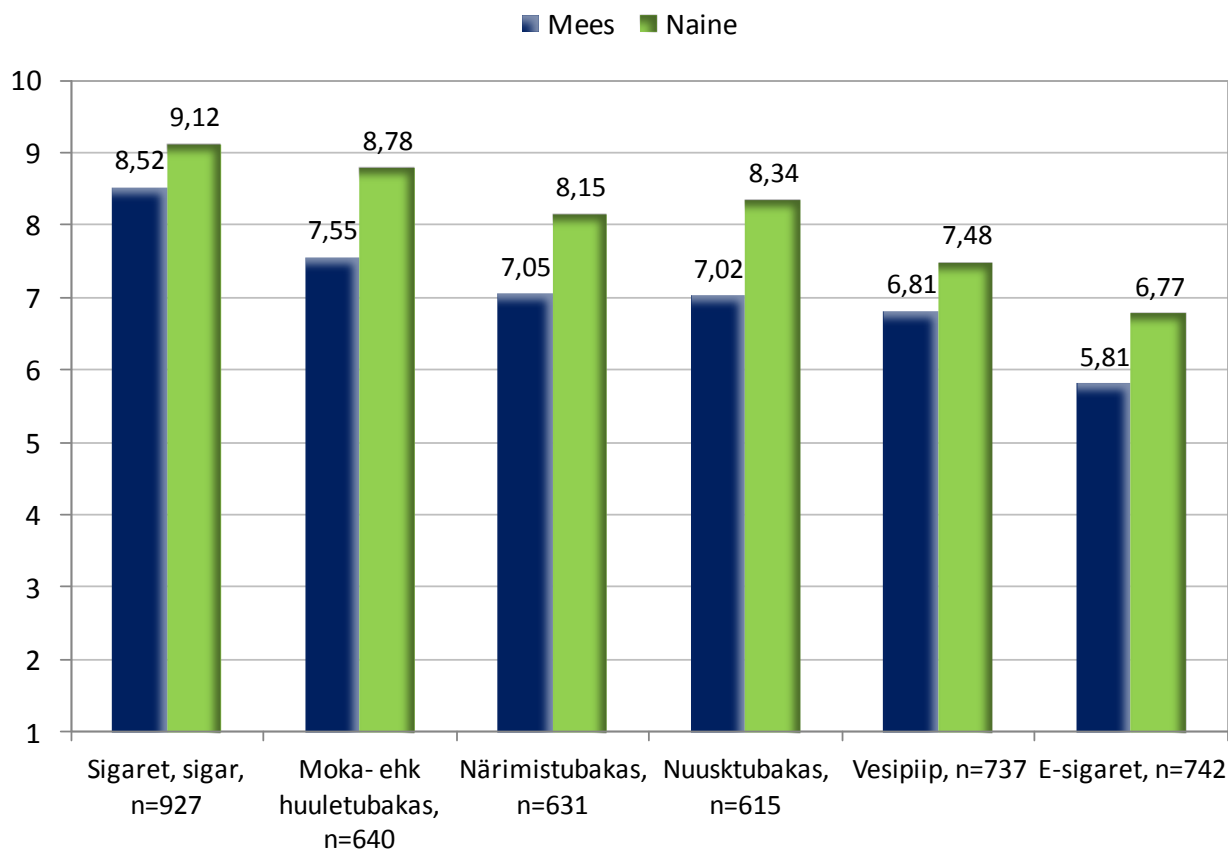
Sisulise vastuse andmata jätnud vastajate osatähtsus illustreerib ilmekalt seda, et kõige teadlikumad ollakse kõige levinumatest (st suurima kasutajate arvuga) tubakatoodetest, nagu sigaret/sigar (hinnangu jättis andmata vähem kui 1/10 vastajaist), samas kui nuusk- ja närimistubaka ning moka- ehk huuletubaka kui vähemlevinud tubakatoodete kahjulikkuse kohta ei osanud ligi 1/3 elanikkonnast seisukohta võtta.

Inimesed, kes käesoleval ajal suitsetasid, hindasid kõigi tubakatoodete kahjulikkust kasutaja tervisele keskmiselt madalamalt kui mitte-suitsetajad. Suitsetamisest loobunute ning mitte kunagi suitsetanute hinnangute keskväärtuste vahel statistiliselt olulised erinevused puuduvad.

Kui võiks eeldada, et inimesed, kes suitsetavad, on erinevatest tubakatoodetest teadlikumad ning seetõttu on nende seas vähem neid, kes antud küsimusele vastata ei oska, siis see ei leidnud käesolevas uuringus kinnitust – vastupidi, võrreldes ülejäänud vastajatega ei oma suitsetajad sagedamini kindlat seisukohta nuusk- ning närimistubaka kahjulikkuse osas, ning ka ülejäänud tubakatoodete puhul on sisulise hinnangu andnud vastajate osakaal nii suitsetajate kui ka mitte-suitsetajate puhul samane.

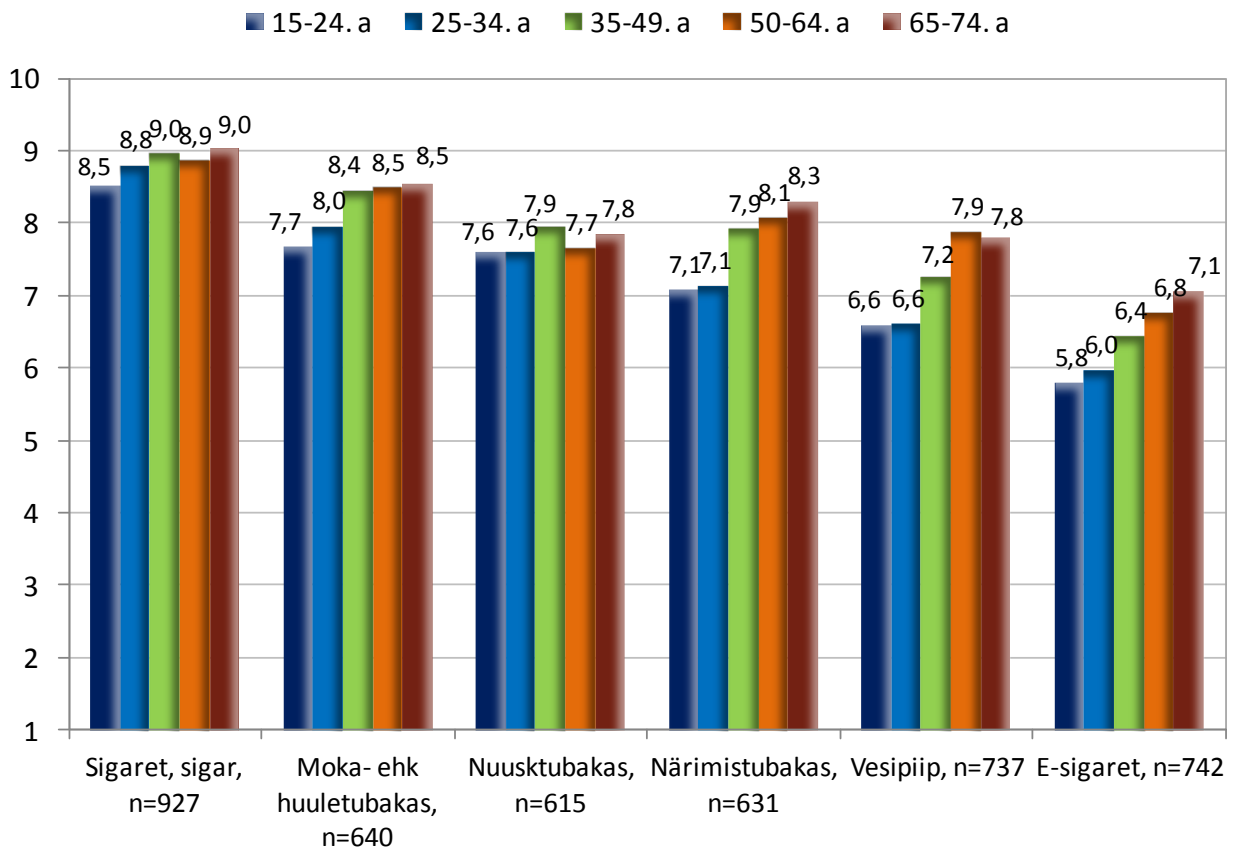
Võrreldes meestega hindavad naised kõigi tubakatoodete kahjulikkust kasutaja tervisele kõrgemalt, st peavad neid tervisele kahjulikumaks kui mehed (Joonis 22). Kõige enam lahknevad naiste ning meeste arvamused vähemtuntud tubakatoodete: nuusk- ning närimistubaka kahjulikkuse osas.

Joonis 22. Palun hinnake järgnevalt loetletud toodete võimalikku kahjulikku mõju tema kasutaja tervisele. Sooline võrdlus (aritmeetilised keskmised 10-palli skaalal, kus 1=mõju tervisele puudub ja 10=väga tugev tervist kahjustav mõju)

Vanuserühmade võrdluses kalduvad erinevaid tubakatooteid tervisele kahjulikumaks pidama eakamad vastajad (Joonis 23). Kõige enam erinevad nooremate ning vanemate vanuserühmade arvamused närimistubaka, vesipiibu ning e-sigareti osas, mida nooremad vastajad peavad vähem kahjulikuks ning eakamad enam kahjulikuks.

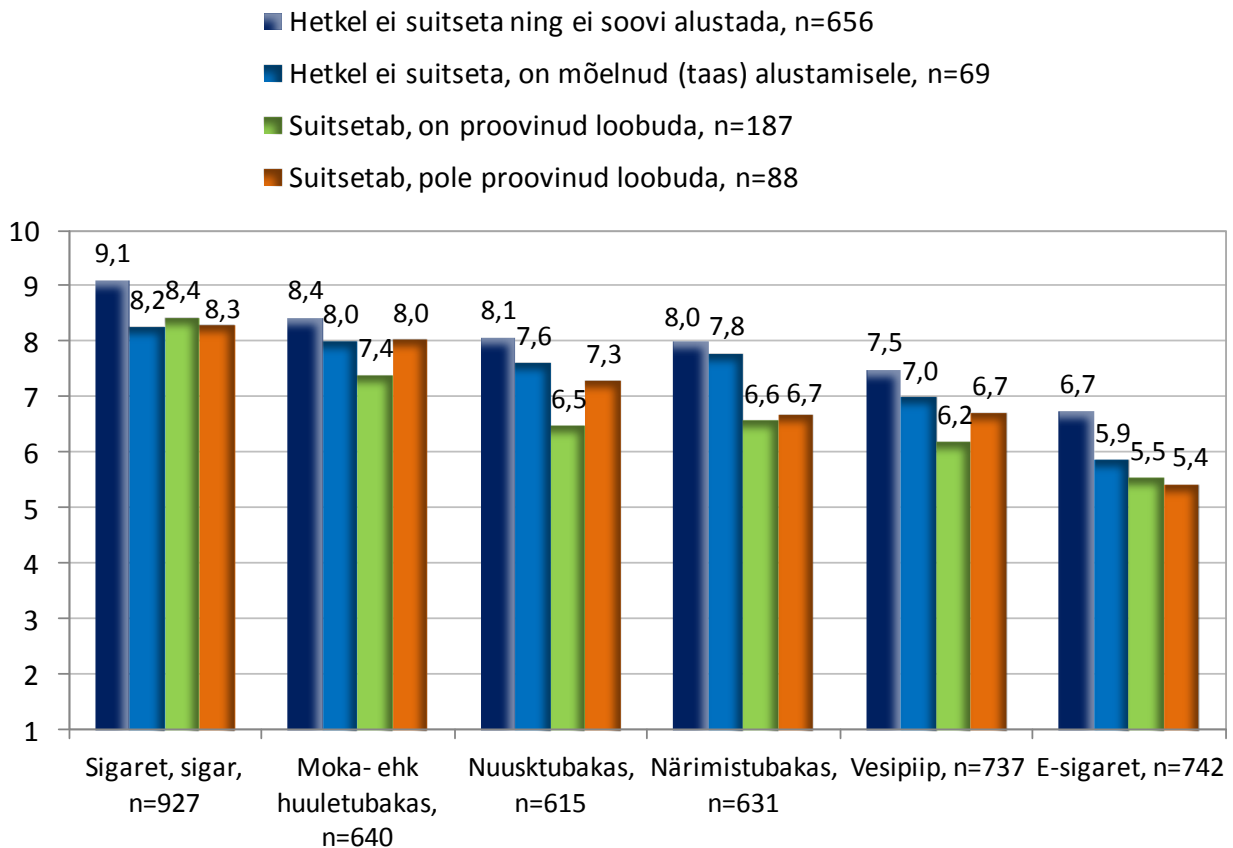
Joonis 23. Palun hinnake järgnevalt loetletud toodete võimalikku kahjulikku mõju tema kasutaja tervisele. Vanuserühmade võrdlus (aritmeetilised keskmised 10-palli skaalal, kus 1=mõju tervisele puudub ja 10=väga tugev tervist kahjustav mõju)

Kuigi võiks oletada, et inimesed, kes on proovinud suitsetamisest loobuda, on teadvustanud tubakatoodete kahjulikkust, näitas uuring siiski, et inimesed, kes hetkel suitsetavad ning on proovinud sellest loobuda, hindavad kõiki nimekirjas loetletud tubakatooteid keskmiselt vähem kahjulikuks kui inimesed, kes ei suitseta ega soovi sellega alustada (Joonis 24). Samuti ei ilmnenu olulisi erinevusi suitsetajate hinnangutes tubakatoodete kahjulikkusele lähtuvalt sellest, kas suitsetamisest on proovitud loobuda või mitte.

Sigareti/sigari kahjulikkust hindavad inimesed, kes ei suitseta ega soovi sellega alustada, keskmiselt kõrgemalt kui kõik ülejäänud rühmad.

Joonis 24. Palun hinnake järgnevalt loetletud toodete võimalikku kahjulikku mõju tema kasutaja tervisele. Tulemuste võrdlus lähtuvalt suhtest suitsetamise (aritmeetilised keskmised 10-palli skaalal, kus 1=mõju tervisele puudub ja 10=väga tugev tervist kahjustav mõju)

Suhtluskeele lõikes ilmnevad statistiliselt olulised erinevused ainult vesipiibu kahjulikkusele antud hinnangute osas, mida eestikeelsed inimesed hindavad keskmiselt vähem kahjulikuks kui muukeelsed inimesed (7,00 vs 7,54 palli).

Haridusrühmade võrdluses erinesid alg/põhi/kesk- ning kõrgharidusega inimeste hinnangud sigareti/sigari kahjulikkusele, mida madalama haridusega inimesed hindasid keskmiselt vähem kahjulikuks kui kõrgharidusega inimesed (vastavalt 8,62 ja 9,03 palli).

4 Hinnangud riiklikule ennetustööle

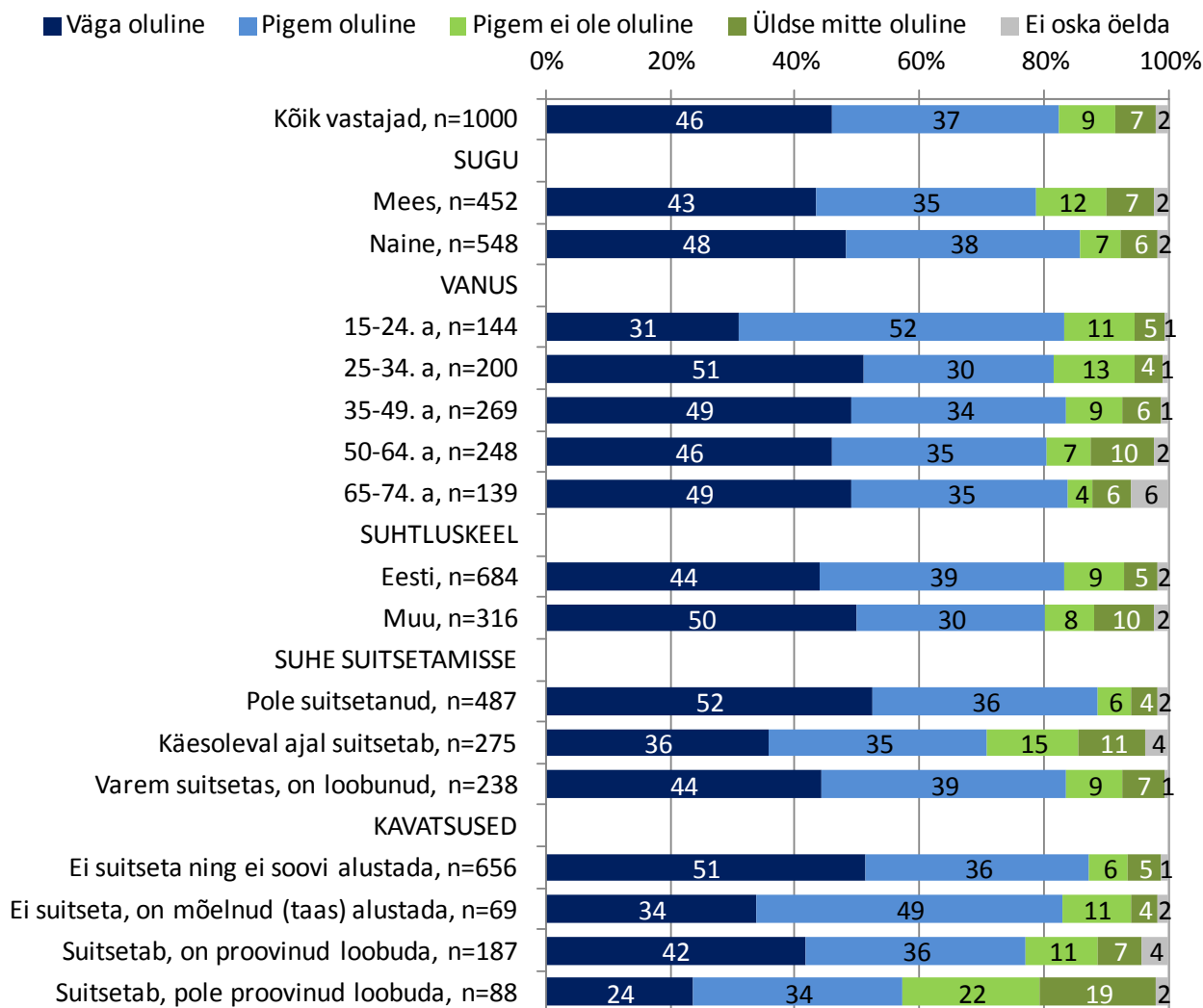
Tubakatoodete tarbimise vähendamiseks tehtava riikliku ennetustöö puhul paluti vastajail esiteks hinnata selle olulisust, seejärel anda hinnang seni tehtud töö tulemuslikkusele; esitada vabas vormis ettepanekud selle kohta, millele tuleks suuremat tähelepanu pöörata, ning hinnata erinevate tegevuste olulisust.

4.1 Riikliku ennetustöö olulisus

Valdav osa elanikkonnast peab riiklikku ennetustööd tubakatoodete tarbimise vähendamisel oluliseks (82%), sealjuures 46% hindab seda väga oluliseks ning 37%

pigem oluliseks (Joonis 25). Ebaoluliseks peab riiklikku ennetustööd selles valdkonnas **16%** elanikest, sealjuures **9%** arvab, et see pigem ei ole oluline ning **7%** peab seda üldse mitte oluliseks. Selget seisukohta ei oma antud küsimuses 2% vastajaist.

Joonis 25. Kui oluline on Teie arvates riiklik ennetustöö tubakatoodete tarbimise vähendamisel? (% , n= kõik vastajad)

Meestega võrreldes hindavad riiklikku ennetustööd sagedamini väga/pigem oluliseks naised (naistest 86% ja meestest 79%), samas kui mehed peavad seda naistest sagedamini pigem/üldse mitte oluliseks (meestest 19% ja naistest 13%). Vanuserühmade võrdluses on arvamused suhteliselt sarnased, v.a asjaolu, et noorimas vanuserühmas ehk 15-24-aastaste seas oli keskmisest vähem neid, kes hindasid riiklikku ennetustööd väga oluliseks (31%). Vanimas vanuserühmas oli keskmisest veidi rohkem kindla seisukohata vastajaid (6%).

Võrreldes eestikeelsete vastajatega on muukeelsete vastajate seas veidi arvukamalt skaala äärmusesse kalduvate hinnangute andjaid – nii neid, kes hindavad riiklikku ennetustööd tubakatoodete tarbimise ennetamisel väga oluliseks (50% muu- ning 44% eestikeelsetest) kui ka neid, kes peavad seda üldse mitte oluliseks (vastavalt 10% ja 5%).

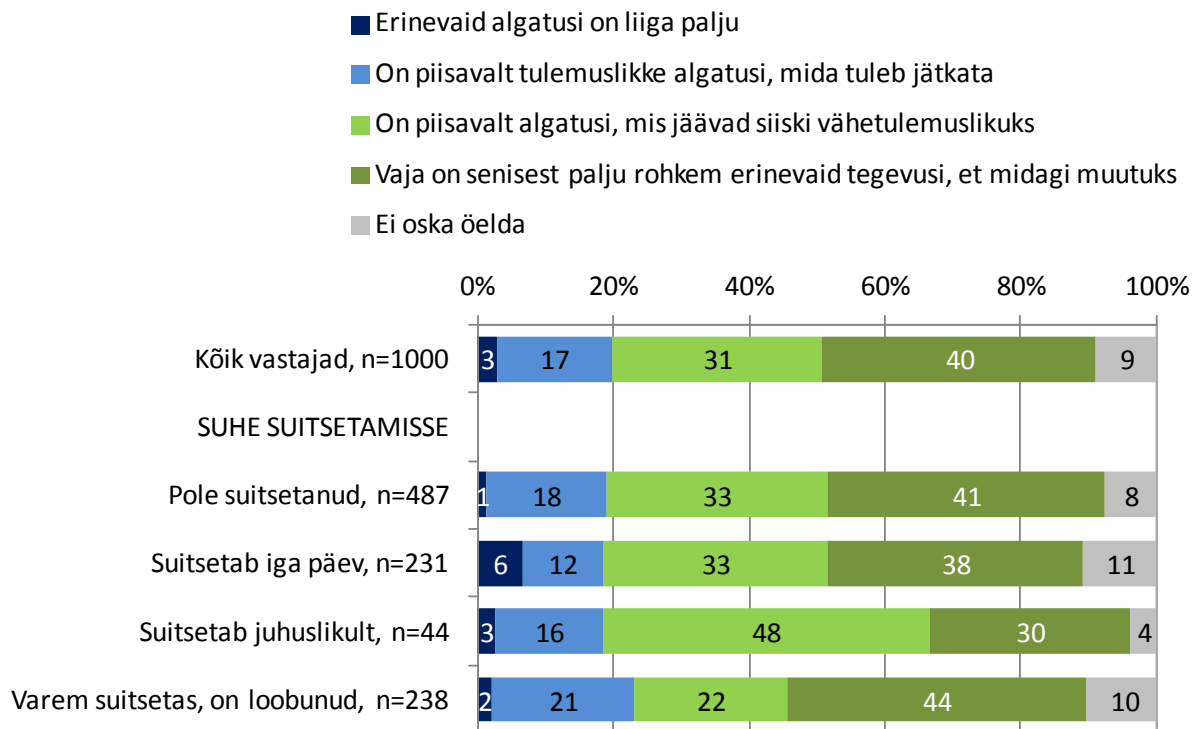
Võrreldes tulemusi lähtuvalt inimese suhtest suitsetamise ilmnes, et kõige sagedamini hindavad riiklikku ennetustööd tubakatoodete tarbimise vähendamisel oluliseks inimesed, kes pole kunagi elus suitsetanud (88% peab seda tegevust väga/pigem oluliseks). Inimestest,

kes olid varem suitsetanud, hindas riiklikku ennetustööd oluliseks 84% ning suitsetajatest 71% (sealjuures viitavad tulemused sellele, et kõige harvemini peavad riiklikku ennetustööd oluliseks igapäevased suitsetajad). Suitsetajate puhul erinevad hinnangud ka sõltuvalt sellest, kas soovitakse suitsetamisest loobuda: suitsetajatest, kes olid proovinud suitsetamist maha jätta, hindas riiklikku ennetustööd selles vallas oluliseks 77%; suitsetajatest, kes tubakatarbimist maha jätta polnud proovinud, vastavalt 57%.

4.2 Riikliku ennetustöö tulemuslikkus

Hinnates senist tubakatarbimise vähendamiseks tehtud tööd, arwab **17%** elanikest, et on piisavalt tulemuslikke algatusi, mida tuleb jätkata; **3%** arvas, et erinevaid algatusi on liiga palju; **31%** arvas, et algatusi on piisavalt, kuid need jäävad vähetulemuslikeks, ning **40%** ütles, et on vaja senisest palju rohkem tegevusi, et midagi muutuks (Joonis 26).

Joonis 26. Milline on Teie hinnang tubakatarbimise vähendamiseks tehtud tööle praegu? (n=kõik vastajad)

Veidi sagedamini olid seniste tegevustega rahul, st. ütlesid, et on piisavalt tulemuslikke algatusi, mida tuleb jätkata, 25-49-aastased (21%) ning kõrgharidusega inimesed (24%).

Kui mitte-suitsetajad ning endised suitsetajad jagavad kõige sagedamini seisukohta, et vaja on senisest palju rohkem erinevaid tegevusi, et midagi muutuks (41% ja 44%), siis igapäevaste suitsetajate seas on pea võrdselt nii neid, kes arvavad, et vaja oleks rohkem erinevaid tegevusi (38%) kui ka neid, kes usuvad, et algatusi on piisavalt, kuid need jäävad vähetulemuslikeks (33%). Juhuslike suitsetajate seas on kõige levinumaks seisukohaks, et algatusi on piisavalt, kuid need ei anna piisavat tulemust (48%).

Võrreldes ülejäänud rühmadega arvavad igapäevased suitsetajad sagedamini, et tulemuslikke algatusi, mida jätkata, on piisavalt (12%), kuid jagavad teistega võrreldes sagedamini ka seda seisukohta, et erinevaid algatusi on liiga palju (6%). Samuti kalduvad seniseid algatusi negatiivsemalt hindama suitsetajad, kes pole proovinud tubakatarbimisest loobuda.

4.3 Prioriteetsed tegevused

Järgnevalt esitati vastajaile küsimus: „Millele tuleks Teie hinnangul riigi tasandil suuremat tähelepanu pöörata või mida peaks tegema, et Eesti inimesed tarbiks vähem tubakatooteid? Need võivad olla uued tegevused või ka tänaste tegevuste jätkamine.“ Vastata sai vabas vormis, etteantud vastusevariante selle küsimuse juures polnud. Vastajate poolt esitatud ettepanekud kategoriseeriti sagedamini esinevate teemade ja märksõnade alusel ning on esitatud alljärgnevalt (M-mees; N-naine + vanus):

- **Teha teavitustööd laste ja noorte seas (sh koolis), korraldada noortele suunatud kampaaniaid, näidata neile tubakatarbimise kahjulikkuse kohta filme/videosid (18%).**
„Koolides ennetustöö peaks tugevam olema, vastavaid videosid näidata.“ (N, 32)
„Koolides informatsiooni, et kahjustab tervist, et vaja spordiga tegeleda. Et suitsetamine on ebamoodne, mittesuitsetamine on elustiil.“ (M, 39)
- **Tõsta tubakatoodete hinda /aktsiisi (12%).**
„Aktsiisid on mõistlik lahendus, sest rahakott on otsustav suitsetamisest loobumisel.“ (M, 48)
„Hinda tuleb palju tõsta, et inimene mõtleks ja noored ei saaks kätte.“ (N, 65)
- **Kehtestada rohkem müügipiiranguid (vanusepiiri tõstmine 21 aastale, sigaretid poodides vähem nähtavaks - eraldi osakondadesse või eraldi kauplustesse) (9%).**
„Kauplustes ei tohiks olla sigaretid nähtaval kohal, see ongi nagu reklaam tubatoodetele.“ (N, 72)
„Tubaka müük toidupoodides tuleks ära lõpetada ja oleks vaja eraldiasetsevaid poode või putkasid tubakatoodete müügiks. Neidki harva.“ (M, 50)
- **Teha üldist ennetustööd, suitsetamisvastaseid kampaaniaid, antireklaami (7%).**
„Inimesi rohkem teavitada, mis sellega kaasneb, harida rohkem, et inimesed ise aru saaksid.“ (N, 46)
„ Meedias tuleks rohkem sellel teemal sõna võtta, eriti televisioonis.“ (N, 64)
- **Teha kampaaniaid, mis rõhutavad suitsetamise kahjulikkust tervisele, kasutada shokeerivaid pilte/näiteid (6%).**
„Juhtima tähelepanu haigustele, mida suitsetamine põhjustab.“ (M, 21)
„Visuaalselt näidata, kuidas kopsudele mõjub. Keelamine tekitab pigem huvi.“ (N, 44)

- **Pakkuda tegevusi/alternatiive suitsetamisele: sportimisvõimalused, üritused vms (5%).**

„Kui inimestel oleks taskukohane muude tegevustega tegeleda, siis ehk suitsetataks vähem, aga kahjuks on kõik tasuline ja pole taskukohane, eriti maainimestele käia mingites ringides.“ (N, 48)

„Noortele looma võimalusi tegeleda sellega, mis on vastuolus tubakatoodete tarbisega nagu spordiga jne. Ja et need tegevused ei koormaks vanemate rahakotti. Sõjaväes anda rohkem vabadust spordiga tegelemiseks, muidu saab kasarmust välja ainult suitsu tegemiseks.“ (M, 30)
- **Piirata/ kontrollida tubakatoodete kättesaadavust alaealistele (4%).**

„Trahve tegema müüjatele, kes müüvad alaealistele.“ (N, 32)

„Karistused suuremaks kui vanemad ostavad noorematele suitsu.“ (N, 60)
- **Vähendada suitsetamiseks lubatud kohti, keelata suitsetamine avalikes kohtades (tänavatel), jälgida sellest reeglist kinnipidamist (4%).**

„Avalikes kohtades keelustada, nii sees kui väljas, ka e-sigaretid.“ (N, 22)

„Suurendada kohti, kus ei tohi suitsetada ja ka teatud hoonete (koolid, haiglad jne) läheduses ei tohiks suitsetada, samuti poodide ümbrus.“ (N, 29)

„Tänavatel ja bussipeatustes teha pistelist kontrolli, et suitsetamist seal vähendada.“ (N, 27)
- **Keelata tubakatoodete müük/ tootmine, vähendada tootmist (3%).**

„Keelaks üldse ära, võrdsustaks mõnuainega.“ (M, 53)

„Sigarettide tootmist ei oleks vaja või tunduvalt vähendada.“ (N, 58)
- **Vähendada/keelata tubakatoodete reklaam, mitte näidata tubakatoodete tarbimist TV-s (3%).**

„Eeskirjad telesaadetele, et mitte propageerida suitsetamist.“ (N, 33)

„Riik peaks keelama tubakatoodete reklaami, mitte soodustama suitsetamist ja mitte elama sellest tubaka aktsiisist.“ (M, 50)
- **Suitsupakkile hoiatav tekst/pildid, ka vene keeles (2%).**

„Suitsupakkide peale võiks kleepida suitsetava inimese organite, kopsude pilte, loote pilte sellest, kuidas suits reaalselt kahjustab.“ (M, 36)

„Kindlasti peaks sigarettidel ohtlikuse tekst olema kahes keeles.“ (N, 46)
- **Rohkem tervislikke eluviise propageerida (1%).**

„Propaganda peab olema suunatud tervislikele eluviisidele, mitte suitsetamise vastu, sest see ei tööta.“ (N, 50)

„Rohkem propageerima looduslähedast eluviisi, mitte edule suunatud eluviisi.“ (N, 46)
- **Piirata/keelata ka e-sigaretid, nuusktubakas, vesipiip vms alterantiivsed tooted, anda nende kohta teavet (1%).**

„Liiga palju räägitakse tavalisest tubakast, peaks harima noori just muude vesipiip jne. kohta.“ (N, 43)

„E-sigaret on lubatud igal pool, suitsetatakse ka transpordis, see ei ole õige.“ (N, 27)

- **Pakkuda tugiteenuseid suitsetamisest loobumiseks: tugirühmad, tasuta nõustamine, soodustused võõrutusvahenditele (1%).**

„Tasuta nõustamised ja vahendid suitsetamise mahajätmiseks - suitsetamise mahajätmine on kallim kui suitsetamine.“ (M, 40)
„Rohkem infot konsultatsioonide kohta, mis on tasuta.“ (N, 29)
- **Piirata salasigaretide levikut (0,4%).**

„Salasuitsude vähendamine.“ (M, 69)
„Algus peaks saama vanematest ja rohkem peaks salasuitsu müügikohti avastama, kasvatama inimesi, et ei antaks suitsu lastele. Samuti peaks juurde astuma, kui nähakse kellegi käes ilma vajalike maksumärkideta pakki.“ (N, 21)
- **Jätkata seniseid tegevusi, olla järjepidev (4%).**

„Praegu on juba see normaalne, et baarides ei saa suitsetada, sellest piisab.“ (M, 38)
„Jätkata neid tegevusi, millega on juba alustatud.“ (M, 52)
- **Vaja uusi/ tõhusamaid tegevusi (2%).**

„Tulemuslikum töö, et rääkimisest jõutaks tegudeni.“ (N, 45)
„Tuleb leida midagi uut, mis mõjuks.“ (N, 41)
- **Kasvatustöö peab algama kodust, oluline on vanemate eeskuju (3%).**

„Kõik oleneb perest, nende hoiakutest.“ (N, 55)
„Vanemad peaksid rohkem selgitustööd tegema oma lastele.“ (M, 17)
„See sõltub perekonnast ja seega peab perekondi õpetama suitsust loobuma, et lapsed ei hakkaks suitsetama.“ (M, 50)
- **Inimeste endi suhtumine suitsetamisse peaks olema taunivam (1%).**

„Inimesed peaksid ise suitsetamisse taunivalt suhtuma.“ (N, 57)
„Üldine sotsiaalkultuuriline taunimine.“ (M, 22)
- **Riigil pole vaja midagi teha, igaüks teab ise, mida teeb (3%).**

„Inimene peaks ise endale teadvustama, et see on tervisele kahjulik - see on tema tervis.“ (N, 69)
„Ei oska öelda kas üldse peab midagi tegema, igaüks ise teab mis teeb.“ (M, 33)
„See harjumus on iga inimese privaatne tegevus, ei tea kas riik peaks sellele raha raiskama.“ (M, 28)
- **Riik ei saa midagi teha; kui palgad oleks suuremad/probleeme vähem, siis suitsetataks vähem (2%).**

„Maksu inimestele kõrgemat palka, siis on inimestel närvid korras ja nad ei peaks suitsetama.“ (N, 40)
„Ei oska öelda, räägi mida tahad, miski ei aita, inimene ei saa aru ja ei suuda suitsetamist jätta.“ (N, 43)
„Riik peaks rohkem pöörama tähelepanu põhjustele, miks inimesed suitsetavad.“ (N, 50)
- **Muu (5%).**

„Hinna tõstmine ei mõju, leitakse ikka võimalusi.“ (N, 66)
„Diskrimineerimine teha neile, autolube mitte anda, järsult teha midagi.“ (M, 29)
„Hinnad odavamaks, vähem on siis salasigarette, riik saab raha.“ (M, 34)

„Konkreetsetele sihtrühmadele erinevalt läheneda, mitte üldiselt.“ (N, 50)

„Suitsetajani tuleb viia teadmine, et temal ei ole õigus teise inimese tervist halvendada.“ (N, 43)

„Nikotiini ja tõrvasisalduse vähendamine.“ (N, 22)

- **Ei oska öelda (24%).**

Tubakatoodete hinnatõusu/aktsiisi tõstmist soovitasid antud küsimuses keskmisest sagedamini 15-34-aastased (19%). Teavitustööd laste/noorte seas (koolis) mainisid keskmisest sagedamini kõrgharidusega inimesed (25%). Endised suitsetajad nimetasid keskmisest sagedamini seda, et tuleks pakkuda alternatiive suitsetamisele (nt sportimisvõimalusi, tasuta vaba aja veetmise võimalusi) (10%).

4.4 Erinevate riiklike tegevuste olulisus

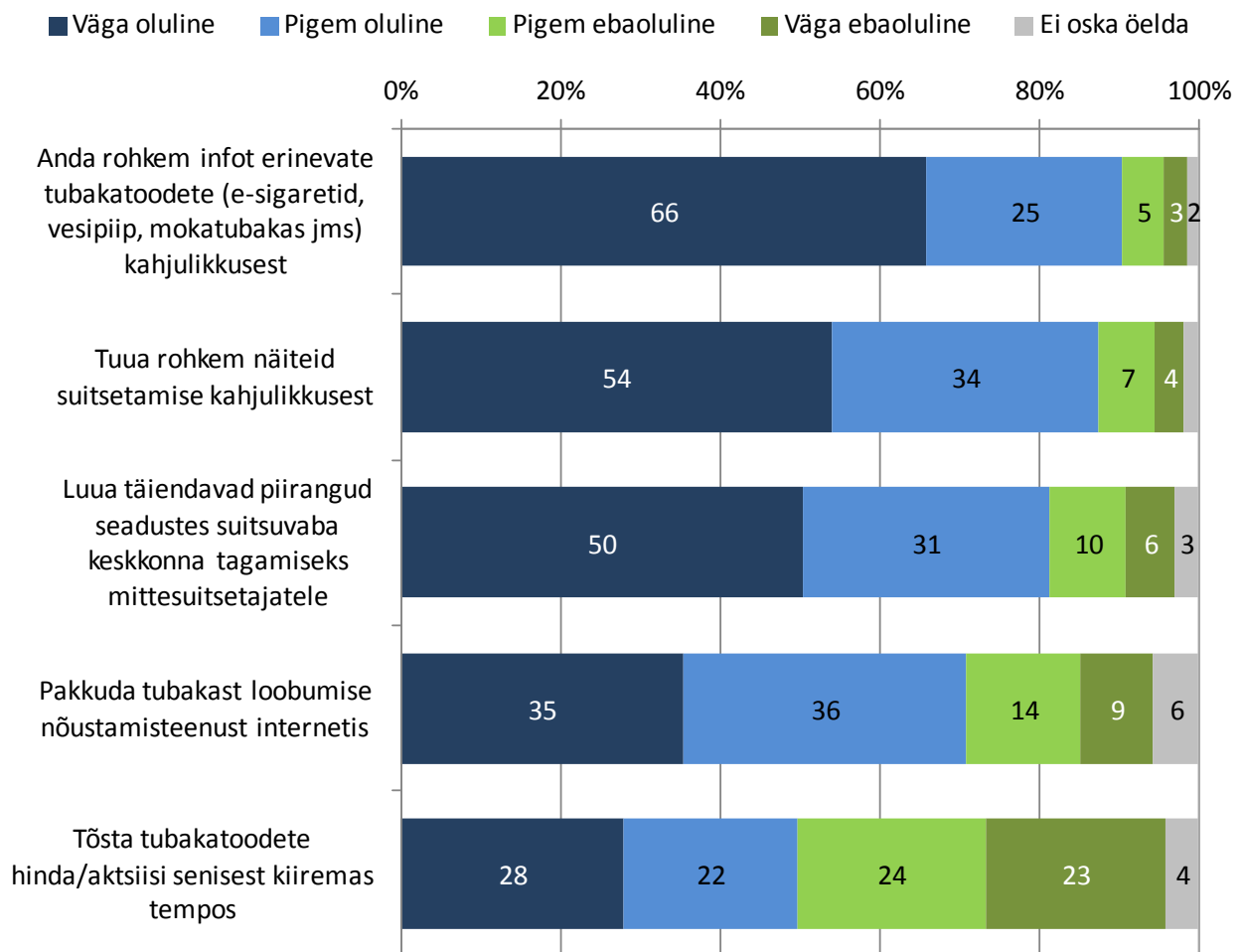
Selleks, et täpsemalt uurida, milliseid riiklikke tegevusi peetakse tubakatoodete tarbimise vähendamise seisukohalt olulistemaks, ning milliseid vähem olulisteks, loeti vastajaile ette viis meetet/tegevust, ning paluti iga meetme puhul hinnata, kas see on väga oluline, pigem oluline, pigem ebaoluline või väga ebaoluline.

Olulisteks tegevusteks hindasid eestimaalased kõige sagedamini **erinevate tubakatoodete (e-sigaretid, vesipiip, mokatubakas jms) kahjulikkuse kohta info andmist** (hinnangu väga/pigem oluline andis **90%**), **suitsetamise kahjulikkuse kohta näidete toomist (87%)** ning **seadustes täiendavate piirangute loomist suitsuvaba keskkonna tagamiseks mittedsuitsetajatele (81%)** (Joonis 27). Harvem peeti oluliseks internetis tubakast loobumise nõustamisteenuse pakkumist (71%) või tubakatoodete hinna/aktsiisi tõstmist senisest kiiremas tempos (50%).

Naised hindasid erinevaid tubakatoodete tarbimise vähendamisele suunatud tegevusi sagedamini olulisteks kui mehed, samas kui mehed pidasid naistest sagedamini kõiki nimetatud tegevusi ebaolulisteks.

Vanuserühmade võrdluses pidasid tubakatoodete hinna/aktsiisi kiiremat tõstmist kõige sagedamini ebaoluliseks 50-64-aastased (54%). Täiendavate piirangute loomist tagamiseks suitsuvaba keskkonda mittedsuitsetajatele pidasid keskmisest sagedamini oluliseks 25-34-aastased (88%) ning keskeri- või kutseharidusega inimesed (85%), samas kui ebaoluliseks hindasid seda meetet sagedamini kõrgharidusega inimesed (20%). Tubakast loobumise nõustamisteenust internetis pidasid keskmisest harvemini oluliseks 65-74-aastased (62%), mis oli tingitud asjaolust, et suhteliselt suur osa vastavas vanuses inimestest (16%) ei omanud antud küsimuses selget seisukohta. Nõustamisteenust internetis hindasid kõige sagedamini ebaoluliseks 25-34-aastased (30%).

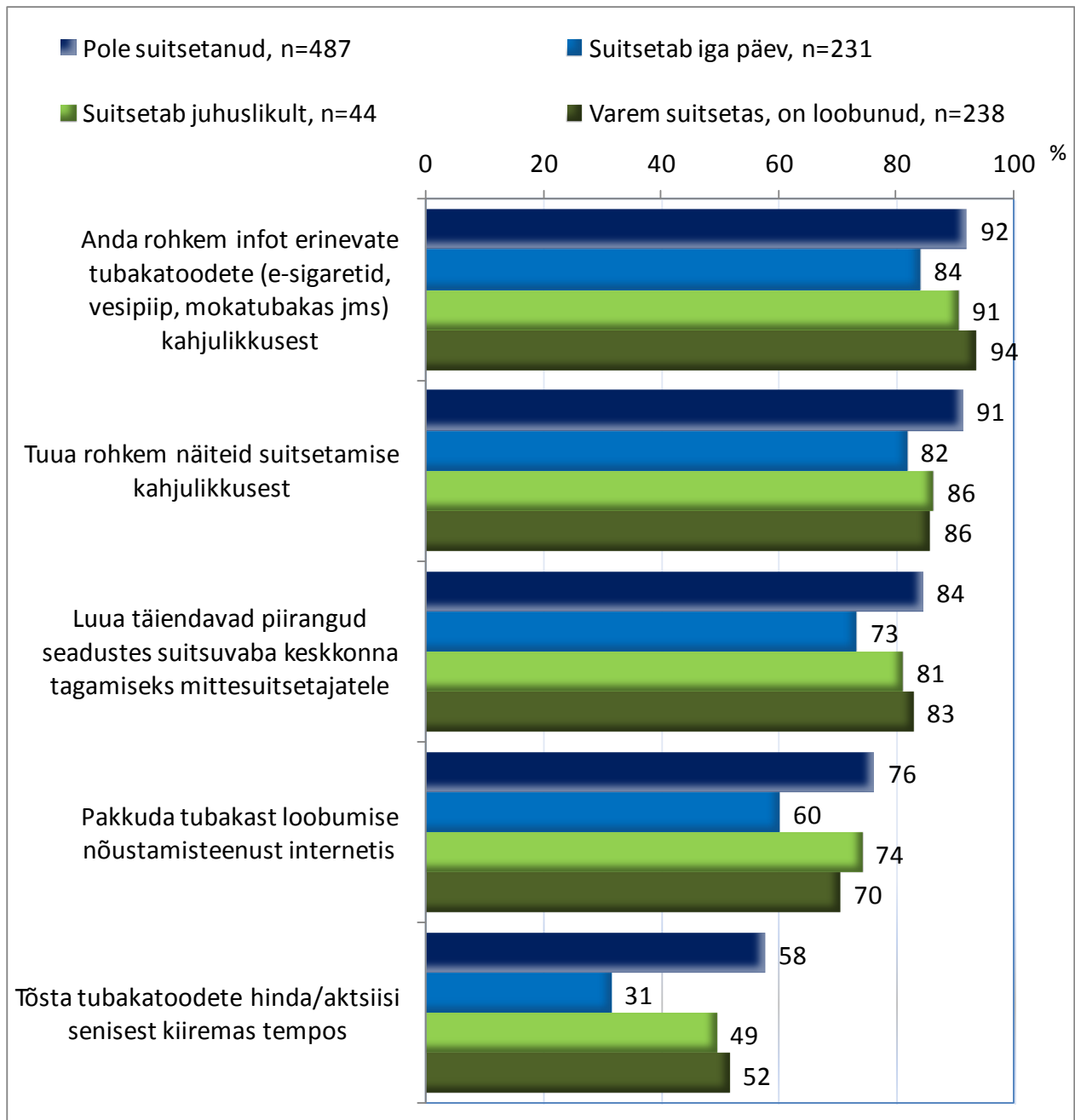
Joonis 27. Järgnevalt loen Teile ette mõned riiklikud tegevused tubakatoodete tarbimise vähendamiseks ja seeläbi elanikkonna terviseriskide ennetamiseks. Palun hinnake iga tegevuse puhul, kas see on väga oluline, pigem oluline, pigem ebaoluline või väga ebaoluline. (% , n=1000 kõik vastajad)

Inimesed, kes polnud kunagi elus suitsetanud, hindasid tubakatoodete kahjulikkuse kohta teabe andmist, tubakatoodete hinna/aktsiisi tõstmist kiiremas tempos ning internetis nõustamisteenuse pakkumist sagedamini oluliseks kui ülejäänud rühmad (Joonis 28). Suitsetamisest loobunud pidasid ülejäänutega võrreldes sagedamini oluliseks erinevate tubakatoodete kahjulikkuse kohta teabe andmist.

Kõige skeptilisemad erinevate riiklike tegevuste olulisuse suhtes olid igapäevased suitsetajad, kes hindasid kõiki ankeedis loetletud meetmeid keskmisest harvemini oluliseks ning keskmisest sagedamini ebaoluliseks. Juhuslike suitsetajate seisukohad on igapäevaste suitsetajate arvamustest suhteliselt erinevad, sarnanedes pigem mitte-suitsetajate (või endiste suitsetajate) seisukohtadele.

Joonis 28. Järgnevalt loen Teile ette mõned riiklikud tegevused tubakatoodete tarbimise vähendamiseks ja seeläbi elanikkonna terviseriskide ennetamiseks. Palun hinnake iga tegevuse puhul, kas see on väga oluline, pigem oluline, pigem ebaoluline või väga ebaoluline. Võrdlus lähtuvalt suhtest suitsetamisse (% , n=kõik vastajad)

KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED

Perioodil 19.11 – 05.12.2014 viis Turu-uuringute AS Sotsiaalministeeriumi ja Tervise Arengu Instituudi tellimusel läbi telefoniküsitluse tubakatarbimise ning sellealaste hoiakute teemal. Kokku küsitleti 1000 Eesti elanikku vanuses 15-74.

Suhe suitsetamise. Soov suitsetamist alustada/loobuda

15-74-aastasest elanikkonnast pole 48% kunagi elus suitsetanud, neljandik on suitsetamisest loobunud ning **28% suitsetab**, sealjuures 24% igapäevaselt ning 4% juhuslikult. Seega moodustavad igapäevased suitsetajad kõigist suitsetajatest 84% ning juhuslikud suitsetajad 16%. Arvuliselt on Eesti 15-74-aastaste elanike seas igapäevaseid suitsetajaid 95%-lise tõenäosusega 201 988 – 263 715 inimest, juhuslikke suitsetajaid aga 31 720 – 57 273 inimest.

Võrreldes naistega suitsetavad enam mehed. **15-74-aastastest meestest suitsetab igapäevaselt kolmandik, naistest ligi poole vähem ehk 15%**. Vanuserühmade võrdluses on igapäevaseid suitsetajaid kõige enam 25-34-aastaste seas (34%), mõnevõrra vähem 35-49-aastaste (27%) ja 50-64-aastaste (25%) seas, veelgi vähem 15-24-aastaste seas (17%) ning kõige vähem 65-74-aastaste seas (7%).

Suitsetamisega alustamisele on mõelnud 10% mitte-suitsetajatest, sealjuures 1% võitleb selle sooviga üsna tihti. Suitsetamisele mõelnud inimesi on enam endiste suitsetajate seas, vähem aga nende inimeste seas, kes pole kunagi elus suitsetanud. Keskmisest enam on suitsetamisega alustamisele mõelnud inimesi alla 35-aastaste ning muukeelse elanikkonna seas.

Suitsetamisest loobumisele on mõelnud 87% suitsetajatest, sealjuures igapäevastest suitsetajatest 86% ning juhuslikest suitsetajatest 92%. Suitsetajatest, kes on mõelnud loobumisele, on **78% selleks ka midagi juba ette võtnud või proovinud seda saavutada**, sealjuures 60% on seda üritanud korduvalt ning 18% ühel korral. Võrreldes eestikeelsete vastajatega on muukeelsete seas enam neid, kes on suitsetamisest loobumist üritanud korduvalt.

Suitsetamisest loobumise põhjused

Suitsetamisest loobuma ajendasid/ajendaksid praegusi ning endisi suitsetajaid eelkõige **tervislikud põhjused või inimest isiklikult puudutav oluline elumuutus (nt elukaaslane, lapse sünd vms)**. Kumbagi nimetatud teguritest pidas väga oluliseks ligikaudu pool vastajaist. Tervise halvenemine ning oluline elumuutus olid olulisemad eelkõige alla 35-aastaste vastajate jaoks, samas kui eakamad vastajad omistasid neile veidi vähem tähtsust.

Ligikaudu kolmandik vastajaist pidas väga oluliseks põhjuseks suitsetamisest loobumisel (ka lähedase (suitsetava) inimese terviseriket, tubakatoodete kallidust, asjaolu, et suitsetamine pole enam „huvitav“/ei sobi minu elustiiliga ning teadmist, et suitsetamine kahjustab kõrval seisvate mitesuitsetajate tervist. Harvemini peeti väga olulisteks suitsetamisest loobumise põhjusteks arsti vm tervisetöötaja soovitus, teiste suitsetajate eeskuju (loobumise näol), seda, et kolleegid/sõbrad ei suitseta, et suitsetamine on ühiskonnas taunitav, professionaalse nõustamisteenuse kasutamise võimalust ning meediast kuulnud lugusid suitsetamise kahjulikkuse kohta.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et suitsetajad omistavad loobumise põhjustena suuremat tähtsust põhjustele, mis neid isiklikult võivad väga lähedalt puudutada (tervise halvenemine, oluline elumuutus). Tubakatoodete hinda ning ümbritsevate inimeste tervist ja heaolu peetakse pigem teisejärgulisteks põhjusteks. Asjaolu, et suhteliselt väheoluliseks peetakse elustiili muutumist, teiste suitsetajate eeskuju (loobumise näol), et kolleegid/sõbrad ei suitseta ning suitsetamine on ühiskonnas taunitav, võib tõlgendada mitmeti. Ühest küljest võib vastaja pidada neid põhjusi väheoluliseks seetõttu, et need tema kohta hetkel ei kehti (tuttavate seas pole suitsetamisest loobunuid, kolleegid/sõbrad suitsetavad, ei tajuta üldist taunitavat suhtumist), kuid teistest küljest võivad need olla tegurid, mille mõju inimene ise endale sedavõrd selgelt ei teadvusta võrreldes nt tervise halvenemise või tubakatoodete hinnatõusuga. Seda, et elustiili muutumine, üldine negatiivne suhtumine ning kolleegide/sõprade eeskuju siiski suitsetamisest loobumisel rolli mängib, kinnitab asjaolu, et inimesed, kes suitsetamisest juba loobunud olid, pidasid neid tegureid sagedamini oluliseks kui suitsetajad.

Võrreldes meestega hindasid naised sagedamini enamikku nimekirjas loetletud põhjustest enda jaoks väga olulisteks, mis võib viidata nii naiste kõrgemale teadlikkusele oma tervisest ning suitsetamise kahjulikest mõjudest, kuid ka ühiskonnas kehtivale topelt-moraalile (suitsetamine on naiste puhul vähem aktsepteeritud kui meeste puhul – seda kinnitasid ka avatud küsimuse juures antud vastused, kus mitmed vastajad väljendasid erilist muret naiste suitsetamise üle ning arvasid, et selles suhtes tuleks midagi ette võtta (hoolimata asjaolust, et naiste seas on suitsetamine vähem levinud kui meeste seas)).

Abivahendid/tugiteenused suitsetamisest loobumisel

Suitsetamisest loobumise abivahenditest oli 93% praegustest suitsetajatest teadlik suitsetamisvastastest plaastritest/närimiskummist, 50% tasuta nõustamisest ja 54% tasulisest nõustamisest. Endiste suitsetajate seas oli teadlikkus veidi madalam: plaastritest/närimiskummist oli kuulnud 85%, tasuta nõustamisest 43% ja tasulisest nõustamisest 36%. Võrreldes meestega on teadlikkus erinevatest abivahenditest/teenustest kõrgem naiste seas. Tasuta nõustamisteenusest olid muukeelsed inimesed harvemini teadlikud kui eestikeelsed inimesed.

Võrreldes toodetest/teenuste teadlike inimeste arvuga on nende kasutajaid/katsetajaid tunduvalt vähem. **Suitsetamisvastaseid plaastreid/närimiskumme on kasutanud 32% suitsetajatest**, sealjuures kolmandik igapäevastest suitsetajatest ning 23% juhuslikest suitsetajatest. **Endistest suitsetajatest on nimetatud abivahendeid kasutanud 16%**, seega pole valdav osa loobujatest suitsetamisvastaseid plaastreid/närimiskumme suitsetamise mahajätmisel kasutanud. Osaliselt on see tingitud ka sellest, et paljude (eakamate) vastajate jaoks jäi suitsetamine kaugesse noorusesse, ning selle mahajätmisel polnud vastavaid abivahendeid saadaval. Samas, et ka suitsetamisest loobumist proovinud

inimestest on suitsetamisvastaseid plaastreid/närimiskumme kasutanud vähem kui pooled (40%) ning suur osa suitsetajatest pole suutnud suitsetamisest loobuda hoolimata nende abivahendite kasutamisest, võib järeldada, et suitsetamise mahajätmist peavad ajendama muud tegurid (inimese enda kindel otsus, mis on ajendatud siis kas tervislikest põhjustest või mingitest välistest teguritest), ning plaastrid/närimiskumm on pigem toetavad abivahendid.

Igapäevastest suitsetajatest on tasuta nõustamist kasutanud 4% ja tasulist nõustamist 3%, endistest suitsetajatest vastavalt 3% ja 1%. Juhuslike suitsetajate seas (valimis 44 vastajat) vastavaid teenuseid kasutanud inimesi polnud. Suitsetajatest, kes on proovinud oma harjumusest loobuda, on tasuta nõustamisteenust kasutanud 4% ning tasulist 3%. Võrreldes teadlikkusega on nende teenuste kasutajate osakaal suhteliselt väike, mis võib olla tingitud vastumeelsusest oma probleemiga nõustaja poole pöörduda, nõustamisteenuse kättesaadavusest (asub kaugel või pole aega minna) ning tasulise teenuse puhul ka teenuse hinnast.

Passiivne suitsetamine

Inimestest, kes ise praegusel ajal ei suitseta, oli **72%** viimase kuu jooksul viibinud vähemalt 5 minutit suitsetava inimese läheduses. **61% mitte-suitsetajatest oli viimase kuu jooksul tubakasuitsuga kokku puutunud vabas õhus** (enamasti juhtus see tänaval või bussipeatuses), **47% suletud ruumides**.

Naiste ning meeste seas on viimase kuu jooksul suitsetajatega kokku puutunud inimeste osatähtsus võrdne. Naistega võrreldes on meeste seas siiski enam neid, kes olid tubakasuitsuga kokku puutunud suletud ruumides; naiste seas seevastu meestega võrreldes enam neid, kes olid tubakasuitsuga kokku puutunud tänaval või bussipeatuses.

Vanuserühmade võrdluses on suletud ruumides tubakasuitsuga kokku puutunud mitte-suitsetajaid kõige rohkem alla 50-aastaste seas. Eestikeelsetest mitte-suitsetajatest on viimase kuu jooksul suitsetajate läheduses viibinud 68%, muukeelsetest mitte-suitsetajatest 81%. Suletud ruumis oli viimase kuu jooksul suitsetaja läheduses viibinud 31% eestikeelsetest ning 69% muukeelsetest vastajatest, vabas õhus 39% eestikeelsetest ning 61% muukeelsetest vastajatest.

Seega ohustab passiivne suitsetamine (siseruumides) peamiselt meesterahvaid, alla 50-aastaseid inimesi ning elanikke, kelle peamine suhtluskeel pole eesti keel.

Endistest suitsetajatest on viimase kuu jooksul tubakasuitsuga kokku puutunud 79%; inimestest, kes kunagi pole suitsetanud, vastavalt 68%. Seega, kuigi teinud otsuse suitsetamisest loobuda, puutuvad endised suitsetajad siiski sagedamini suitsetamisega kokku kui inimesed, kes suitsetamist alustanud pole. Seda võib seletada asjaoluga, et suitsetamise alustamist ning jätkamist soodustab see, kui tutvusringkonnas suitsetatakse, peale suitsetamisest loobumist lävitakse aga endiselt samade inimestega (kes jätkuvalt suitsetavad), mistõttu kokkupuude suitsetajate ning suitsetamisega on vältimatu.

10-palli skaalal, kus 1=ei häirinud üldse ja 10=see oli äärmiselt häiriv, hinnati eelpool kirjeldatud olukordade (need korrad, kus viimase kuu jooksul viibiti suitsetava inimese läheduses vähemalt 5 minutit) häirivust enda jaoks keskmiselt **6,45 palliga**; seega arvestades et 10-palli skaalal tähistab „5” keskpunkti, siis hinnati selliseid olukordi

sagedamini häirivaks kui mitte-häirivaks. Keskmisest enam olid sellistest olukordadest häiritud naisterahvad, 35-49-aastased ning inimesed, kes pole kunagi elus suitsetanud või kes pole mõelnud suitsetamisega (taas) alustamisele.

Neljandik suitsetajatest suitsetaks siseruumis ka mittersuitsetaja juuresolekul, sealjuures 1% ütles, et suitsetab ka siis nii nagu on harjunud ning 24% suitsetab, kuid püüab mittersuitsetajat võimalikult vähe häirida. Valdav osa suitsetajatest siseruumides mittersuitsetaja juuresolekul siiski ei suitseta: 43% ütles, et ei suitseta kunagi siseruumis ega autos ning 32% ei suitseta enda sõnul kunagi mittersuitsetaja juuresolekul.

Praegustest ja endistest suitsetajatest on **32% olnud olukorras, kus võõras inimene teeb tema suitsetamise kohta tauniva märkuse, palub lõpetada või kaugemale minna,** sealjuures 16% mäletas 1-2 sellist juhtumit ning 16% 3 või enam sellist juhtumit. Igapäevastest suitsetajatest on võõralt inimeselt märkuse saanud 36%, juhuslikest suitsetajatest 24% ning endistest suitsetajatest 29%.

Inimesi, kes jätkavad suitsetamist ka mitte-suitsetaja juuresolekul, on keskmisest enam vanuserühmas 15-24. Samas vanuserühmas oli ka kõige enam neid, kes olid kogunud olukordi, kus võõras inimene nende suitsetamise kohta tauniva märkuse teeb.

Väitega „**Mittersuitsetajate juuresolekul siseruumides, olgu siis kodus, tööl või autos, suitsetamine on igal juhul lubamatu**“ nõustub **95% elanikkonnast,** sealjuures 77% on sellega täiesti nõus ning 19% pigem nõus. **Väitega ei nõustu 4% elanikest,** sealjuures 3% pigem ei nõustu ning 1% ei nõustu üldse.

Suhtumine mittersuitsetajate juuresolekul siseruumides suitsetamisse on liberaalsem nooremates vanuserühmades ning meesterahvaste seas, eitavam aga vanemates vanuserühmades (35-aastaste ning eakamate seas) ning naisterahvaste seas. Võrreldes ülejäänud rühmadega väljendasid veidi liberaalsemat suhtumist siseruumides suitsetamise suhtes igapäevased suitsetajad.

Väitega „**Suitsetamine on ebameeldiv tegevus**“ nõustub kokku **79% elanikkonnast,** sealjuures 58% nõustub väitega täielikult ning 22% pigem nõustub. **Väitega ei nõustu 18% elanikest,** sealjuures 11% pigem ei nõustu ning 7% ei nõustu kindlasti. Väitega nõustusid, st suitsetamist pidasid ebameeldivaks tegevuseks sagedamini naisterahvad, 15-24-aastased, ning inimesed, kes polnud kunagi suitsetanud. Endistest suitsetajatest nõustus väitega 82%, juhuslikest suitsetajatest 75% ning **igapäevastest suitsetajatest 54%.** Suitsetajatest, kes on proovinud suitsetamisest loobuda, peab suitsetamist ebameeldivaks tegevuseks 65%; suitsetajatest, kes pole proovinud oma harjumusest loobuda, vastavalt 42%.

Teadlikkus suitsetamise kahjulikkusest

79% suitsetajatest on enda hinnangul teadlik, et suitsetamine kahjustab nende tervist ning nad on selle riski võtnud teadlikult, sealjuures 53% toetab seda väidet kindlalt ning 26% pigem toetab. **Suitsetajatest 18% arvab, et suitsetamine kahjustab tervist, kuid loodab et see temaga ei juhtu,** sealjuures 8% on selles kindlalt veendunud ning 10% pigem veendunud. Igapäevaste ning juhuslike suitsetajate hoiakud antud küsimuses ei erine. Inimestest, kes pole kordagi proovinud suitsetamisest loobuda, ütles 61% kindlalt, et on teadlikud suitsetamise kahjulikkusest, kuid on selle riski teadlikult

võtnud. Võrreldes eestikeelsete vastajatega on muukeelsed vastajad sagedamini seisukohal, et kuigi suitsetamine on tervisele kahjulik, loodavad nad siiski, et see ei juhtu nendega isiklikult.

Eeltoodu näitab, et valdav osa suitsetajatest teab, et suitsetamine on tervisele kahjulik, kuid on sellest hoolimata selle riski võtnud. Siinkohal on muidugi küsitav, kuivõrd tõesele või täpsele informatsioonile see „teadlikkus“ baseerub: uuring näitas ka seda, et suitsetajad hindavad erinevaid tubakatooteid tervisele vähem kahjulikuks kui mitte-suitsetajad, seega ei pruugi suitsetajad tajuda oma tegevuse kõiki võimalikke mõjusid.

10-palli skaalal, kus 1=mõju tervisele puudub ning 10=väga tugev tervist kahjustav mõju, anti erinevatest tubakatoodetest keskmiselt kõige kõrgem hinne (st hinnati kõige kahjulikumaks) **sigaretile/sigarile (keskmine hinne 8,83 palli)**. Järgnesid moka- ehk huuletubakas (keskmine hinne 8,18 palli), võrdse tulemusega nuuskubakas (7,72 palli) ning närimistubakas (7,64 palli). Veidi madalamalt hinnati vesipiibu kahjulikkust (7,16 palli) ning kõige madalamalt e-sigareti kahjulikkust (6,33 palli).

Sisulise vastuse andmata jätnud vastajate osatähtsus illustreerib ilmekalt seda, et kõige teadlikumad ollakse kõige levinumatest (st suurima kasutajate arvuga) tubakatoodetest, nagu sigaret/sigar (hinnangu jättis andmata vähem kui 1/10 vastajaist), samas kui nuusk- ja närimistubaka ning moka- ehk huuletubaka kui vähemlevinud tubakatoodete kahjulikkuse kohta ei osanud ligi 1/3 elanikkonnast seisukohta võtta.

Inimesed, kes käesoleval ajal suitsetasid, hindasid kõigi tubakatoodete kahjulikkust kasutaja tervisele keskmiselt madalamalt kui mitte-suitsetajad, sealjuures ei mõjutanud suitsetajate hinnanguid tubakatoodete kahjulikkusele see, kas suitsetamisest on proovitud loobuda või mitte. Suitsetamisest loobunute ning mitte kunagi suitsetanute hinnangud oluliselt ei erinenud. Võrreldes meestega hindavad naised kõigi tubakatoodete kahjulikkust kasutaja tervisele kõrgemalt, st peavad neid tervisele kahjulikumaks kui mehed. Vanuserühmade võrdluses kalduvad erinevaid tubakatooteid tervisele kahjulikumaks pidama eakamad vastajad, sealjuures kõige enam erinevad arvamused närimistubaka, vesipiibu ning e-sigareti osas, mida nooremad vastajad peavad vähem kahjulikuks ning eakamad enam kahjulikuks.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et informeeritus alternatiivsete tubakatoodete kahjulikkusest on madalam kui sigareti/sigari kahjulikkusest. Asjaolu, et nooremad inimesed, meesterahvad ning suitsetajad peavad erinevaid tubakatooteid keskmiselt vähem kahjulikuks kui ülejäänud vastajad, viitab vajadusele pöörata teavitustöö planeerimisel põhitähelepanu just nendele rühmadele.

Hinnangud riiklikule ennetustööle tubakatarbimise vähendamiseks

Valdav osa elanikkonnast peab riiklikku ennetustööd tubakatoodete tarbimise vähendamisel oluliseks (82%), sealjuures 46% hindab seda väga oluliseks ning 37% pigem oluliseks. **Ebaoluliseks peab riiklikku ennetustööd selles valdkonnas 16% elanikest,** sealjuures 9% arvab, et see pigem ei ole oluline ning 7% peab seda üldse mitte oluliseks. Sagedamini hindavad riiklikku ennetustööd oluliseks naised, ning inimesed, kes pole kunagi elus suitsetanud.

Hinnates senist tubakatarbimise vähendamiseks tehtud tööd, **arvab 17% elanikest, et on piisavalt tulemuslikke algatusi, mida tuleb jätkata; 3%** arvas, et erinevaid algatusi on liiga palju; **31%** arvas, et algatusi on piisavalt, kuid need jäävad vähetulemuslikeks, ning **40%** ütles, et on vaja senisest palju rohkem tegevusi, et midagi muutuks.

Mitte-suitsetajad ning endised suitsetajad jagavad kõige sagedamini seisukohta, et vaja on senisest palju rohkem erinevaid tegevusi, et midagi muutuks (41% ja 44%), kuid igapäevaste suitsetajate seas on pea võrdselt nii neid, kes arvavad, et vaja oleks rohkem erinevaid tegevusi (38%) kui ka neid, kes usuvad, et algatusi on piisavalt, kuid need jäävad vähetulemuslikuks (33%). Juhuslike suitsetajate seas on kõige levinumaks seisukohaks, et algatusi on piisavalt, kuid need ei anna piisavat tulemust (48%).

Vastajail paluti teha ka vabas vormis ettepanekuid selles osas, millele tuleks riigi tasandil rohkem tähelepanu pöörata/mida teha, et Eesti inimesed tarbiks vähem tubakatooteid. Prioriteetsete tegevustena tubakatooteid tarbimise vähendamisel nimetasid inimesed kõige sagedamini **teavitustööd laste ja noorte seas (sh koolis)** ning **tubakatooteid hinna/aktsiisi tõstmist** (viimase suhtes olid mõned vastajad siiski ka kahtlevad, arvates, et ainult hinnatõusuga suitsetamist ei vähenda ning lisaks võib see soodustada salasigarettide levikut). Soovitati ka kehtestada senisest rangemad müügipiirangud (mitte müüa tubakatooteid toidupoes, korjata suitsupakid ära kassade juurest, mitte müüa alla 21-aastastele); teha elanikkonnas teavitustööd; teavitamisel rõhutada rohkem suitsetamise kahjulikkust tervisele, sh. shokeerivate piltide/näidetega; pakkuda alternatiive suitsetamisele tasuta/soodsamate sportimisvõimaluste/ürituste näol; kontrollida, et alaealised ei saaks tubakatooteid osta (suuremad trahvid müüjatele, karistused vahendajatele); vähendada suitsetamiseks lubatud kohti, sh keelata suitsetamine ka avalikes kohtades (tänavatel) ja jälgida reeglitest kinnipidamist; keelata tubakatooteid müük või piirata tootmist; piirata või keelata tubakatooteid reklaami; lisada suitsupakile hoiatav tekst kahes keeles ja ka shokeerivaid pilte; rohkem propageerida tervislike eluviise; anda teavet ka vähemlevinud toodete, nagu e-sigaret, vesipiip vms kohta ning piirata nende kasutamist avalikes kohtades; pakkuda tugiteenuseid suitsetamisest loobumisel (tugirühmad, nõustamine) või teha soodustusi tubakast loobumise abivahendite (tabletid, närimiskumm, plaastrid); piirata salasigarettide levikut. Mõned vastajad soovitasid lihtsalt olla senistes tegevustes järjepidev või arvasid, et vaja oleks uusi/tõhusamaid tegevusi (täpsustamata, mis need võiks olla). Paljud arvasid ka seda, et riigi võimalused suitsetamise vähendamisel on väikesed või et riik ei peakski midagi tegema: suhtumine algab kodust/vanematest; inimeste endi suhtumine peaks muutuma; igaüks teab ise, mida teeb ja riik ei peaks sekkuma; riik saaks aidata ainult üldise elukvaliteedi tõstmise kaudu (suuremad palgad, vähem sotsiaalseid probleeme).

Selleks, et täpsemalt uurida, milliseid riiklikke tegevusi peetakse tubakatooteid tarbimise vähendamise seisukohalt olulistemaks, ning milliseid vähem olulisteks, loeti vastajaile ette viis meetet/tegevust, ning paluti iga meetme puhul hinnata selle olulisust. Olulisteks tegevusteks hindasid eestimaalased kõige sagedamini **erinevate tubakatooteid (e-sigaretid, vesipiip, mokatubakas jms) kahjulikkuse kohta info andmist (90%), suitsetamise kahjulikkuse kohta näidete toomist (87%) ning seadustes täiendavate piirangute loomist suitsuvaba keskkonna tagamiseks mitteduitsetajatele (81%)**. Harvem peeti oluliseks internetis tubakast loobumise nõustamisteenuse pakkumist (71%) või tubakatooteid hinna/aktsiisi tõstmist senisest kiiremas tempos (50%). Naised hindasid erinevaid tubakatooteid tarbimise vähendamisele suunatud tegevusi sagedamini olulisteks kui mehed.

Lisa 1 Suitsetamise-teemalise küsitluse ankeet

Tere päevast/õhtust, minu nimi on ning ma helistan Teile Turu-uuringute AS-ist. Viime Sotsiaalministeeriumi tellimisel läbi suitsetamise-teemalist uuringut, mille eesmärgiks on selgitada, millised on Eesti elanike harjumused ning hoiakud tubakatarbimise suhtes. Kas Te oleksite nõus vastama mõningatele küsimustele, kui see võtab aega ligikaudu **8-10 minutit**.

1. Jah
2. Ei → TÄNA JA LÕPETA

Teie vastused jäävad anonüümseks, mis tähendab, et neid ei seostata ei Teie nime ega telefoninumbriga.

T1 Vastaja sugu (MITTE KÜSIDA, MÄRKIDA SPONTAANSELT)

1. Mees
2. Naine

T2 Palun öelge oma vanus (täisaastates):

T3 Mis on Teie rahvus?

1. Eestlane
2. Venelane
3. Muu

T4 Mis on Teie elukoht?

- 1 Tallinn
- 2 Harjumaa
- 3 Hiiumaa
- 4 Ida-Virumaa
- 5 Jõgevamaa
- 6 Järvamaa
- 7 Läänemaa
- 8 Lääne-Virumaa
- 9 Põlvamaa
- 10 Pärnumaa
- 11 Raplamaa
- 12 Saaremaa
- 13 Tartumaa
- 14 Valgamaa
- 15 Viljandimaa
- 16 Võrumaa

T5 Millist tüüpi asulas Te elate, kas...

1. Pealinnas (Tallinn)
2. Mõnes muus suuremas linnas (Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve)
3. Maakonnakeskuses
4. Muus linnas, alevis
5. Alevikus
6. Külas

1. Kas Te olete kunagi elus suitsetanud?

- 1 ei
- 2 jah, käesoleval ajal iga päev
- 3 jah, käesoleval ajal juhuslikult
- 4 jah, varem suitsetasin

2. (Q1=1 või 4) Kas Te olete end tabanud mõttelt, et võiksite (taas) suitsetama hakata?

- 1 ei, mitte kunagi
- 2 aeg-ajalt olen
- 3 võitlen selle sooviga üsna tihti
- 4 ei oska öelda

3. (Q1=2 või 3) Kas Te olete kunagi mõelnud suitsetamisest loobuda?

- 1 jah
- 2 ei
- 3 ei oska öelda

4. (Q1=2 või 3) Kas Te olete juba midagi ka loobumiseks ette võtnud, proovinud seda saavutada?

- 1 jah, korduvalt
- 2 jah, korra
- 3 ei
- 4 ei oska öelda

5. (Q1=2, 3,4) Suitsetamisest loobumisel võib olla erinevaid põhjuseid. Loen Teile ette mõned võimalikud põhjused ning palun Teil hinnata, kas need põhjused olid või oleksid Teie jaoks suitsetamisest loobumisel väga olulised, mõnevõrra olulised või ebaolulised. (roteerida loendit).

	Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline	Ei oska öelda
Tervise halvenemine seoses suitsetamisega	3	2	1	9
Lähedase (suitsetava) inimese terviserike	3	2	1	9
Arsti vm tervisetöötaja soovitus	3	2	1	9
Meediast kuulnud lood suitsetamise kahjulikkuse kohta	3	2	1	9
Teadmine, et minu tegevus kahjustab kõrval seisva mittedsuitsetajate tervist	3	2	1	9
Kolleegid ja sõbrad ei suitseta	3	2	1	9
Suitsetamine on ühiskonnas taunitav	3	2	1	9

	Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline	Ei oska öelda
Teiste suitsetajate eeskuju, loobumiskogemus	3	2	1	9
Tubakatooted on kallid, tarbimine kulukas	3	2	1	9
Suitsetamine ei ole nii „huvitav“, ei sobi enam minu elustiiliga	3	2	1	9
Professionaalse nõustamisteenuse kasutamise võimalus	3	2	1	9
Oluline muutus elus (nt elukaaslane, lapse sünd vms)	3	2	1	9
Muu mõjuv põhjus, milline? _____	3	2	1	9

(Q1=2 või 3, 4) **6. Suitsetamisest loobutakse erinevalt. Palun öelge, milliseid võimalusi Te teate või olete ise loobumiseks kasutanud.**

	Olen kasutanud/proovinud	Olen ainult kuulnud	Ei tea seda/ ei oska öelda
Professionaalse nõustaja <u>tasuta</u> teenus nn <u>nõustamiskabinetis</u>	1	2	3
Tasuline nõustamisteenus	1	2	3
Suitsetamisvastased plaastrid või närimiskumm	1	2	3
Midagi muud, millest olete kuulnud või ise kasutanud loobumiseks, mis täpsemalt? _____	1	2	3

7. (Q1=1 või 4) Kas Te olete viimase kuu jooksul viibinud vähemalt 5 minutit suitsetava inimese läheduses järgmistes kohtades? MÄRKIGE KÕIK SOBIVAD VASTUSED

1. autos
2. oma kodus
3. kellegi teise kodus
4. tööl (sh suitsetamisruumis)
5. mujal suletud ruumis (sh suitsetamisruumis)
6. tänaval või bussipeatuses;
7. vabaõhuüritustel või välikohvikus
8. koduõues
9. kellegi teise juures külas olles õues
10. mujal vabas õhus, palun täpsustage, kus? _____
11. Ei ole viibinud
12. ei oska öelda

8. (kui $Q1=1$ või 4 ning kui $Q7 \neq 11$ või 12,) **Palun hinnake, kui võrd see olukord - et Teie lähedal suitsetati – Teid häiris. Vastamisel kasutage 10-palli skaalat, kus 1=ei häirinud üldse ja 10= see oli äärmiselt häiriv.**

1 - ei häirinud üldse	2	3	4	5	6	7	8	9	10 – see oli äärmiselt häiriv	<i>Ei oska öelda</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

9. ($Q1=2$ või 3) **Kuidas Te olete toiminud, kui soovite siseruumis või autos suitsetada ja seal viibib keegi mittersuitsetaja? ÜKS VASTUS!**

- 1 ma ei suitseta kunagi siseruumis ega autos
- 2 ma ei suitseta kunagi mittersuitsetaja juuresolekul
- 3 suitsetan, kuid püüan teda võimalikult vähe häirida
- 4 suitsetan ka siis nii nagu olen harjunud
- 5 *ei oska öelda*

10. ($Q1=2$ või 3, 4) **Kas Teie praeguse või endise suitsetajana olete kogunud, et Teile võõras inimene teeb Teie suitsetamise kohta tauniva märkuse, palub lõpetada või temast kaugemale minna?**

- 1 ei
- 2 jah, on olnud 1-2 juhtumit
- 3 jah, seda on juhtunud 3 või enam korda
- 4 *ei oska öelda*

11. ($Q1=2$ või 3) **Kumb alljärgnevatest väidetest on lähemal Teie seisukohale?**

A: Tean, et suitsetamine kahjustab tervist, aga loodan, et minuga see ei juhtu.

B: Tean, et suitsetamine kahjustab ka minu tervist. Võtan selle riski teadlikult.

- 1 kindlasti A
- 2 pigem A
- 3 pigem B
- 4 kindlasti B
- 5 ei usu, et suitsetamine kahjustab tervist
- 6 *ei oska öelda*

12. Palun hinnake järgnevalt loetletud toodete võimalikku kahjulikku mõju tema kasutaja tervisele 10-palli süsteemis skaalal 1=mõju tervisele puudub ja 10=väga tugev tervist kahjustav mõju.

	1 – mõju tervisele puudub	2	3	4	5	6	7	8	9	10 – väga tugev tervist kahjustav mõju	<i>Ei oska öelda</i>
Vesipiip	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	<i>11</i>
Nuuskubakas	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	<i>11</i>
Moka- ehk huuletubakas	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	<i>11</i>
E-sigaret	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	<i>11</i>
Sigaret, sigar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	<i>11</i>
Närimistubakas	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	<i>11</i>

13. Järgnevalt loen Teile ette kaks väidet ning palun Teil hinnata, kui võrd Te nende väidetega nõustute või ei nõustu. Palun andke oma hinnang, kasutades skaalat: nõustun täielikult, pigem nõustun, pigem ei nõustu, kindlasti ei nõustu .

	Nõustun täielikult	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Kindlasti ei nõustu	<i>Ei oska öelda</i>
Mittesuitsetajate juuresolekul siseruumides, olgu siis kodus, tööl või autos, suitsetamine on igal juhul lubamatu.	4	3	2	1	9
Suitsetamine on ebameeldiv tegevus.	4	3	2	1	9

14. Kui oluline on Teie arvates riiklik ennetustöö tubakatoodete tarbimise vähendamisel? Kas...

- 1 väga oluline
- 2 pigem oluline
- 3 pigem ei ole oluline
- 4 üldse mitte oluline
- 5 *ei oska öelda*

15. Milline on Teie hinnang tubakatarbimise vähendamiseks tehtud tööle praegu: Kas Teie arvates on...

- 1 erinevaid algatusi liiga palju
- 2 piisavalt tulemuslikke algatusi, mida tuleb jätkata
- 3 piisavalt algatusi, mis jäävad siiski vähetulemuslikuks
- 4 vaja senisest palju rohkem erinevaid tegevusi, et midagi muutuks
- 5 *ei oska öelda*

16. Millele tuleks Teie hinnangul riigi tasandil suuremat tähelepanu pöörata või mida peaks tegema, et Eesti inimesed tarbiks vähem tubakatooteid? Need võivad olla uued tegevused või ka tänaste tegevuste jätkamine.

17. Järgnevalt loen Teile ette mõned riiklikud tegevused tubakatoodete tarbimise vähendamiseks ja seeläbi elanikkonna terviseriskide ennetamiseks. Palun hinnake iga tegevuse puhul, kas see on väga oluline, pigem oluline, pigem ebaoluline või väga ebaoluline.

	Väga oluline	Pigem oluline	Pigem ebaoluline	Väga ebaoluline	<i>Ei oska öelda</i>
Tuua rohkem näiteid suitsetamise kahjulikkusest	4	3	2	1	9
Anda rohkem infot erinevate tubakatoodete (e-sigaretid, vesipiip, mokatubakas jms) kahjulikkusest	4	3	2	1	9
Tõsta tubakatoodete hinda/aktsiisi senisest kiiremas tempos	4	3	2	1	9
Luuu täiendavad piirangud seadustes suitsuvaba keskkonna tagamiseks mittesuitsetajatele	4	3	2	1	9
Pakkuda tubakast loobumise nõustamisteenust internetis	4	3	2	1	9

Lõpetuseks veel mõned küsimused Teie enda kohta.

T6 Mis on Teie peamine suhtluskeel (Eestis)?

1. Eesti
2. Vene
3. Muu

T7 Milline on Teie haridus?

- 1 alg- või põhiharidus
- 2 keskharidus
- 3 keskeri- või kutseharidus
- 4 kõrgharidus

T8 Kas Teie peres on alla 18-aastaseid lapsi?

1. Jah
2. Ei

T9 Millisesse vahemikku jääb Teie isiklik keskmine netosissetulek ühes kuus (st. sissetulek, mille saate kätte peale tulumaksu mahaarvamist)? Kas see jääb vahemikku...

JUHUL, KUI VASTAJA ON OMA SISSETULEKU AVALDAMISE SUHTES KAHTLEV, SIIS ÕELGE: Teie sissetuleku kohta küsitakse seetõttu, et hiljem oleks võimalik võrrelda, kas ning kuidas erineva sissetulekuga inimeste arvamused üksteisest erinevad. Te ei pea ütlema oma täpset sissetulekut, soovime teada vaid vahemikku.

- 1. Kuni 200 EUR**
- 2. 201-300 EUR**
- 3. 301-400 EUR**
- 4. 401-500 EUR**
- 5. 501-650 EUR**
- 6. 651-800 EUR**
- 7. 801-1000 EUR**
- 8. Enam kui 1000 EUR**
- 9. Sissetulekut ei ole**
- 10. Keeldub vastamast / ei oska öelda*

Suur tänu, et leidsite aega uuringus osaleda! Soovin Teile head päeva/õhtut!

Lisa 2 Avatud vastused originaalkujul

5. Suitsetamisest loobumisel võib olla erinevaid põhjuseid. Loen Teile ette mõned võimalikud põhjused ning palun Teil hinnata, kas need põhjused olid või oleksid Teie jaoks suitsetamisest loobumisel väga olulised, mõnevõrra olulised või ebaolulised. Muu mõjuv põhjus, milline?

Allan Carri raamatu "Kerge maha jätta suitsetamist"

Allen Carri raamatu lugemine

Ei saa loobuda, sest loobudes satub süda koormuse alla

Ei tahtnud enam suitsetada ja kõik

Ei tahtnud enam, oli 16-aastane siis kui suitsetas

Ei tahtnud sõjaväest tagasi tulles enam suitsetada ja lõpetasin päevapealt

Emotsiaalne põhjus, tuli mõte ja jätsin maha

Enda otsus, soov loobuda

Enda proovile panek

Endal arusaamine, äratundmine

Et endal oleks parem elada

Hakkas aktiivselt trenni tegema

Hakkas tegelema sukeldumisega ja kopsumaht jäi väikeseks

Hakkasin spordiga tegelema

Inimene peab ise selleni jõudma (x2)

Inimene peab ise tahtma ja kõik on võimalik

Inimese enda tahtejõud

Ise otsustas ja lihtsalt lõpetas suitsetamise

Ise otsustas, ei ole mõistlik tegu

Ise otsustas, tervis

Ise otsustasin (x3)

Ise peab aru saama

Ise suitsetas vähe

Ise tahtsin loobuda

Iseenda peas peab midagi juhtuma, et jätta suitsetamine

Iseenda pärast

Isiklik otsus

Isiklik soov (x2)

Isu sai otsa, ei maitsenud enam

Jättis maha ilma igasuguse surveta

Kaine mõistuse hääl

Kihlvedu vana-aasta õhtul

Kui elu Eesti Vabariigis muutuks normaalseks, siis jätaks, praegu on elu väga närviline

Kui ise otsustab, siis jätab maha, iseloom

Kui lähedased väga peale käiks

Kui meie elu ühiskonnas oleks kergem ja mitte nii keeruline

Kui pereliige soovib, et lõpetakse suitsetamise

Kui selle eest raha makstaks

Kuidas teised kaua suitsetajad nägid välja

vanadena: nahk oli muutunud, rögisev kõha jne.

Ja ma ei soovinud selliseks saada

Lihtsalt arvas, et see ei ole mõttekas

Lihtsalt enam ei tahtnud

Lihtsalt enda otsus, ei olnud mõtet

Lihtsalt jättis ühel päeval maha, ühel päeval

avastas, et ei ole mitu päeva suitsu teinud

Lihtsalt otsustas, et aitab suitsetamisest

Lihtsalt otsustas, et ei taha enam suitsetada

Lihtsalt otsustasin loobuda

Lihtsalt otsustasin nii ja jätsin suitsetamise maha

Lihtsalt soov või väljakutse endale, et ma suudan

Lihtsalt suits ei maitsenud enam

Lihtsalt tahaks ise maha jätta, suitsetamine eriti meeldiv ei ole

Lihtsalt tahtis elu muuta, uued hobid

Lihtsalt ühel päeval enam ei tahtnud suitsetada

Läks jumala juurde ja palvetas ja see aitas, enam ei taha suitsetada
Läksin kirikukoori, seal ei käidud suitsud ees, religioosne põhjus
Mingi spordiala
Motivatsioon, kui selle eest raha makstakse
Mõne lähedase inimese tungiv palve ja soov
Noor naine
Omal soovil - mõtles, et aitab küll
Pohmakat on taluda suitsetajal raskem kui mitteduitsetajal
Pole ilus kui naine suitsetab
Põhjust ei olnud, lihtsalt jättis maha, suitsetas 40 aastat tagasi
Päevapealt jätsin maha
Raske kopsupõletik ja siis muutus suits vastikuks
Religioosne põhjus
Spordiga tegelemine (x2)
Spordiga tegelemine on heaks põhjuseks loobumisel

Suits muutus vastikuks, süda läks pahaks
Suitsetab siis kui tahab ja kui taha, siis ei suitseta, suitsetab enda lõbuks vabast ajast ja arvestab teistega
Suitsetas sest oli kooli eksamite stress
Sõjaväes ei olnud suitsu saada
Tahan harjumusest, ajaviitest lahti saada
Tahtejõu proovimine, kas ma suudan
Tahtis ise loobuda
Tahtis suitsetamise maha jätta ja jättiski
Tahtsin põhimõtteliselt suitsetamisest loobuda
Terve mõistus
Tubaka ebameeldiv lõhn
Tööandja tõstis mitteduitsetajatel palka
Vahepeal saab lihtsalt isu otsa ja siis jätan maha, iseloomus on asi kinni
Vanemad või armas inimene ütleb
Vene ajal ei olnud vahepeal suitsu saada ja siis jättiski maha

6. Suitsetamisest loobutakse erinevalt. Palun öelge, milliseid võimalusi Te teate või olete ise loobumiseks kasutanud. Midagi muud, millest olete kuulnud või ise kasutanud loobumiseks, mis täpsemalt?

Abiraamat, kuidas loobuda suitsetamisest
Ainult hea tahe, enda tahtejõuga jätab maha
Allen Carri raamat
Allergia pärast ise loobusin, midagi ei kasutanud
Antidepressandid
E-sigar
E-sigaret (x19)
E-sigaret aitab
E-sigaret aitas
E-sigaret ehk üleminek
E-sigaret ja snooze
E-sigaretid (x2)
E-suitsud, asendus
Ei taha loobuda, meeldib suitsetamine
Ei tahtnud olla sigaretist sõltuv ja jätsin sellepärast maha

Elektronsigaret
Elektronsigaretit proovis, Rootsis on suhupandavad padjakesed
Elektroonsed seadmed
Eletronsigaret
Elustiili peaks muutma, suitsud võiks vähem kättesaadavad olla, salasuitsude kättesaadavust piirata
Eneseabiraamat
Enesedisipliin
Erinevad tabletid
Et suitsetamine maha jätta, selleks peab inimesel endal piisavalt tahtejõudu olema
Hakkas vähehaaval vähendama suitsetamist
Hea tahtejõud
Hea tuttava jutt professor-psühholoogiga

Hüпноос ja nõelravi
Imemistabletid-pastillid
Imemistabletid, e-sigret
Ingver
Inimese enda otsus
Ise otsustas
Ise peab tahtma
Ise tahad lihtsalt lõpetada, oma iseloomu jõul
Ise tuleb sellega hakkama saada, ise alustas
Iseloom (x2)
Isiklik soov
Jumal keelab suitsetamisega tervist rikkuda
Jumala abi
Jumala silmis väär tegu - tervise kahjutamine
Jätsin päevapealt maha
Kallid tabletid 50eurot pakk
Kihlvedu
Kirjandus
Koolis olid suitsetamisest kampaaniad
Kui kodus suitsu ei ole ja poodi minna ei saa
Kui nad suitsu hinna peale mõtleks ja kui palju
raha selle peale kulub, tuntav summa on see
praegu
Kui proovis maha jätta, siis alguses vähendas
suitsetamist ja siis enam ei suitsetanud
Kuna see oli 1990 aastatel ja sigarette sai
talongide eest
Kõrva tehakse augud, endal peab tahtejõud
olema
Kõik on peas kinni, lihtsalt jätsin maha peale
insulti
Lihtsalt jätan maha ja ongi
Lihtsalt jätsin last oodates maha
Lihtsalt mitte tarbinud
Loobumiseks peab iseloomu olema
Luges läbi raamatu suitsetamisest
Luges raamatust, kuidas suitsetamisest loobuda
Lugesin raamatu läbi, mis rääkis suitsust
loobumisest ja peale seda jätsingi suitsetamise
maha

Lugesin raamatut, kuidas loobuda
Lutsukommi proovinud
Läksin jumala juurde ja palvetasin, see lõpuks
aitas
Mingi raamat
Mingi regulaarne tegevus nt kommide, sihvkade
söömine
Mingi tablett
Mingid tabletid
Mitu korda jättis niisama päevapealt maha
Mõtleb, et ei tee suitsu ja siis ei teegi. Praegu on
hakanud poole vähem suitsetama
Müntoni kommid
Needid pannakse kõrva
Nicorette tablette kasutasin, kuid need ei
mõjunud
Nicorette lutsukad ja e-sigaret
Nikotiinitabletid
Nõelad (x2)
Nõelad arst pani
Nõelravi (x13)
Nõelravi, aga ei toiminud
Nõelravi, hüпноосid, raamat Alen Carr
Nõelravid ja nõelad
Nõelravid, erinevad teraapiad ja loengud
Närvida tikke, hambaorke või sihvkasid
Olen kasutanud tablette
Oli piisavalt tahtejõudu, et suitsetamine maha
jätta
Olin pühapäevasuitsetaja, suitsetasin moe
pärast teistega koos
Oma iseloomuga
Oma tahe ja tahtejõud
Oma tahtejõud (x2)
Oma tahtejõuga
Oma tahtejõul jätsin maha, mingeid vahendeid
ei kasutanud
Oma tahtmine
Omal initsiatiivil loobunud
Omal soovil pole mitu aastat suitsu teinud

On olemas mingi kirjandus
On olemas vastavad raamatud
Otsustasin maha jätta
Otsustasin nii ja jätsin suitsetamise maha, mul oli piisavalt iseloomu
Peab olema tahtmine ja tuleb päevapealt maha jätta, muu asi ei aita
Psühholoogiline enesesuunamine, kallid sigaretid
Psühholoogiline piir on peal kui tuttavatele ütled, et enam ei suitseta ja peab olema iseloomu, et suitsetamisest loobuda
Puuvilju, mahlu ostsin
Päevalilleseemned aitavad
Päevalilleseemned, lutsukommid, kui on väga aktiivne tegevus
Päevapealt jätsin suitsetamise
Päevapealt maha jätmise
Päevapealt maha jätta, ühe korra proovis, üle aasta ei suitsetanud ja nüüd vahetevahel tõmbab
Päevapealt suitsetamise mahajätmise
Pähklid, sihvkad, menthos
Raamat ameerika autor Carr
Raamatut lugesin Alan Carr
Ravimeid
Sihvkade närimine
Sihvkade söömine - kõrvaltegevus
Suits oli alati kaasas, aga lükkasin edasi suitsu tegemist ja nii sain suitsetamisest lahti

Suits tuleb millegagi asendada
Tabletid (x3)
Tabletid apteegis
Tabletid Tabax
Tabletid Tabex, kuid mulle nad ei mõjunud
Tabletid, kasutas, ei aidanud
Tabletid, kuid ma ei kasutanud
Tabletid, kuulnud olen neist
Tabletid, neid müüakse Venemaal, Eestis neid ei müüda
Tabletid, nõelad
Tablette kasutanud
Tahtejõud (x9)
Tahtejõud ja isiklik soov
Tahtejõud ja muid motiveerivaid asju, luges raamatut suitsetamise kohta
Tahtejõud, ise päevapealt
Tegeleda spordiga
Tegelesin rohkem spordiga
Tugeva iseloomuga peab olema
Tutvusringkonna eeskuju
Tõbi läbi põdeda, siis ei taha enam
Vahetatakse sigaretid e-sigari vastu
Vähendada päevaseid norme- iseenese disiplineerimine
Õelda endale ei ja kõik
Ühiskond mõjutab palju, eriti mittersuitsetajate seltskond

7. Kas Te olete viimase kuu jooksul viibinud vähemalt 5 minutit suitsetava inimese läheduses järgmistes kohtades? Mujal vabas õhus, palun täpsustage, kus?

Asutuse ja söögikoha ukse juures
Ei jäta meelde kõiki kohti
Ei mäleta
Kooli juures
Koolis, teeninduskoolis
Kuskil linna peal sõbraga juttu ajades
Kuskil on

Looduses
Matustel kalmistul
Metsas
Metsatukas
Pargis (x2)
Puhkekohad
Rannas jalutades

Seltkonnaga õues
Seltskonnaga, aga ei tule meelde kus
Tollis
Täpselt ei tea, sest isa suitsetab ja isa kõrval on
seda ikka olnud

Töö juures trepi ees õues
Töö juures õues (x2)
Tööl
Tööl õues (x3)

16. Millele tuleks Teie hinnangul riigi tasandil suuremat tähelepanu pöörata või mida peaks tegema, et Eesti inimesed tarbiksid vähem tubakatooteid? Need võivad olla uued tegevused või ka tänaste tegevuste jätkamine.

Ainult hinnatõusuga seda ei tee, kasvatustöö
noorte seas peaks suurem olema, samuti kodus
Ainult teatud kohtades lubada suitsetada,
tänaval keelata
Aitab ainult isiklik eeskuju
Aktsiise tõsta
Aktsiisi oleks vaja rohkem tõsta,
suitsetamisvastastes reklaamides tuleks
rõhutada ka seda, et suitsetamine mõjutab
mõistust.
Aktsiisi on vaja tõsta.
Aktsiisi tõsta (x3)
Aktsiisi tõsta, lastele ei tohiks müüa, müük
alates 21 eluaastast
Aktsiisi tõsta, piirata rohkem.
Aktsiisi tõsta, rohkem jälgima suitsu
kättesaamist noortel.
Aktsiisi tõstma (x2)
Aktsiisi tõstmine (x3)
Aktsiisi tõus
Aktsiisi tõus, trahvid avalikus kohas
Aktsiisid mõjuvad hästi
Aktsiisid on mõistlik lahendus, sest rahakott on
otsustav suitsetamisest loobumisel
Aktsiiside tõstmine peaks aitama
Aktsiisitõus
Alaerialised ei tohiks neid tooteid kätte saada
Alaerialistega tegeleda, rohkem on vanemate
teha kui riigil

Alaerialistele ei tohi tubakat müüa ja riik peaks
sellele suuremat tähelepanu pöörama
Alandada elektriliste suitsude hinda, tõsta
tavaliste sigarettide hinda ning samuti kõikide
teiste vahendite oma, vähendada ühiskondlikes
kohtades suitsetamist, teha suuremat
propagandat tervislike eluviiside kohta
Algas peaks saama vanematest ja rohkem peaks
salasuutsu müügikohti avastama, kasvatama
inimesi, et ei antaks suitsu lastele. Samuti peaks
juurde astuma, kui nähakse kellegi käes ilma
vajalike maksumärkideta pakki. Luua
suitsetajatele rühmad nagu alkohoolikutel
Alternatiiv suitsetamisele
Alternatiive leida, teadlikkus kahjulikkusest
Alternatiivi pakkumine
Alustada algatustööd lastest
Alustada koolist
Alustada lastest, teavitust ja näidata reaalseid
tagajärgi, muidu ei jõua kohale
Alustada tuleb juba koolis, vaja oleks eraldi
kauplused alkoholile ja tubakatoodele, et nad
ei oleks nii kättesaadavad
Alustada tuleks lastest
Alustada tuleks lastest ja koolist ja suitsetamine
on häbistav, seda tuleb lastele selgitada
Alustama juba koolides ennetustööga
Antireklaami rohkem

Antireklaami rohkem teha, tõsta hinda
tubakatoodetele, propageerida tervislikke
eluviise
Asjadest rääkida nii nagu on
Avalikes kohtades keelustada, nii sees kui väljas,
ka e-sigaretid
Avalikes kohtades suitsetamise keelustamine,
isegi vabas õhus
Avalikes kohtades vähem suitsetada.
Diskrimineerimine teha neile, autolube mitte
anda, järsult teha midagi
E-sigaret on lubatud igal pool, suitsetatakse ka
transpordis, see ei ole õige
E-sigareti turule lubamine on täielikult
lubamatu, rohkem tähelepanu tuleks noorte
spordile suunata
Eemaldama sigaretid nähtavast kohast
Eeskirjad telesaadetele, et mitte propageerida
suitsetamist, avalikel üritustel suitsetamine
keelata
Eeskujud ja seltskond
Ei aita mitte midagi
Ei anna midagi teha
Ei ole vaja keelata suitsetamist
Ei ole vaja midagi keelata
Ei olegi midagi teha
Ei oska öelda kas üldse peab midagi tegema,
igauks ise teab mis teeb
Ei oska öelda täpselt, iga inimene otsustab ise
mida ta teeb
Ei oska öelda, igauks ise teab mis ta oma
tervisega teeb
Ei oska öelda, kes tahab, see ikka suitsetab edasi
Ei oska öelda, lastele kättesaamist võiks piirata
Ei oska öelda, piirata rohkem suitsetamise
kohtasid
Ei oska öelda, rohkem reklaami, mis näitaks
kahjulikku toimet
Ei oska öelda, räägi mida tahad, miski ei aita,
inimene ei saa aru ja ei suuda suitsetamist jätta

Ei oska öelda, see on igauhe enda valik, noorte
hulgas tuleks teha selgitustööd
Ei oska öelda, tõsta hinda
Ei pea tegelema
Ei saa riik midagi teha
Ei tea, infot, et rõhutada kahjulikkust
Ei tea, kampaaniaid noortele
Ei tea, kõik oleneb inimestest
Ei tea, palgad on väiksed ja on probleemid,
sellepärast suitsetavad
Ei tea, propagandat rohkem
Ei tea, see on psühholoogiline probleem
Ei tohi päris keelata suitsetamist, inimesel peab
olema õigus otsustada endal mida tema teeb
Elu paremaks muuta
Elus vähem probleeme noortele
Ennetustegevus, eriti koolides
Ennetustöö (x2)
Ennetustöö koolinoorte seas
Ennetustöö noorte hulgas, noortele tuleks anda
võimalusi käia huviringides
Ennetustöö noorte osas, tubakatooted ei tohiks
kassa kohal olla, võiks vähemnähtavad olla
Ennetustöö noortega, reklaamida ei tohi
Ennetustöö noortele (x2)
Ennetustöö peaks Haridusministeerium sisse
viima, noortega peaks rohkem tegelema
Ennetustöö, mitte piiramine
Ennetustöö, rääkida, vanemad lastega
Ennetustööd
Ennetustööd koolis teha, reklaame
tubakatoodetele ei tohiks olla, ainult
antireklaam, et suitsu ei tohi teha
Ennetustööd lasteaias, koolis
Ennetustööd tuleb teha koolides palju rohkem,
salasigaretide riiki toomist tuleb piirata ja hinda
võiks tõsta taevani välja
Eraldi poed tubakatoodetele, et ei oleks
toidupoes. Rangem kontroll - alaealised ei
tohiks suitsu poest kätte saada

Erialaspetsialistide arvamusi
Erinevaid üritusi, odavamaid, et oleks midagi teha. Taskukohased sportimisvõimalused
Eriti lastele sigarettide müük tuleks ikkagi lõpetada ja rohkem informatsiooni koolides, luua kasvõi mingi komisjon
Eriti noortel koolis
Et ei oleks suitsetamise reklaame ja et ei näidataks mingeid tegevusi, millega kaasneb suitsetamine
Et inimesed oleksid tervislike eluviisidega ja seda propageerida
Et inimesed saaksid vabalt kasutada ujulat, eriti maakohtades, rohkem tähelepanu pöörata inimeste tervislikele eluviisidele ja seda rohkem reklaamida
Et koolis ei suitsetataks ja noorte pidudel ka
Et kõigis avalikes kohtades (restoranid, kohvikud, teatrid jne.) oleks suitsetamiseks suitsetamise ruumid, koolides tuleks teha profülaktilist selgitustööd milleni suitsetamine võib viia
Et kätte ei saaks nii lihtsalt
Et lapsed ei saaks osta
Et noored ei saaks nii varakult kätte
Et noored ei suitsetaks
Et noored oleks millegagi hõivatud, spordiga, teatriga, keelata rohkem
Et tubatooted ei oleks noortele nii kättesaadavad
Filmid - kuidas mõjub tervisele, kopsudele, tõsta hinda
Filosoofiline küsimus, sellele ei oska ka targemad pead vastata
Haigustele rõhumine ja noortele
Hind kallimaks, et igas toidupoes ei oleks müügil
Hinda ei tohi tõsta
Hinda ja aktsiisi tõsta
Hinda peaks tõstma, teadlikkust peaks tõstma

Hinda tuleb palju tõsta, et inimene mõtleks ja noored ei saaks kätte
Hinda tõsta (x6)
Hinda tõsta rohkem, toota lahjemaid suitse, kangeid võiks mitte toota
Hinda tõsta, keelata müük
Hinda tõsta, lapsi keelata juba kodus
Hinda tõsta, pakend reaalselt ohtu näitav
Hinda tõsta, seadused, et igal pool ei tohi suitsetada, lapsi kasvatada, öelda, et probleemid tekivad pärast, negatiivne protsess, asendada see millegi positiivsega. Suitsetava, haigestunud inimese näitamine mõjub paremini kui pildid.
Hinda tõsta, siis käiks paljudele tasku pihta
Hinda tõsta, suitsu mitte kassa juures müüa, võiks eraldi poed olla
Hinda tõstma (x4)
Hinda tõstma tubakatootele
Hindasid tõsta, siis võibolla ei ole inimestel raha, et tubakatooteid osta
Hindu tõsta
Hindu tõsta palju kordi, kopsudest hirmsaid pilte näha anda
Hindu tõsta, rohkem propageerida kahjulikkust
Hinna tõstmine ei mõju, leitakse ikka võimalusi
Hinnad hästi lakke tõsta, tubaka aktsiisi tõsta
Hinnad odavamaks, vähem on siis salasigarette, riik saab raha
Hinnapoliitika
Hinnatõus (x3)
Hinnatõus ei päästa
Hinnatõus ja näitlik antireklaam
Hinnatõus, pakendil antireklaam
Hinnatõus, varajane ennetustöö koolides
Hoida kõrget hinda; noorte seas ennetustööd
Hoonete lähedusse ja bussipeatustesse piirangud, et on keelatud
Iga inimene isiklikult - mis tema kaotab, mis tema juurde saab - see mõjutab

Igal inimesel on oma tunne, suitsetajad ei kuulu mitte kedagi, see ei sõltu riigist, sõltub inimesest
Igasugune vähemgi tubakale viitav reklaam või silt keelata, müügi piiramine
Igaühe oma mure
Igaüks ise peab enda eest hoolitsema
Informeerida inimesi tubakatoodete kahjulikkusest
Inimene peab ise otsustama, mida teha
Inimene peab ise otsustama, mida tema teeb
Inimene peaks ise endale teadvustama, et see on tervisele kahjulik - see on tema tervis
Inimesed peaksid ise suitsetamisse taunivalt suhtuma
Inimesed peaksid kodus oma lapsi rohkem kasvatama
Inimesed peaksid tegelema spordiga ja mõtlema oma tervise peale
Inimesi rohkem teavitada, mis sellega kaasneb, harida rohkem, et inimesed ise aru saaksid
Inimeste enda otsustada
Juba algkoolis tutvustama ja näitama piltlikult, shokeerivaid näiteid
Juhtima tähelepanu haigustele, mida suitsetamine põhjustab
Juhtima tähelepanu tervistkahjustavatele omadustele
Jälgida rohkem alaealisi koolis vahetunni ajal
Jälgida rohkem alaealiste suitsetamist
Jälgima seda, et noored ja lapsed nii kergelt suitsu kätte ei saaks, koolid nt
Järjepidev töö ja aeg-ajalt shokeerivad pildid, just koolilastele
Järjepidevalt edasi
Jätkama, e-sigar ei tohiks lastele kättesaadav olla
Jätkamine
Jätkata (x11)
Jätkata alustatud, kuid palju karmimalt

Jätkata edasi sama tegevust
Jätkata ennetuskampaaniat meedias ja haridusasutustes. Tubakapakkidele panna koledad pildid
Jätkata ja uusi juurde
Jätkata juba alustatud meetmeid
Jätkata neid tegevusi, millega on juba alustatud
Jätkata noortega tegelemist, et noored ei hakkaks suitsetama
Jätkata sama tegevust
Jätkata samaga
Jätkata samas vaimus neid piiranguid
Jätkata senist
Kaaskodanikele, kõnnin lapsevankriga ja minu kõrvale tuleb inimene, kes suitsetab, suitsetagu kodus
Kahe otsaga asi, riik teenib selle pealt
Kahjulikkusest rohkem rääkida, hinda veel tõsta
Kalliks panna tooted
Kallimaks (x2)
Kampaaniaid kahjulikkusest
Kampaaniaid rohkem
Karistused suuremaks kui vanemad ostavad noorematele suitsu
Kassaleti juures ei peaks neid olema
Kasvatada lapsi
Kasvatustöö peab algama koolist ja kodust
Kaubandus ja ärisuhetega need asjad paika panema, liiga vaba on kättesaadavus
Kaubanduskeskuste ees tuleks märkida alad, kus tohib suitsetada ja kus ei tohi
Kaubanduskeskuste ees võiks olla suitsuvabad tsoonid
Kaupluses pole tubakatooted nähtaval, ja neid saaks alates 21 eluaastast
Kauplustes ei tohi neid nähtaval olla
Kauplustes ei tohiks olla sigaretid nähtaval kohal, see ongi nagu reklaam tubatoodetele
Kauplustes vähendada müüki
Keelaks igal pool suitsetamise

Keelaks üldse ära, võrdsustaks mõnuainega
Keelama reklaami, tervislikke eluviise
propageerima
Keelama ära tubaka reklaami täielikult
Keelamine on vastuolus inimõiguste
seadustega, propageerima sporti, rõhuma
perväärtustele
Keelata avalikus kohas suitsetamist
Keelata muumine, tootmine, pole vajalik toode
Keelata noortele suitsude müük
Keelata rohkem, tõsta hinda, propagandat
rohkem, sporti rohkem
Keelata roolis suitsetamine
Keelata siseruumides
Keelata suitsetamine
Keelata teatud kohtades suitsetamine ja
kättesaadavust piirata
Keelata ära suitsetamine
Keelatud vili on magus, mida rohkem peidad,
seda rohkem tahtetakse
Keelatud vili on magus. Tuleks tuleks leida muid
tegevusi, mis aitaks paremal moel aega viita
Keerulisemaks kättesaamine
Kes selle äriga tegelevad, juhtimise juurest
kõrvale lükata
Kes tarbib tubatooteid, peaks rohkem
panustama, nt aksiisi näol, et selle kaudu oleks
tegevus kallim ja raha läheks tema tervisesse ja
teiste tervisesse
Kindlasti peaks sigarettidel ohtlikuse tekst
olema kahes keeles, rohkem reklaami tasuta ja
tasuliste konsultatsioonide kohta ja reklaami
televiisoris, et suitsetamine on väga ohtlik
Kinnistes kohtades, nt. kohvikutes peaks ka e-
sigar olema keelustatud
Kodudes ja koolides noortele rohkem
selgitustööd
Kodus peab rohkem rääkima, et suitsetamine on
kahjulik

Konkreetset ära keelata kõigile inimestele
kuuluvates kohtades. Tubakatarbijatele oma
spetsiaalsed ruumid
Konkreetsetele sihtrühmadele erinevalt
läheneda, mitte üldiselt
Kontrollida rohkem kättesaadavust
Kontrollida vanust: kes ostab ja kellele
Kontrollida, et alaealised ei suitsetaks
Kontrollima alaealisi, hinda tõsta
Kooli tasandilt
Koolides ennetus, avalikud kampaaniad,
soodustused võõrutusvahenditele
Koolides ennetustöö peaks tugevam olema,
vastavaid videosid näidata
Koolides ennetustöö, sporti soovitada
Koolides informatsiooni, et kahjustab tervist, et
vaja spordiga tegeleda. Et suitsetamine on
ebamoodne, mitesuitsetamine on elustiil
Koolides peaks rääkima ning noorte seas
rohkem selgitustööd tegema ja reklaami
vähendama
Koolides peaks sellest rohkem räägitama
Koolides rääkima, piirang müümisel, toidupoes
ei peaks olema
Koolides selgitustööd
Koolidest, algklassidest peaks selgitustöö
algama
Kooliealistele
Koolilapsed
Koolilastele
Koolilastele seletada. Avalikus meedias on, et
suitsetamine on seksikas, seda ei tohiks olla
Koolinoorte hulgas selgitustööd teha
Koolipingis tuleb lapsi juba kurssi viia
suitsetamise negatiivse poolega ja tihedamalt
seda teha
Koolis algab, korjata reklaamid ära
Koolis ennetustööd pidevalt, motiveerima. Hea
multifilm, et maast madalast saaks selgeks, et ei

ole tervislik suitsetada. Filmid, tekstist üksi jääb väheks.

Koolis ka õppeaineid, ainult plakatitest ei piisa

Koolis lastele rohkem selgitust teha

Koolis peab sellest rohkem rääkima

Koolis rohkem selgitustööd

Koolis tuleks palju sellest rääkida, tuua

negatiivseid näiteid

Koolist

Koolist alates tuleks lapsed suunata muudele

tegevustele

Koolist alustada, lastega ja lapsevanematega

Koolist ja perest peaks alustama

Kooliõpilasi viia tervishoiumuuseumisse, lastega

töö. Seadus on, aga peatustuses ikkagi

suitsetatakse

Koosolekuid teha, alternatiive pakkuda, ei tea

tablette soovitada, nis aitavad vabaneda

Koristada sigaretid igalt poolt

Kui hinda tõsta, hakatakse salasuutsu rohkem

tarbima

Kui inimene suitsetab, siis see teda eriti ei

huvita, suitsetab edasi

Kui inimestel oleks taskukohane muude

tegevustega tegeleda, siis ehk suitsetatakse

vähem, aga kahjuks on kõik tasuline ja pole

taskukohane, eriti maainimestele käia mingites

ringides

Kui on suitsu kohta reklaami, siis seda võiks

vähem olla

Kvaliteeti tõsta/ ohutumaid toota

Kõik oleneb perest, nende hoiakutest

Kõrgem aktsiis, tervislikumad maailmavaated,

sportimine, inimesele kättesaadavamaks

sportlik eluviis

Kättesaadavus ja hind oleks määrav

Kättesaadavus on noortele liiga kerge, tuleks

piirata,

Kättesaadavus raskemaks teha

Kättesaadavus teha raskemaks

Kättesaadavus võiks raskem olla, kassas ei tohiks need olla

Kättesaadavust piirata või üldse ära keelata

Kättesaadavust piirata, poest mitte müüa

Kättesaadavust piirata, reklaamikampaaniaid,

teavitustöö

Kättesaadavust rohkem piirata

Kättesaadavust vähendada

Lapsed ei saaks tubakat kätte, lastele

kampaaniaid

Lapsed ei tohiks suitse kätte saada

Lapsed ja ennetustöö

Lapsed peaksid tegelema spordiga

Lapsed saavad väga kergelt kätte

Lapsepolvest juba tegeleda lastega,

Lapsevanemad peavad selle väikesest peast

paika panema

Lapsi ennetada rohkem, enne puberteeti

nendele rohkem eeltööd teha

Laste ees suitsetamine ära keelata

Laste hulgas rohkem selgitustööd, mida

väiksemalt seda parem - esimesest klassist

peale

Laste ja koolinoortega tegelda rohkem,

Laste kodus kasvatamine on väga tähtis

Lasteaiast alates selgitada, arstide loengud

televisoris. Propageerida terveid eluviise

Lasteaiast ja koolist alustada profülaktikaga

Lastega tuleks rohkem tööd teha, et nad ei

suitsetaks

Lastega töötada, eemaldada toodete reklaamid

Lastega vestelda koolis sellel teemal ja näidata

neil hirmsaid pilte tagajärgedest ja selgitada

neile, et vahet pole mida suitsetada, kas

vesipiipu jne.

Lastele

Lastele ei tohi sigarette müüa, tõsta suitsude

hinda, propaganda

Lastele ja koolis

Lastele kättesaamine teha väga raskeks - sealt kõik algabki
Lastele peab rohkem seletama tubaka halba mõju
Lastele peab seletama, et suitsetamine on kahjulik (x3)
Lastele rohkem rääkida, elavaid näiteid. Koledad filmid TV-s neid peaks kogu aeg olema, rase naine ja lootele mõjub, tulevasele emale jne.
Lastest alustada
Lastest alustada, koolis, vanematega, tõsta hindu
Leida tasuta sportimisvõimalused
Leidku inimestele tööd
Liiga palju räägitakse tavalisest tubakast, peaks harima noori just muude vesipiip jne. kohta
Liiga paljudes kohtades müüakse tubakatooteid
Loenguid
Luu võimalusi spordiga tegelemiseks tasuta või minimaalse tasu eest kõigile ja paljud noored ei hakkaks siis suitsetama
Lõpetada tubaka tootmine
Maksku inimestele kõrgemat palka, siis on inimestel närvid korras ja nad ei peaks suitsetama
Maksta suuremat sissetulekut
Meedias kahjustamise kampaania, koolis teadvustada rohkem
Meedias näidata ja suitsupakkidele koledad pildid peale, et noored ei hakkakski suitsetama
Meedias tuleks rohkem sellel teemal sõna võtta, eriti televisioonis
Meedias tööd teha
Midagi peaks ikka tegema, aga ei oska praegu sõnastada
Midagi uut
Midagi uut ja tõhusamat
Midagi välja mõelda, et noored ei suitsetaks
Mingi aseaine tuleks leida, mis asendab suitsu

Minna kirikusse. Jumal vabastab suitsetamisest, saavad vabaks
Mitte ainult hirmutada, psühholoogiliselt läheneda teisiti, suitsetajate teadlikkust tõsta, mitte neid piirata
Mitte keelata, rohkem teadlikkust tõsta
Mitte midagi
Mitte tegeleda suitsetamise teemaga vaid keskenduda tervise teemadele
Mittetraditsiooniliste tubakavormidele tuleks rohkem tähelepanu pöörata ja rääkida nende kahjulikkusest
Motiveerida, et ei suitsetaks. Karistada, kes suitsetavad, las maksavad, et rikuvad oma tervist. Tervisekindlustuse omavastutus.
Muid tegevusi pakkuda
Mõjuvaid kampaaniaid teha ja neid oskavad teha noored. Hea oleks panna valgusfoori juurde tablo, mis näitab kui on jälle üks inimene suitsetamise pärast ära surnud nagu film italian job. E-sigareti kasutamist soodustada
Märgistatud suitsetamise kohti peaks linnas ja ka maal olema. Prügikaste on vähe.
Kohvikutesse teha eraldi ventilatsiooniga suitsetamise kohad, et ei peaks õues seisma
Müügikohad võiksid olla peidetud, mitte kassa juures
Müügikohti vähendada, piirata noortele kättesaadavust
Müügilt suitsud ära
Müügilt ära võtta (x3)
Müügipiirang nagu alkoholiligi
Müügist eemaldada
Nad on väga kättesaadavad, tubakatoodete kättesaadavust raskemaks teha
Naiste suitsetamine tuleks ära keelata
Niikaua kui riik sellest kasu saab, ei muutu midagi
Nikotiini ja tõrvasisalduse vähendamine

Noored ei tohiks suitsu kätte saada
kaubandusest, passiivne suitsetamine on palju
ohtlikum, eriti lastele, seda peab rohkem
rääkima
Noored peaks millegagi tegelema, suitsude
kättesaadavust piirata
Nooretega midagi rohkem ette võtta, ei ole ilus
vaadata kui noor ema lükkab vankrit suits ees
Noorte hulgas tuleb teha teavitustööd
Noorte hulgas tuleks midagi uut välja mõelda,
aga üldiselt võib jätkata tänaseid tegevusi
Noorte hulgas, koolides
Noorte järelvalve koolides, kord kõvemaks, kõik
algab noortest
Noorte osas midagi ette võtta, nendega rohkem
tegeleda
Noorte puhul rohkem ennetustööd
Noorte seas rohkem kampaaniaid, selgitusi
koolides, neile kättesaadavust piirata
Tubakatoodete kahjulikkuse võrdlus avaldada
Noorte seas teavitustööd teha sellest, mida
tubakas põhjustab tervisele
Noorte seas teha rohkem ennetustööd
Noorte seas tuleks vaadata seda suitsetamist
Noorte suitsetamist kontrollida. Sealt saab see
alguse, et tubakatooted ei oleks nii
kättesaadavad, ühiskonna suhtumist taunivaks
muuta
Noortega rohkem tegeleda, et nad ei hakkaks
suitsetama
Noortega rohkem tegelema
Noortega rohkem tööd, koolis, et nad ei
alustaks
Noortega tegeleda, loenguid
Noortega teha rohkem ennetustööd
Noortega tuleb tööd teha, kasulikke
ettevõtmisi, suvelaagreid
Noortega töö (x2)
Noortega, leida muid tegevusi
Noortega, koolides

Noortele (x3)
Noortele alla 21 aastat ei tohiks müüa
tubakatooteid
Noortele looma võimalusi tegeleda sellega, mis
on vastuolus tubakatoodete tarbisega nagu
spordiga jne. Ja et need tegevused ei koormaks
vanemate rahakotti. Sõjaväes anda rohkem
vabadust spordiga tegelemiseks, muidu saab
kasarmust välja ainult suitsu tegemiseks
Noortele midagi, madalama haridusega
suitsetavad rohkem, neile suunatud vastane
propaganda
Noortele peab rohkem seletama, et
suitsetamine on kahjulik
Noortele peab rohkem seletama, kui kahjulik on
suitsetamine
Noortele piiranguid
Noortele rohkem ennetustööd teha, e-tubakas
lastele keelata
Noortele rohkem tegevust leida, nii nagu varem
olid ringid, sporditegemise võimalused,
Noortele rohkem tegevust, avalik suitsetamine
keelata
Noortele rohkem tegevusvõimalusi luua ja
vanematele terviseuringuid rohkem
Noortele rohkem tähelepanu
Noortele rohkem tähelepanu pöörama, nende
selgitustööd teha
Noortele rohkem tähelepanu, lasteaias ja koolis
Noortele sigarettide müüki kontrollida
Noortele sisendada, et kui sa ei suitseta, siis
oled sa moodne ja esiletõstetud inimene
Noortele suunatud
Noortele suunatud ennetustöö
Noortele suunatud teavitustööd suitsetamise
kahjulikkusest
Noortele teadvustada rohkem, mida see teeb,
koolides näidata piltlikult, mis ta kopsudele
teeb, selgitada

Noortele teha ennetustööd, et nad ei hakkakski suitsetama

Noortele tuleks rohkem selgitustööd teha Noortele, eriti naistele, koolides

Noortele, rohkem alternatiivseid tegevusi

Noortele, spordile rohkem tähelepanu

Noortele, vanemad

Noortest alustada ja suunata nad mitte suitsetama

Noortest hoida tubakas eemale

Noorukitele ei tohi müüa, seda peab jälgima rangelt, suitsetamise kohad eraldi

Näidata noortele, kui ohtlik see on, rohkem selliseid kampaaniad teha, et noored ei hakkaks suitsetama, tähelepanu noortele suunata
Näidata TV-s tagajärgi, mis suitsetamine kaasa toob

Näitama eeskuju

Oleks vaja rohkem selliseid näiteid, milline näeb välja suitseja kops, kuidas mõjub suitsetamine ajule - meditsiiniliselt nt. televiisoris

Oleneb inimesest

Oleneb inimesest endast

Oluline on ennetustöö laste ja noortega

On juba tehtud ja midagi on veel vaja teha
Paki peal peaks hirmutavad pildid olema, mis näitaksid, mis võib suitsetajaga juhtuda, see hirmutaks

Pakkidele koledad pildid, rohkem infot kahjulikkusest, sest juba lapsed hakkavad suitsetama ja ka täiskasvanutele on infot vaja
Palju huvitamaid tegevusi, positiivseid
Palju on tehtud, järelvalvet suurendada
Palju rohkem tegema noorte hulgas selgitustööd, eriti noorte naiste hulgas, tuua näiteid, millega see lõppeb, kui laste juuresolekul suitsetada

Peab keelama tubakatoodete müüki (x2)

Peab lubama rohkem inimestele suitsetamist igal pool

Peab rohkem noortele seletama, et suitsetamine on kahjulik

Peab rohkem noortele rääkima, et suitsetamine on kahjulik

Peab rohkem rääkima suitsetamise kahjulikkusest

Peab rohkem rääkima, et suitsetamine on kahjulik

Peab rohkem seletama inimestele, et suitsetamine on kahjulik tervisele ja et inimestel oleks võimalus /raha/ käia rohkem erinevatel üritustel

Peab rohkem seletama lastele, et suitsetamine on kahjulik (x2)

Peab rohkem seletama noortele, kui kahjulik on suitsetamine

Peab rohkem seletama, et suitsetamine on kahjulik

Peab seletama lastele, et suitsetamine on kahjulik

Peab tegema rohkem selgitustööd, et suitsetamine on kahjulik

Peab vähendama tubakatoodete müüki

Peab vähendama tubakatoodete reklaami (x2)

Peaks hinda tõstma

Peaks keelama täielikult tubaka reklaami igal pool

Peaks lõpetama tubakatoodete tootmise

Peaks näitama nt. suitsetamise tagajärgi, milliseks on inimene suitsetamise tulemusel jäänud ja just noortele naistele. Kui antakse

toetusi vaestele peredele, siis osadel läheb toetusraha suitsu peale - mitte toetada suitsetavat perekonda rohkem kui suitsetavat.

Riigikogulastel peaks ka suitsuraha vähendama Peatustes suitsetatakse, tänaaval

Perekonna eeskuju, see mida laps näeb enda ümber - perekond ja kool

Pidev meeldetuletus igal sammul

Pigem selgitustöö

Piirama müüki.
Piiramine on tore, hinda tõstma
Piirata avalikus kohas suitsetamist
Piirata kättesaamist, suitsureklaam tuleks ära keelata
Piirata salasigaretide levikut
Piirata sigarettide müüki
Piirata suitsetamise piirkondi
Piirata suitsetamiskohti
Piisavalt
Pildid suitsupakkidele, pildid kopsust
Piltlikud tegevused, tatilärakas, et see on kopsust tulnud, näiteid, mis mõjuksid
Plakatid kopsudest, antireklaam telekast
Poelettidelt tubakas ära kaotada, nähtavas kohas ei peaks olema - soomest tasuks eeskuju võtta, seal ei ole suitsupakke näha, tuleb nupule vajutada, see on suurtes toidupoodides
Poelettidelt ära korjata, vähem nähtavaks teha müügikohtades
Poes rasketi kättesaadavaks teha, pakkide peale pildid
Pole midagi teha riigil (x2)
Poliitikute reklaamid oleks vaja vahetada tubakatoodetest loobumise plakatitega või siis suured shokeerivad plakatid suitsejate kopsudest
Poodides keelata ära sigarettide lett kassade juures. Luugid on avatud, kättesaadavus on olemas, ka putkades. Koolinoored saavad kätte, dokumendi küsimine ei tööta. Aktsiisid on riigi huvides.
Praegu on juba see normaalne, et baarides ei saa suitsetada, sellest piisab
Praegused kampaaniad peaks väga hästi töötama ja tasuta nõustamine peaks aitama neid, kes tahavad suitsetamisest loobuda
Praeguste tegevuste jätkamine
Propaganda

Propaganda peab olema suunatud tervislikele eluviisidele, mitte suitsetamise vastu, sest see ei tööta
Propagandat teha rohkem kahjulikkusest
Propageerida tervislikke eluviise
Põhikoolist peaks juba teavitustööga alustama
Põhitähelepanu suunata noortele, avada nende silmad, suitsetamine on kontrolli alt väljunud, liiga kergesti kättesaadav
Rahaline kompensatsioon neile, kes maha jätaavad
Raskemini kättesaadav oleks, töö noortega
Raskemini kättesaadavamaks tegemine, et inimestel oleks midagi muud selle asemel, nt sportimine võiks olla, heaolu oleks parem inimestel.
Raskendada kättesaadavust ja tõsta hinda
Reaalseid elu näiteid tuua, mida see tubaka tarvitamine toob
Reklaam maha võtta, koolides ennetustöö
Reklaami ja kättesaadavust vähem
Reklaami peaks olema vähem.
Reklaami piirata (x2)
Reklaami suitsetamise kahjulikkusest ja üritusi.
Ja meditsiin peaks selgitama, mis see suitsetamine kaasa toob
Reklaami vähendada, noortele kättesaadavust vähendada, koolis ennetustöö, milline on suitsetaja kops
Reklaamid keelata ja kioskitest sigarettid välja
Reklaamid lõpetada ja suitsu hinda tõsta
Reklaamid tv-s keelata, rohkem rääkida, eriti noortega
Riigi peale ei tasu loota, see oleneb pere suhtumisest
Riigi tasemel aidata inimesi meditsiinitöötajate poolt
Riik ei pea selleks midagi tegema, alaealised ei tohiks neid tooteid kätte saada
Riik ei saa midagi teha

Riik peab rohkem raha kulutama muudele tegevustele, nt pension, sest tõsiseid probleeme on palju rohkem kui suitsetamine

Riik peaks keelama tubakatoodete reklaami, mitte soodustama suitsetamist ja mitte elama sellest tubaka aktsiisist

Riik peaks rohkem pöörama tähelepanu põhjustele, miks inimesed suitsetavad

Ringid, sport lastele, reklaame ei tohi teha

Rohkem informeerivaid üritusi. Piirata tubakatoodete müüki, 5-6 müügipunkti linnaosades, et peaks vaeva nägema nende kätte saamiseks

Rohkem teha suitsetamise vastast propagandat, hindasid tõsta, reklaame rohkem suitsetamise kahjulikkusest

Rohkem antireklaami suitsule

Rohkem avalikku suitsetamist piirata

Rohkem esile tuua tervise kahju

Rohkem haigustest infot, mida põhjustab suitsetamine

Rohkem infot

Rohkem infot konsultatsioonide kohta, mis on tasuta

Rohkem kampaaniaid

Rohkem koolitusi, kampaaniaid, tõsta hinda

Rohkem lubama müügile alternatiive mis ei ole sigaretid, nagu nuuskubaks ja moka tubakas, et need oleksid müügil

Rohkem meedias kajastada kahjulikkust

Rohkem noorsooga tegelda, teha nende hulgas ennetustööd

Rohkem noorte ja laste keskel teha selgitustööd suitsetamise kahjulikkusest, nad hakkavad väga vara suitsetama

Rohkem noortele tasuta üritusi, mitterahalised tegevused

Rohkem noortele, et ei alustaks

Rohkem piiranguid erinevates kohtades suitsetamisele

Rohkem propageerima looduslähedast eluviisi, mitte edule suunatud eluviisi

Rohkem rääkida ja näidata suitsetamise kahjulikkusest

Rohkem rääkida ja reklaami teha

Rohkem rääkida suitsetamise kahjulikkusest, on vaja aidata suitsetamisest loobuda tahtvaid inimesi

Rohkem seletada inimestele kui kahjulik on suitsetamine

Rohkem seletada, et suitsetamine on kahjulik

Rohkem selgitustööd koolis

Rohkem selgitustööd tegema, kahjulikkusest rääkima

Rohkem selgitustööd teha, eriti koolides

Rohkem selliseid tegevusi, kus noored rohkem käiksid, rohkem sporti näiteks, mingid tegevused peaks olema

Rohkem sotsiaalreklaami

Rohkem sporti, siis on tugev rahvas

Rohkem tasuta konsultatsioone ja reklaami

Rohkem teadvustada tubaka kahjulikkust ja suuremal määral

Rohkem teavitada kahjulikkusest, heade näidetega

Rohkem tegeleda alalistele suunatud tegevusega, et ei oleks neile kättesaadav ja tõsta nende teadlikust

Rohkem tegevust

Rohkem tegevust, suitsu tehakse igavusest või harjumusest

Rohkem teha selgitustööd, sotsiaalseid näiteid tuua, näiteid milliseks kopsud muutuvad

Rohkem trahvida rikkujaid, toidukauplustes tuleks tubaka müük keeleta ning luua eraldi tubakamüügi kohad

Rohkem tähelepanu noortele

Rohkem tööd noorte seas

Rohkem tööd noortega, leida nendele meelepärast tegevust

Rohkem vajalik luua noortele
sportimisvõimalusi ja muid tegevusi
Rõhuda tervisele ja lastele eeskju näitamine, et
suitsetamine ei ole tervislik
Rääkida, kirjutada, antireklaam
Salasuitsude vähendamine
Samu tegevusi tuleks tugevamalt jätkata mitte
katkestada, ja neile lisaks mõelda uusi
Seadused, et avalikes kohtades üldse ei suitseta
Seadustest tuleb kinni pidada ja neid täita ja
kontrollida
Seda poliitikat jätkata, et avalikes kohtades on
suitsetamine keelatud. Vesipiip, e-sigar ja teised
uued tooted - alternatiivid, nendega ka
arvestada, et kuidas need mõjuda võivad ja
seda inimestele selgitada
Seda võiks igal pool vähem müüa
See ei ole riigi asi
See harjumus on iga inimese privaatne tegevus,
ei tea kas riik peaks sellele raha raiskama
See kõik on inimesest endast
See on ainult inimesest endast
See on iga inimese enda asi
See on inimese enda otsus ja soov, kas ta
suitsetab või ei suitseta
See on inimese enda teha, mitte riigi teha.
Ennetustöö koolis
See peaks jõudma suitsetajani, et kui nad ei saa
aru, et nad kahjustavad enda tervist, siis peaksid
mõtlenma teiste tervise peale
See pole võimalik, et kõik loobuksid suitsust
See saab kodust alguse ja kui algkooli lapsed
teevad suitsu, siis see ei ole normaalne
See sõltub perekonnast ja seega peab
perekondi õpetama suitsust loobuma, et lapsed
ei hakkaks suitsetama
Seletustööd peaks olema rohkem
Selgitustöö noorte hulgas, teavitustöö
suitsetamise tagajärgedest, need peaksid olema

rohkem shokeerivad, et oleks näha kui
kohutavad tagajärjed võivad olla
Selgitustööd
Selgitustööd peaks tegema
Selgitustööd rohkem
Selgitustööd rohkem teha, vähem võiks
tubakatooteid olla, rohkem noortega töötada
Selgitustööd tegema vanematele, et nad ei
annaks lastele halba eeskju; koolides peaks
rohkem tegema selgitustööd
Sellest piisab, et silte kleebitakse peale
Sellised tegevused, mis kergendavad
suitsetamise mahajätmist, peab olema
seesmine soov, teised ei saa aidata
Shokiteraapia - koledaid pilte näidata
Shokiteraapia reklaamid, noortele
kättesaadavust piirata
Shokiteraapia, kõige hullem lõpp
Sigaretid võiksid kallimad olla, siis ostetakse
neid vähem
Sigaretipakk võiks maksta 10 eurot, hindada
tõstmine. Tema tutvusringkonnas ei ole
suitsetamine enam moes - riigi tegevusest see ei
sõltu
Sigarette müüakse noortele, dokumente ei
küsitata, tõsta hinda. Näiteks pühapäeviti üldse
mitte müüa
Sigarettide kahjulikusest konkreetsemalt ja
rohkem rääkida
Sigarettide müük alates 26 eluaastast
Sigarettide müük keelata
Sigarettide tootmist ei oleks vaja või tunduvalt
vähendada
Sigarettide tootmist vähendada
Siseruumides hoida suitsetamiskeeldu
Sotsiaalset poliitikat läbi viia, et Eesti elanikud
vähem tarbiksid tubakatooteid, rohkem teha
suitsuvastast ennetustööd nii kodus kui
väljapool kodu
Spordivõimalused, mainekujundus

Sporti tegema

Stressi vähem, suitsetatakse stressist ja harjumusest

Stressi vähendada, väsinud, siis suitsetavad, lõõgastuvad, sissetulekuid suurendada, tervisliku eluviisi kampaania

Suitse pole üldse vaja

Suitsetajani tuleb viia teadmine, et temal ei ole õigus teise inimese tervist halvendada

Suitsetamine ise ei ole probleem, tuleks tegeleda nende probleemidega, miks inimesed suitsetavad

Suitsetamine koolides

Suitsetamise keelama

Suitsetamisevastased reklaamid nooretele panevad neid vastupidi rohkem suitsetama

Suitsetamisvastast reklaami teha

Suitsetavad lapsed on probleem, nendega tuleb tegeleda, nad on juba sõltlased

Suitsu aktsiisimaksu tõsta

Suitsu hinda tõsta ja keelata tänaval suitsetamine, võiks olla suitsukohad, putkad

Suitsu hinnad kõrgemale

Suitsu kättesaadavuse piiramine eriti noorte seas, tõsta suitsu ostmise lubatud iga

Suitsud tuleks silmade alt ära peita poodides

Suitsude kättesaadavust tuleks vähendada, noored ei tohiks nii kergesti suitse kätte saada

Suitsupaki peal peaks rohkem hirmutavaid pilte olema tagajärgedest

Suitsupakkide peale võiks kleepida suitsetava inimese organite, kopsude pilte, loote pilte sellest, kuidas suits reaalselt kahjustab

Suitsupakkidele koledad pildid, suitsuruumid nende piltide ja kirjadega, hinda tõsta

Suitsupriid klassid koolides võiksid jätkata

Suitsusid ei näe, nägu Soomes. Nagu Austraalias ainult valge paber, koos hoiatusmärgiga.

Suunata kampaania rohkem alaealistele

Suurem hind, ennetustööd ohtlikusele,

Suuremal määral ennetustööd eriti noorte hulgas

Suurendada hindu

Suurendada kohti, kus ei tohi suitsetada ja ka teatud hoonete (koolid, haiglad jne) läheduses ei tohiks suitsetada, samuti poodide ümbrus

Tagajärgede eest rohkem hoiatada, tõsta tubakatoodete hinda

Tasapisi piirata inimeste suitsetamist

Tasuta nõustamised ja vahendid suitsetamise mahajätmiseks - suitsetamise mahajätmine on kallim kui suitsetamine

Tasuta psühholoogid

Tavapoes ei tohiks olla kassade kohal suitsud väljas

Teavitada kahjulikkusest

Teavitama kahjulikkusest, inimene ise peab tegema

Teavitustöö (x2)

Teavitustöö noorte hulgas koolides, rohkem hirmulugusid ka rääkida

Teavitustööd

Tegema tarbimise võimalikult ebameeldivaks

Tegema vähem reklaami tubakatootele

Teha selgitustööd, rohkem näidata nende kahjulikkust, eriti et naised ja noored ei

suitsetaks, tõsta hinda

Teha tubakas rohkem kallimaks.

Teha vähemkättesaadavaks ja parem kui neid üldse ei oleks

Teiste huvide võimalusi luua

Telereklaami rohkem

Teles näitama, meedias rohkem

Terveid eluviise propageerida, rohkem

võimalikuks sportimist, jalutamist - tasuta.

Võimalusi sinna sõita rohkem. Kes ei suitseta, neid premeerida

Tervisekasvatus kodus, lasteaias, koolis

Terviseuuringud, võhm kaob, köhid jne.

Kopsupildi näitamine ei aita

Trahve tegema müüjatele, kes müüvad
alaealistele, hinnad tõuseksid
Trahvida avalikes kohtades suitsetajaid väga
suurte trahvidega, tubakatoodete müüki
vähendada ja et kättesaadavus oleks väiksem
Tubaka hinda tõstma
Tubaka kättesaadavust piirama
Tubaka müük toidupoodides tuleks ära lõpetada
ja oleks vaja eraldiasetsevaid poode või
putkasid tubakatoodete müügiks. Neidki harva
Tubakamaksu tõsta
Tubakas tuleks kõik kokku panna - tavaline
tubakas, nuusktubakas jne. Olema peaksid
tubakatoodetele eraldi poed, kassad või
osakonnad, et oleks korralik kontroll, kes ostab
kellele ostab jne.
Tubakas ära keelustada
Tubakatoodete aktsiis võiks olla kõrgem ja
nende kättesaamine kaubandusest raskem
Tubakatoodete hinda tõsta
Tubakatoodete müüki piirata, igas poes ei tohiks
suitsu müüa
Tubakatoodete reklaam keelata, hind kallimaks
ja et lastele oleksid kättesaamatud
Tubakatooted peaks eraldi pandud, mitte kassa
juures vaid osakonnas, kuhu tavakodanik ei satu
Tubakatooted võiksid olla veel kallimad
Tubakatooted ära kaotada
Tubakavastast kampaaniat võiks jätkata
Tubatoodete hinda tõsta, see mõjutaks kõige
rohkem
Tubatooteid peaks müüma eraldi toiduainetest.
Tubakatoodetele võiks olla eraldi kauplused.
Tõsta hinda
Tuleb alustada perekonnast, tõsta hinda
Tuleb leida midagi uut, mis mõjuks
Tuleb leida, mis asendaks suitsetamist ja ei
oleks tervisele kahjulik

Tuleb luua arvamusliidrite najal eeskujud, sest
ainult eeskuju ja käitumise propageerimisega
saab tulemusi
Tuleb realselt ja räägelt näidata, mis juhtub
suitsetajaga
Tuleks alaealisi või nende vanemaid karmimalt
karistada kui alaealised suitsetavad. Alaealistele
suitsetajatele tuleks rohkem tähelepanu
pöörata
Tuleks alustada lastele ennetustööga/ koledad
pildid suitsupakkidele
Tuleks kontrollida noortele suitsu
kättesaadavust
Tuleks koolides rohkem õpilase lähedast
teavitustööd teha
Tuleks teha nii, et lastele ei müüdaks
tubakatooteid ja et suitsetataks peatustes seal
seisavad ka lapsed, mõnel inimesel võib olla
allergia
Tuleks teha selgitustööd rohkem, eriti noorete
hulgas.
Tuleks tõsta inimeste teadlikust tubakatoodete
toimeainetest ja kahjulikkusest. Lastele peaksid
olema kättesaamatud. Vähem reklaami
tubakatoodetele
Tulemuslikum töö, et rääkimisest jõutaks
tegudeni
Tunduvalt nooremas eas tuleb juba sellega
tegeleda, alandada suitsust vabanemise
plaastrite, närimiskummide ja tablettide hinda,
et need oleks kättesaadavamad inimestele
Tõhusam ennetustöö, piirata müüki ja kohti
Tõhustada (x5)
Tõsta aktsiisi
Tõsta hind sama kõrgeks kui mujal EL riikides
Tõsta hinda (x3)
Tõsta hinda ja aktsiisi
Tõsta hinda või keelata üldse suitsetamine
Tõsta hinda, ennetustööd, reklaamida
realistlikult

Tõsta hinda, keelata avalikes kohtades
suitsetamine
Tõsta hinda, keelata rohkem, et inimesed ka ise
ütlesid, et ei või suitsetada
Tõsta hinda, koolides rohkem asja arutada,
sotsiaalselt reklaami rohkem
Tõsta hinda, reklaamida tervislikke eluviise,
koolis eriti. Noored ja naised väga palju
suitsetavad
Tõsta hindu
Tõsta lubatud vanust, et saab osta
Tõsta tubaka aktsiisi
Tõsta tubakatoote aktsiisimaksu
Tõsta tubakatoote hinda
Tõstku hinda. See ei ole õige, et lapsevanemaid
trahvitakse - lapsele õpetuseks võiks olla
ühiskondlikult kasulik töö. Noortele suunata
teavitus suitsetamise kahjulikkusest
Tähelepanu tuleks suunata lastele, et ei tekiks
jõlkumist, halba seltskonda sattumist kus see
alguse saab. Lastele tuleb võimaldada
huviringides osalemist, et neil poleks aega
jõlkuda.
Tänaste tegevuste jätkamine (x5)
Tänaste tegevuste jätkamine ja kättesaadavuse
vähendamine
Tänavatel ja bussipeatustes teha pistelist
kontrolli, et suitsetamist seal vähendada
Töö koolides
Töö noortega oleks kõige tähtsam, laste
kaasamine muu vabaaja veetmisega, spordiga
või muuga
Töökohtades avalikes kohtades keelata
suitsetamine, kauplustes ei tohi näha olla
suitsupakke
Töökohtades piirangud
Uued meetmed, mis oleksid tulemuslikud
Uued tegevused (x4)
Uuele põlvkonnale tähelepanu pöörata
Uusi algatusi võiks rohkem olla, tõsta hinda

Uusi ja jätkata seniseid
Uusi tegevusi
Uusi tegevusi noortele
Vaadata, kellele müüakse
Vanemad peaksid rohkem selgitustööd tegema
oma lastele
Vanusepiirang suitsu müügil, sildid
suitsupakkidele ja suitsetamise vastu
antireklaami teha
Vanusepiirang, shokiteraapia - terve inimese ja
suitsetaja kopsud, paki peal
Veel rohkem infot anda, kõik saab alguse
lapsepõlvest. Ta on tähele pannud, et kui
koolilastele räägitakse suitsetamise
kahjulikkusest ja laps tuleb koju ja räägib
suitsetavale vanemale, siis sellel on mõju.
Visuaalselt näidata, kuidas kopsudele mõjub.
Keelamine tekitab pigem huvi
Võiks tugiisik olla, kes aitaks suitsetajal maha
jätta
Võiks tõsta tubakatoote hinda
Võimaldada noortel trennis käimist, et poleks
aega lolluste tegemiseks. Paljud lapsevanemad
ei saa neid trenne lastele lubada
Võimalusi tegeleda millegi muuga ja et oleks
vähem pingeid
Võitlema peaks narkomaaniaga, mitte
suitsetamisega
Võivad olla nii uued kui vanade jätkamine
Võivad olla uued tegevused
Võtta müügilt ära, keelata
Võõras teema, ei kujuta ette
Vähem importida tubakatooteid, tõsta hinda
Vähem müüa
Vähem müüa produkti
Vähem müüa tubakatooteid
Vähem müüa tubakatooteid või hinda tõsta nii,
et ei oleks enam kättesaadav. Reklaamida
mittesuitsetamist

Vähem müüa tubakatooteid, koolilapsed saavad mingi kavalusega need ikka kätte
Vähem müüa tubakatooteid, kättesadavus võiks väiksem olla
Vähem müügil, ainult teatud ajal müük, alla 18 mitte müüa
Vähem reklaame ja et alaelised suitsu kätte ei saaks
Vähem reklaami ja kõrgemad tubakahinnad
Vähem reklaamida, lastega koolides rääkida; kui vanem suitsetab, siis ka laps hakkab suitsetama, rasedad ja väikelaste vanemad - häirib, kui suitsetavad
Vähem sigarette müügile, hinda tõsta
Vähem sigarette müügile, koolides rohkem informatsiooni
Vähem stressi
Vähem toota
Vähem toota neid tooteid
Vähem toota tubakatooteid
Vähendada kättesaadavust
Vähendada müügil tubakatoodete kogust, ja lubada suitsetamist alates 25.a.

Vähendada müüki
Vähendada sigarettide tootmist
Vähendada stressi töökohal
Vähendada suitsu
Vähendada tubakareklaami, keelata avalikes kohtades
Välireklaam selle kohta, mis juhtub suitsetaja kopsudega
Ära keelama
Ära keelata
Ära keelata suitsetamist
Ühe paki hinnaks 50 euri
Ühest küljest näidatakse, et ostke, aga teisest küljest jälle keelatakse - inimesed ei saa sõnumist aru
Ühiskondlikes ruumides suitsetamine ära keelata
Ühiskondlikus ruumis ja tänavatel mitte suitsetada
Üldine sotsiaalkultuuriline taunimine
Üldse müügil ei oleks